

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI
UYGULAMALI PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**PSİKOLOGLARIN KULLANDIĞI MİZAH TARZLARI İLE
SOSYOTROPİK-OTONOMİK KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Atakan AYVAZOĞLU

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Ayşegül YETKİN

İstanbul-2017

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Psikoloji.....Anabilim/Anasanat Dalı Uygulamalı Psikoloji Programı Tezli Yüksek Lisans
öğrencisi Atakan AYVAZÖĞLU tarafından hazırlanan
“Psikologların Kullandığı Mizah Türleri ile Sosyoterapötik-
Otonomik Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişimin İncelenmesi”
adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Tarihi 26.10.2017

(Jüri Üyesinin Ünvanı, Adı, Soyadı ve Kurumu) :

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Aysegül YETKİN

Danışman: Halıç.....Üniv. Psikoloji ASD/ABD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. AHİLA TEKİN

Halıç.....Üniv. Psikoloji ASD/ ABD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. ALI DAYI

Beykent.....Üniv. Psikoloji ASD/ ABD Öğr. Üyesi

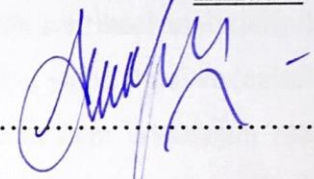
Jüri Üyesi:

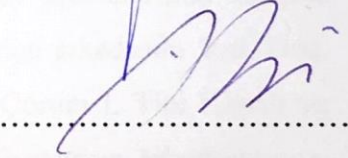
.....Üniv. ASD/ ABD Öğr. Üyesi (Yedek)

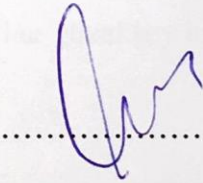
Jüri Üyesi:

.....Üniv. ASD/ ABD Öğr. Üyesi (Yedek)

İmzası :

ÖNSÖZ

Öncelikle tez konumu belirlememde bana özgürlük tanıyan Haliç Üniversitesi ailesine, tez çalışmama ilgilerinden ve katkılarından dolayı örnekleme oluşturan psikolog meslektaşlarıma (n=127), uzaklarda olmama rağmen yakın ilgisi ve motivasyonu için tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Ayşegül YETKİN'e, yüksek lisansımı ve bizleri önemseyerek ders işleyen değerli Haliç Üniversitesi hocalarına, e-mail yoluyla görüşmelerimizde bana sundukları destek ve ilgiden dolayı tezimde kullandığım ölçeklerin (SOÖ ve MTÖ) uyarlayıcıları olan Prof. Dr. Nesrin Hisli ŞAHİN'e ve Yrd. Doç. Dr. Ercüment YERLİKAYA'ya, tezimin istatistiksel analizlerinde bana yardımcı olan Hitit Üniversitesi Öğr. Gör. Emre DEMİR'e, yakın ilgisi ve tezimle ilgili her soruma pas geçmeden yanıt verdiği için hem hocam hem arkadaşım olan Uzm. Psikolog Özgün KIZILDAĞ'a, tez hazırlığının son aşamalarında çalışma masasını ve bilgisayarını benimle paylaşan lisans döneminden arkadaşım Yrd. Doç. Dr. Elçin HASDEMİR'e, psikolog olarak görev yaptığım Çorum L Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumu Psikososyal Servis Birimindeki çalışma arkadaşlarıma, kurum idarecilerimize; son olarak da tezimle ilgili ve diğer her güzel şey için aileme ve arkadaşlarıma çok teşekkür ederim. İyi ki varsınız.

Mizah hayatımızdan hiç eksik olmasın.

İstanbul - 2017

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
ÖNSÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER.....	II
KISALTMALAR.....	VI
TABLolar LİSTESİ.....	VII
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	VIII
ÖZET.....	IX
ABSTRACT.....	X
1.GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	2
1.3. Alt Problemler.....	2
1.4. Araştırmanın Amacı.....	5
1.5. Araştırmanın Önemi.....	5
1.6. Sayılıtlar.....	5
1.7. Sınırlılıklar.....	5
1.8. Tanımlar.....	6
1.8.1. Mizah.....	6
1.8.2. Mizah Tarzları.....	6
1.8.3. Kişilik.....	6
1.8.4. Sosyotropik Kişilik.....	6
1.8.5. Otonomik Kişilik.....	6

2. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI.....	7
2.1. Mizah.....	7
2.2. Mizahın İşlevleri.....	9
2.3. Mizah Türlerinin Sınıflandırılması.....	10
2.3.1. İroni.....	10
2.3.2. Hiciv.....	10
2.3.3. İğneleme.....	10
2.3.4. Aşırı ifade ve minimize etme.....	11
2.3.5. Kendini beğenmeme.....	11
2.3.6. Takılmak.....	11
2.3.7. Retorik sorulara cevaplar.....	11
2.3.8. Ciddi açıklamalara zekice yanıtlar.....	11
2.3.9. Çifte anlam.....	11
2.3.10. Değişmez ifadelerin dönüşümleri.....	11
2.3.11. Kelime Oyunları.....	11
2.4. Mizah Tarzları.....	12
2.4.1. Katılımcı (Sosyal) Mizah.....	12
2.4.2. Kendini Geliştirici Mizah.....	12
2.4.3. Saldırgan Mizah.....	13
2.4.4. Kendini Yıkıcı Mizah.....	13
2.5. Kişilik.....	14
2.5.1. Kişiliğin İki Temel Boyutu.....	15
2.5.1.1. Kişiliğin Dışa Açık Boyutu.....	15
2.5.1.2. Kişiliğin İçsel Boyutu.....	15
2.6. Başlıca Kişilik Kuramları.....	15
2.6.1. Psikanalitik Yaklaşımlar.....	15
2.6.2. Bilişsel ve Davranışçı Yaklaşımlar.....	16
2.6.3. Fenomenolojik yaklaşımlar.....	16
2.6.4. Biyolojik-Psikolojik Yaklaşımlar.....	17

2.6.5. Ayırıcı Özellik Yaklaşımları.....	17
2.7. Kişiliğin Değerlendirilmesi.....	18
2.8. Kişiliğin Sınıflandırılması.....	19
2.8.1. Dışadönüklük-İçedönüklük Mihveri.....	20
2.8.2. Nörotiklik-Denge Mihveri.....	20
2.8.3. Sosyotropik ve Otonomik Kişilik.....	20
2.8.3.1. Sosyotropi/Bağımlılık ve Özerklik/Özeleştirir.....	21
2.8.3.2. Bağımlılık ve Bağımsızlık Modeli.....	22
2.9. Mizah Tarzları ve Sosyotropik- Otonomik Kişilik Özellikleri ile İlgili Yurt İçinde ve Yurt Dışında Yapılmış Bazı Araştırmalar.....	23
3.YÖNTEM.....	33
3.1. Araştırmanın Modeli.....	33
3.2. Araştırmada Kullanılan Ölçekler.....	35
3.2.1. Sosyodemografik Form.....	35
3.2.2. Mizah Tarzları Ölçeği (MTÖ) (Humor Styles Questionnaire).....	35
3.2.2.1. MTÖ Puanlama.....	36
3.2.3. Sosyotropi-Otonomi Ölçeği (SOÖ) (Sociotropy-Autonomy Scale).....	36
3.2.3.1. SOÖ Puanlanma.....	37
3.2.3.2. SOÖ Yapı geçerliği.....	37
3.3. Verilerin Toplanması.....	37
3.4. Verilerin Analizinde Kullanılan İstatistiksel Teknikler.....	38
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	39
4.1. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri.....	39
4.2. Psikologların En Çok Kullandığı Mizah Tarzları ve En Çok Gösterdiği Sosyotropik-Otonomik Kişilik Özellikleri.....	44

4.3. Psikologların Mizah Tarzları ile Sosyotropik-Otonomik Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkiler.....	49
4.4. Mizah Tarzlarının Alt Ölçekleri Arasındaki ve Sosyotropi-Otonomi Ölçek Puanlarının Toplam Puan ve Alt Ölçek Puanları Arasındaki İlişkiler.....	56
4.5. Bazı Sosyodemografik Özellikler İle Mizah Tarzlarının Alt Ölçekleri ve Sosyotropi-Otonomi Ölçek Puanları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi.....	58
5. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER.....	64
KAYNAKLAR.....	71
EKLER.....	78
EK-1: KATILIMCI BİLGİLENDİRME BÖLÜMÜ.....	78
EK-2: SOSYODEMOGRAFİK FORM.....	78
EK-3: MİZAH TARZLARI ÖLÇEĞİ (MTÖ).....	80
EK-4: SOSYOTROPİ-OTONOMİ ÖLÇEĞİ (SOÖ).....	82
EK-5 ETİK KURUL İZİN BELGESİ.....	86
EK-6 ETİK KURUL KARARI BELGESİ.....	87
ÖZGEÇMİŞ.....	88

KISALTMALAR

- AK** :Ayrılık Kaygısı
Akt. :Aktaran
Ark. :Arkadaşları
BME :Başkalarını Memnun Etme
Diğ. :Diğerleri
KB :Kişisel Başarı
KGM :Kendini Geliştirici Mizah
KM :Katılımcı (Sosyal) Mizah
KYM :Kendini Yıkıcı Mizah
MTÖ :Mizah Tarzları Ölçeği
OK :Onaylanmama Kaygısı
Ö :Özgürlük
Örn. :Örneğin
SDF :Sosyodemografik Form
SM :Saldırgan Mizah
SOÖ :Sosyotropi-Otonomi Ölçeği
YH :Yalnızlıktan Hoşlanma

TABLolar LİSTESİ

Tablo 4.1.1. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Dağılımları.....	39
Tablo 4.1.2. Katılımcıların Medeni Durumları.....	40
Tablo 4.1.3. Katılımcıların çocuk sayıları.....	40
Tablo 4.1.4. Katılımcıların eğitim ve çalışma durumları.....	41
Tablo 4.1.5. Katılımcıların gelir düzeyi ve yaşadıkları kentin büyüklüğü.....	42
Tablo 4.1.6. Katılımcıların sosyal medya kullanım düzeyleri.....	43
Tablo 4.2.1.1. Katılımcıların mizah alt ölçek puanlarının Tekrarlı Ölçümlerde ANOVA test sonuçları.....	44
Tablo 4.2.1.2. Katılımcıların Sosyotropi ve Otonomi toplam ölçek puanlarının eşleştirilmiş t test sonuçları.....	45
Tablo 4.2.1.3. Katılımcıların Sosyotropi alt ölçek puanlarının Tekrarlı ölçüm ANOVA test sonuçları.....	46
Tablo 4.2.1.4. Katılımcıların Otonomi alt ölçek puan karşılaştırmaları Tekrarlı ölçüm ANOVA test sonuçları.....	47
Tablo 4.3.1.1. 'de Psikologların katılımcı mizah alt ölçeği ile Sosyotropi toplam ve alt ölçekleri arasındaki korelasyon analizi sonuçları (N=127).....	49
Tablo 4.3.1.2. Psikologların kendini geliştirici mizah alt ölçeği ile Sosyotropi toplam ve alt ölçekleri arasındaki korelasyon analizi sonuçları (N=127).....	49
Tablo 4.3.1.3. Psikologların saldırgan mizah alt ölçeği ile Sosyotropi toplam ve alt ölçekleri arasındaki korelasyon analizi sonuçları (N=127).....	50
Tablo 4.3.1.4. Psikologların kendini yıkıcı mizah alt ölçeği ile Sosyotropi toplam ve alt ölçekleri arasındaki korelasyon analizi sonuçları (N=127).....	51
Tablo 4.3.1.5. Psikologların katılımcı mizah alt ölçeği ile Otonomi toplam ve alt ölçekleri arasındaki korelasyon analizi sonuçları (N=127).....	53
Tablo 4.3.1.6. Psikologların kendini geliştirici mizah alt ölçeği ile Otonomi toplam ve alt ölçekleri arasındaki korelasyon analizi sonuçları (N=127).....	53
Tablo 4.3.1.7. Psikologların saldırgan mizah alt ölçeği ile Otonomi toplam ve alt ölçekleri arasındaki korelasyon analizi sonuçları (N=127).....	54
Tablo 4.3.1.8. Psikologların kendini yıkıcı mizah alt ölçeği ile Otonomi toplam ve alt ölçekleri arasındaki korelasyon analizi sonuçları (N=127).....	55

Tablo 4.4.1.1. Mizah tarzları, Sosyotropi ve Otonomi ölçeklerinin kendi içlerindeki korelasyon analizleri (N=127).....	56
Tablo 4.5.1.1. Sosyal medya kullanım düzeylerine göre iki grup arasındaki mizah, sosyotropi, otonomi ölçek puanlarının Mann-Whitney U test sonuçları.....	58
Tablo 4.5.1.2. Medeni duruma göre iki grup arasındaki mizah, sosyotropi, otonomi ölçek puanlarının Mann-Whitney U test sonuçları.....	60
Tablo 4.5.1.3. Eğitim durumuna göre iki grup arasındaki mizah, sosyotropi, otonomi ölçek puanlarının Mann-Whitney U test sonuçları.....	62

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 4.2.2.1. Mizah alt ölçek puan ortalamaları.....	45
Şekil 4.2.2.2. Sosyotropi alt ölçek puan ortalamaları.....	47
Şekil 4.2.2.3. Otonomi alt ölçek puan ortalamaları.....	48
Şekil 4.3.2.1. Saldırgan mizah ile Sosyotropi alt ölçeklerinden Ayrılık Kaygısı arasındaki serpilme grafiği.....	51
Şekil 4.3.2.2. Kendini yıkıcı mizah ile Sosyotropi alt ölçeklerinden Onaylanmama Kaygısı arasındaki serpilme grafiği.....	52
Şekil 4.3.2.3. Kendini Geliştirici Mizah ile Otonomi toplam ve alt ölçekleri arasındaki serpilme grafikleri.....	54
Şekil 4.3.2.4. Kendini Yıkıcı Mizah ile Otonomi alt ölçeklerinden Yalnızlıktan Hoşlanma boyutu arasındaki serpilme grafiği.....	56

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Atakan AYVAZOĞLU
Anabilim Dalı : Psikoloji
Programı : Uygulamalı Psikoloji
Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Ayşegül YETKİN
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – 2017

PSİKOLOGLARIN KULLANDIKLARI MİZAH TARZLARI İLE SOSYOTROPİK OTONOMİK KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

127 psikoloğun örneklem olarak alındığı araştırmada, psikologların sosyodemografik özellikleri, kullandıkları mizah tarzları, gösterdikleri sosyotropik-otonomik kişilik özellikleri ve bu değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre psikologların en çok kullandığı mizah tarzının Katılımcı (Sosyal) Mizah olduğu görülmüştür. Daha sonra sırasıyla Kendini geliştirici, Kendini Yıkıcı ve Saldırgan Mizah tarzlarını kullandıkları bulunmuştur. Bu bulgulardan hareketle psikologların olumlu mizah tarzlarını daha çok kullandığı görülmektedir.

Psikologların Sosyotropik-Otonomik Kişilik özelliklerine baktığımızda, psikologların otonomik (insanlardan bağımsız) kişilik özelliklerinin, sosyotropik (insanlara bağımlı) kişilik özelliklerine göre daha baskın olduğu görülmektedir.

Katılımcıların en çok gösterdiği sosyotropik kişilik özellikleri sırasıyla Ayrılık Kaygısı, Onaylanmama Kaygısı ve Başkalarını Memnun Etme olarak bulunmuştur. Katılımcıların en çok gösterdiği otonomik kişilik özelliğinin sırasıyla Kişisel başarı, Özgürlük ve Yalnızlıktan Hoşlanma olduğu görülmüştür.

Bu araştırmadaki tüm literatür çalışmaları ve araştırmanın kendi bulguları göz önünde bulundurulduğunda bütün uyumlu mizah tarzları (katılımcı ve kendini geliştirici mizah), uyumlu kişilik özellikleriyle (örn. Bireydeki sosyotropik-otonomik kişilik özelliklerinin dengeli olması), olumlu başa çıkma mekanizmalarıyla, pozitif duygu halleriyle, uyumlu insan ilişkileriyle, eğlenceli olmayla, hayattan zevk alma ve tatmin olma ile ilişkili bulunmuştur. Araştırmanın sonuçlar bölümünde, bu bulgulara dayanarak çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: mizah, sosyotropi, otonomi, kişilik, psikolog

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname : Atakan AYVAZOĞLU
Field : Psychology
Program : Applied Psychology
Supervisor : Assist. Prof. Dr. Ayşegül YETKİN
Degree Awarded and Date : Master – 2017

ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN HUMOR STYLES AND SOCIOTROPIC AUTONOMIC PERSONALITY CHARACTERISTICS OF PSYCHOLOGISTS USE

ABSTRACT

In this study in which 127 psychologist samples were taken, sociodemographic characteristics of psychologists, humor styles used, sociotropic-autonomic personality traits and relationships between these variables were examined.

According to the findings obtained in the research, it is seen that the style of humor most used by psychologists is Affiliative Humor. Later they found themselves using Self-Enhancing, Self-Defeating, and Aggressive Humor styles respectively. From these findings, psychologists seem to use more positive humor styles.

When we look at the sociotropic-autonomic personality traits of psychologists, it is seen that the autonomic personality traits of psychologists are more dominant than the sociotropic personality traits.

The sociotropic personality traits most frequently shown by the participants were the Concern About Disapproval, Attachment/Concern About Separation, and Pleasing Others. It is seen that the autonomic personality characteristic that participant showed the most is Individualistic or Autonomous Achievement, Mobility/Freedom from Control of Others, and Preference for Solitude.

All the literature studies in this research and the research's own findings are taken into account all of the coherent humor styles (Affiliative Humor and Self-Enhancing) has been found to be associated with useful personality traits (eg. the balance of sociotropic and autonomic personality characteristics of the individual) positive coping mechanisms, positive emotional states, harmonious human relations, being amusing, enjoyment and satisfaction. In the conclusion part of the study, several suggestions were developed based on these findings.

Keywords: humor, sociotropy, autonomy, personality, psychologist

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Problem Durumu

Mizah günlük hayatımızda espri, karikatür, fıkra, komedi dizisi ve filmi; komik video veya resim gibi birçok yayın ve yaşam olayı olarak karşımıza çıkmaktadır. 1905'te Şakalar ve Bilinçaltıyla İlişkiler başlıklı kitabında Freud, mizahın ayrıntılı bir incelemesini sunmuştur. Kelime oyunları ya da diğer zekice mizah türlerini "masum" şakalar olarak görse de onun esas ilgilendiği konu şakayı anlatanın olduğu kadar şakaya gülenin de bilinçaltı hakkında ipucu veren, belli bir amaçla yapılan şakalardır. Freud'a göre düşmanlıkla ilgili olanlar ve cinsellikle ilgili olanlar olmak üzere iki tip maksatlı şaka vardı (Burger, 2006: 129).

Mizah karşısında neden güldüğümüzü Freud gevşeme ya da duygusal boşalım olarak açıklar. Mizah unsurunun, özellikle fıkraların başında saldırganlığın ya da cinsel davranışın betimlenmesi bizde gerginlik yaratır. Fıkranın son bağlayıcı kısmı ise gevşemenin gerçekleştiği andır. Fıkralardan hoşlanmamızın nedeni çok zekice düzenlenmiş olmaları değil, gerginliği ve kaygıyı azaltmalarıdır (Burger, 2006: 130). Esprielerde (mizahta), ego birincil süreç düşüncesine geçici ve kısmi gerilemeyi kendisi ortaya çıkartır ya da izin verir. Böylece bir an için savunucu mekanizmalar bilinçdışı dürtülerin dışarı çıkmasını destekler. Ego espriyi ortaya çıkartır ve hoş karşılar (Brenner, 1998:157). Bu bilgilerden hareketle mizahın günlük hayatımızda yer etmesinin başlıca nedenlerinden birisinin insanlarda psikolojik rahatlama sağlamasıdır diyebiliriz.

Mizahın, gerçeğin kimi görünüşlerinin gülünç, alışılmamış özelliklerini vurgulayan bir düşünme biçimi; olayların gülünç, alışılmadık ve çelişkili yönlerini göstererek insanı düşündürme, eğlendirme ve güldürme sanatı; eğlendirme, güldürme ve birine, bir davranışa incitmeksizin takılma amacını güden ince alay; bozguna uğrayan bir görünüşün dengesini kaybetmesi; gülümsemenin verdiği güven ve denge; açıkça ortaya konan bir ihbar gibi tanımları bulunmaktadır (Güler ve Güler, 2010: 167). Eğlendirici yönüyle insanların dikkatini çeken mizahın, en belirgin özelliğinin,

gerçeği olduğu gibi yansıtması olduğu düşünülmektedir (Güler ve Güler, 2010: 167). Mizah, biyopsikososyal özellikleriyle karmaşık bir varlık olan insanın sosyal ilişkilerinde yüklendiği rollerle bir önem ve anlam kazanır. (Güler ve Güler, 2010: 167). Mizah hemen hemen tüm biçimlerinde birbiriyle uyum içerisinde görülen olaylar arasındaki çelişkinin birdenbire ortaya çıkartılmasına dayanır (Güler ve Güler, 2010: 167-168). Bu bilgilerden hareketle mizahın birçok tanımının ve işlevinin olduğu sonucuna ulaşabilir, mizahın üretiminin insan kaynaklı olduğunu ve bu üretimin tesadüfi ya da bilinçli olarak gerçekleşebileceğini söyleyebiliriz.

İnsanların mizahın üretilmesinde ve yorumlamasında kişilik özelliklerinin de etkili olabildiğini gösteren çeşitli araştırmalar mevcuttur. Örneğin bir araştırmada sosyotropik kişilik kendini yıkıcı mizah tarzıyla ilişkili bulunmuş iken, otonomik kişilik saldırgan mizah tarzının kullanımı ile ilişkili bulunmuştur. Kendini mağlup eden bir mizah türünün artmış kullanımı ve kendini güçlendirici-kendine özgü bir mizah türünün azaltılmış kullanımı depresif belirtilerle ilişkili bulunmuştur. Sonuçlar depresyonun kişilik hassasiyeti kuramlarına göre tartışılmaktadır (Frewen ve ark., 2008).

Kişilik, başka insanlara ve durumlara ne şekilde tepki verdiğimizizi ve uyum sağladığımızı simgeleyen, uzun süreli ve belirgin davranış, düşünce, güdü ve duyguların karışımını tanımlar (Plotnik, 2009: 433). Kişiliğin insanın kendisine ve topluma birtakım etkileri vardır. Kişilik ölçütleri, çeşitli önemli etkilerle eşzamanlı ve öngörücü ilişkilere sahiptir. Araştırma literatürünün düzenlenmesi için, deneysel çalışma ile keşfedilen Büyük Beş faktörlü kişilik özelliği kullanılarak, sonucu sayısız ilişkiler tespit edilmiştir. Kişilik eğilimleri bireysel düzeyde, mutluluk, fiziksel-psikolojik sağlık, maneviyat ve kimlikle; kişilerarası düzeyde, akranlar, aileler ve eş gibi diğer insanlarla ilişki kalitesi ile; toplumsal kurumsal düzeyde suç işleme ve siyasal ideoloji ile olduğu kadar mesleki seçim, tatmin ve performansla da ilişkilidir (Ozer ve Benet-Martinez, 2005).

Potansiyel temel depresyon mekanizmalarını İncelerken Beck majör depresyonla bağlantılı farklı temel temaları yansıttığı varsayılan iki kişilik özelliği tanımladı: Sosyotropik (insanlara bağımlı) ve Otonomik (insanlardan özerk) Kişilik. Sosyotropi ve otonomi, sırasıyla, sevimsizlik ve değersizlik çekirdek İnançlarına tekabül ederler ki bunlar psikopatoloji ile bağlantılı iki geniş çekirdek inanç

kategorisidirler. Bilişsel teori, temel şemaları sosyotropi temalarını yansıtan bireylerin reddedilme veya öteki kişiler arası güçlüklerle tepki olarak depresyon semptomları geliştirdiklerini, buna karşın temel şemaları otonomi temalarını yansıtan bireylerinse başarısızlık olaylarına veya hedefin başarılmamasını önleyen engellere maruz kalmaya tepki olarak depresif semptomlar geliştirebileceklerini öne sürer. Bugüne kadarki araştırmalar uygunluk hipotezine kısmi ve birbirini tam tutmayan destekler verdiler; sosyotropinin hem kişiler arası hem de başarı stresörleri karşısında depresif semptomlarla ilgili genel bir korunmasızlığı yansıttığına dair bazı deliller de vardır. Mevcut araştırmadaki kavramsal ve metodolojik eksiklikler, bu bilişsel-kişilik tarzları ve depresyon başlangıcına ilişkin kesin sonuçlar çıkarmayı güçleştirmektedir. Buna rağmen, iki geniş sosyotropi/sevimsizlik ve otonomi/değersizlik boyutları, bir hastanın temel inanç sistemlerini anlamak için faydalı bir kavramsal model sağlayabilirler. (Whisman, 2010: 77)

Mizah tarzları ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmada, Kendini Yıkıcı Mizah ve tüm Kısa Semptom Envanteri toplam puan ve alt ölçekleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuş ve hepsinin KYM alt boyutunu yordadığı görülmüştür. KGM alt boyutu ile Depresyon ve Olumsuz Benlik alt boyutları arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Depresyonun KGM alt boyutunu yordadığı görülmüştür. Hostilitenin ise Saldırgan Mizah alt boyutunu yordadığı gözlemlenmiştir. (Özdolap, 2015)

1.2. Problem Cümlesi

Türkiye'deki sosyal medya kullanan psikologlar evreninin içinden belirli bir örneklem alınarak oluşturulan psikologların kullandığı Mizah Tarzları ile Sosyotropik-Otonomik kişilik özellikleri arasında nasıl bir ilişki vardır?

1.3. Alt Problemler

- 1- Psikologların Sosyodemografik dağılımı nasıldır?
- 2- Psikologlar en çok hangi mizah tarzlarını kullanmaktadırlar?
- 3- Psikologlar sosyotropi ve otonomi açısından en çok hangi kişilik özelliğini göstermektedirler?

- 4- Psikologlar sosyotropi alt ölçeğindeki kişilik özelliklerinden (Onaylanmama Kaygısı, Ayrılık Kaygısı, Başkalarını Memnun Etme) en çok hangisini göstermektedirler?
- 5- Psikologlar otonomi alt ölçeğindeki kişilik özelliklerinden (Kişisel Başarı, Özgürlük, Yalnızlıktan Hoşlanma) en çok hangisini göstermektedirler?
- 6- Katılımcı (sosyal) mizah ile, sosyotropi toplam ve sosyotropi alt ölçeklerindeki kişilik özellikleri (OK, AK, BME) arasında nasıl bir ilişki vardır?
- 7- Kendini geliştirici mizah ile, sosyotropi toplam ve sosyotropi alt ölçeğindeki kişilik özellikleri (OK, AK, BME) arasında nasıl bir ilişki vardır?
- 8- Saldırgan mizah ile, sosyotropi toplam ve sosyotropi alt ölçeklerindeki kişilik özellikleri (OK, AK, BME) arasında nasıl bir ilişki vardır?
- 9- Kendini yıkıcı mizah ile sosyotropi toplam ve sosyotropi alt ölçeklerindeki kişilik özellikleri (OK, AK, BME) arasında nasıl bir ilişki vardır?
- 10- Katılımcı (sosyal) mizah ile otonomi toplam ve otonomi alt ölçeklerindeki kişilik özellikleri (KB, Ö, YH) arasında nasıl bir ilişki vardır?
- 11- Kendini geliştirici mizah ile otonomi toplam ve otonomi alt ölçeklerindeki kişilik özellikleri (KB, Ö, YH) arasında nasıl bir ilişki vardır?
- 12- Saldırgan mizah ile otonomi toplam ve otonomi alt ölçeklerindeki kişilik özellikleri (KB, Ö, YH) arasında nasıl bir ilişki vardır?
- 13- Kendini yıkıcı mizah ile otonomi toplam ve otonomi alt ölçeklerindeki kişilik özellikleri (KB, Ö, YH) arasında nasıl bir ilişki vardır?
- 14- Mizah tarzlarının alt ölçekleri arasındaki ilişkiler ve Sosyotropi-Otonomi ölçek puanlarının toplam puan ve alt ölçek puanları arasındaki ilişkiler nasıldır?
- 15- Bazı sosyodemografik özellikler ile mizah tarzlarının alt ölçekleri ve Sosyotropi-Otonomi ölçek puanları arasında nasıl bir ilişki vardır?

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada mizah tarzlarının belirli kişilik zellikleri (Sosyotropik-Otonomik kişilik) ile ilişkisi incelenecektir. Kişilik insanların kalıcı psikolojik özelliklerinden biri olduğu için insanların mizah gibi uyaranları algılaması da büyük oranda kişilik özelliklerine bağlı olabilmektedir. Bu bağlamda bu araştırmada da mizahın üretilmesi ya da kullanılması ile insanların kişilik özellikleri arasında bir bağ aranmaktadır.

1.5. Araştırmanın nemi

Literatüre baktığımızda özellikle belirli mizah tarzlarının belirli psikolojik belirti ve kişilik özellikleri ile ilişkili olduğu gözlemlenmiştir. Türkçe literatüre baktığımızda mizah tarzlarının daha çok psikolojik problemlerle ve başa çıkma tarzlarıyla bağlantısının incelendiği araştırmalara rastlanmıştır. Bu araştırmada ise mizah tarzlarının kişilik özellikleri ile ilişkisine odaklanıldığı için literatüre ve ileri araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.6. Sayıtlar

1. Örneklemin verilen ölçekleri dürüst bir Şekilde cevaplayacağı varsayılmıştır.
2. Araştırma evrenine sunulan leklerin (Sosyodemografik Form, (MY) Mizah Yaşantıları leği ve (SOSOT) Sosyotropi-Otonomi leği) araştırmanın konusu ve amacına uygun olduğu varsayılmıştır.

1.7. Sınırlılıklar

1. Araştırma Türkiye'deki sosyal medya kullanan psikologlarla sınırlıdır.
2. Araştırma Mizah Tarzları leğinde belirlenmiş ikisi olumlu (KGM ve KM) ikisi olumsuz (KYM, SM) olmak üzere dört mizah tarzını ölçmektedir.
3. İnsanlarda birçok kişilik özelliği gözlemlenebilmektedir. Bu araştırma Sosyotropik-Otonomik kişilik özellikleri çerçevesinde sınırlandırılmıştır. Sosyotropi-Otonomi leği kişilik özelliklerinden sosyotropik (OK, AK, BME) ve otonomik (KB, , YH) kişilik özelliklerini ölçmektedir.

1.8. Tanımlar

1.8.1. Mizah: Mizah Arapça kökenli bir kelime olup Türkçe’de gülmece olarak geçmektedir. Mizah ya da gülmecenin Türkçedeki sözlük anlamı, eğlendirme, güldürme, bir kişiyi incitmeden ona takılma ve ince alay; gerçeğin güldürücü yanlarını ortaya koyan edebiyat türü, mizah ve ironi olarak geçmektedir (TDK, 2006).

1.8.2. Mizah Tarzları: Bireylerin gündelik hayatta mizah kullanımında farklılık gösteren yollarla ilgili kişilik psikolojisi alanında araştırma konusudur. Her yaştan ve kökenden insanlar mizah ile ilgilenir, ancak kullandıkları yol büyük ölçüde değişebilir. Mizah tarzları duruma bağlı olarak biraz değişebilir olmasına rağmen, bireyler arasında nispeten istikrarlı bir kişilik özelliği taşırlar. Yani, bireyler zamanla mizah kullanma biçimlerinde oldukça tutarlıdırlar. (akt. Wikipedia, 2017)

1.8.3. Kişilik: İnsanları diğer insanlardan ayıran, kişiye özgü, tutarlı ve kalıplaşmış davranışsal, düşünsel ve duygusal özellikler bütünüdür (İnanç ve Yerlikaya, 2016: 3).

1.8.4. Sosyotropik Kişilik: İnsanlara bağımlı kişilik (Savaşır ve Şahin, 1997: 54)

1.8.5. Otonomik Kişilik: İnsanlardan bağımsız kişilik (Savaşır ve Şahin, 1997: 54)

2. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

2.1. Mizah

Mizah, düşünce ve duyguları (söz, çizgi ve yazı ile) nükte ile güldürücü bir anlatımla dile getirme sanatıdır (Par, 1984: 266). Petit Larousse sözlüğü, mizahı gerçekliğin bazı yönlerinin komik, garip ya da absürt niteliğini güldürücü bir şekilde ortaya çıkarmaya çalışan bir düşünme şekli olarak tanımlar. Bununla birlikte bu tanıma uyan başka terimler de vardır. Mizah, toplumsal hafıza yoluyla türetilmiş sözcük oyunlarının ve komik hikayelerin “en düşük agresiflik” biçimi olarak tanımlanır; mizah aynı zamanda kendini psikolojik stresten koruma aracıdır. L'ironie adlı yapıtında Jankelevitch (V. Morin'den alıntı yaparak), mizah mekanlarının uğrak yerlerinin, hareket halinde mekanlar ya da ulaşım araçları olduğunu hatırlatarak “mizahi” atmosferden söz eder. Böylelikle günlük yaşamın içine nüfuz eden mizah, birbirlerine benzediklerinin ve aynı problemleri benzer biçimde deneyimlediklerinin farkında olan insanlar arasında üstü kapalı olarak varılmış bir çeşit saldırmama anlaşmasıdır; araya koyduğu mesafeyle saldırganlığı başarısız kılar. (Feneglio ve Georgeon, 2007: 8)

Mizaha ilişkin görüşlere yeni bir fikir, 19. yüzyılda, Herbert Spencer tarafından eklenir. Spencer gülmenin genellikle eğlenceyle bir arada olmasının, yüz kasları ve solunum sisteminden kaynaklanan fazla enerjinin boşalmasına bağlı olduğunu öne sürer. Gülme, gülen kişinin ciddi beklentilerinin gerçekleşmemesi ve dikkatinin sıradan şeylere yönelmesinden ya da Spencer'ın kendi deyimiyle “bilincin, önemli şeylerden önemsiz şeylere beknemedik bir biçimde aktarılmasından” kaynaklanır. Fazladan psişik enerjinin gidecek yeri kalmamıştır; bu nedenle psişik enerji gülme olarak yolunu bulur. Darwin de gülmenin fizyolojik temelleriyle ilgilenir. Fazladan üretilen enerjinin gülme yoluyla boşaltılması sonraki birçok kuramcıyı, özellikle de Freud'u çok etkiler. (Paulos, 2003: 9-10)

Cicero, mizah için Latince urbanitas ‘kente özgü’ sözcüğünden yola çıkarak, mizah için kültürün bir üretimi olduğunu ve medeniyetten doğduğunu söyler.

Cicero'ya göre, her hangi bir durumda verilecek esprili bir cevap karşındaki insanı nazikçe yeren psikolojik bir durumdur. Ludovici [1932] mizahı, bir kişinin herhangi bir durum ya da konuma diğerlerinden daha iyi uyum sağladığını hissetmesiyle yaşanan üstünlük duygusu olarak düşünür. Üstünlük duygusunu yaşattıran 'kurban' saygın konumda biri ise, mizahtan alınan keyif de büyür. İnsanı, iflah olmaz bir haz arayıcısı olarak değerlendiren, esprilerdeki saçmalık unsurlarının dahi bir haz kaynağı olduğunu düşünen Freud, mizahı, ruhsal süreçlerden haz elde etmenin kusursuz bir yöntemi olarak değerlendirir. (akt. Eker 2014: 47-48)

Espri (mizah), bastırmayla savaşılan temel amaçlara, içsel ket vurmaları kaldırmada, "ön haz ilkesiyle" yardım eder. Mantık, eleştirel yargı, baskılama — bunlar esprinin sırayla savaştığı güçlerdir; köklerdeki sözel haz kaynaklarına sıkıca bağlıdır ve şaka evresinden ileriye doğru ket vurmaları kaldırarak yeni haz kaynakları açar. İster oyun hazzı olsun ister ket vurmaları kaldırmanın hazzı olsun, esprinin ürettiği haz, geriye, fizik harcamadan ekonomiye dek izlenebilir; yeter ki bu görüş, hazın temel doğasına ters düşmesin ve başka yönlerde de verimli olduğunu kanıtlasın. (Freud, 2012: 169) Freud, mizahı insani acılara karşı bir savunma mekanizması olarak değerlendirir. (Smadja, 2013: 73)

Freud oluşturduğu mizah kuramında, komik bulduğumuz pek çok şeyin altında cinsel ve saldırgan öğelerin yattığını belirtmiştir. Bu kuramı destekleyecek şekilde, insanlar sevmedikleri kişilere yöneltilen düşmanca bir mizah anlayışı içeren fıkraları daha komik bulur. Buna ek olarak, yapılan araştırmalar düşmanca mizahın Freud'un iddia ettiği gibi, saldırganlık olasılığını azalttığına işaret eder. Ancak bazı araştırmalar bunun tersi bulgulara ulaşmıştır. Ayrıca, bir fıkra dinlerken insanların espriyi duymadan önceki gerginliği ne kadar yükselirse, fikrayı komik bulma oranları da o kadar artmaktadır. Pek çok araştırma bulgusu Freud'un kuramıyla tutarlı görünse de bunların çoğu, alternatif yorumlara açıktır. (Burger, 2006: 146)

Mizah ve gülme benlik bilincinin günümüzde nasıl paramparça olduğuna dair bir örnek olarak düşünülebilir. İnsanın mizah anlayışının benlik bilinciyle nasıl yakından ilişkili olduğu genellikle fark edilmez. Mizah normalde benlik bilincini koruma işlevi görür. Kendimizi objektif bir durum karşısında yitip gitmeyen bir süje olarak algılamaya dair insana özgü kapasitemizin bir ifadesidir. Mizah kişinin benliği ile yüzleştiği sorun arasına "mesafe" koymasının sağlıklı bir yolu, geriye çekilip

probleme başka bir açıdan bakmasının bir yöntemidir. Kişi endişe nedeniyle paniğe kapıldığında gülemez, çünkü yüzleştiği sorun onu yutmuştur, bir özne olarak kendisiyle etrafındaki nesnel dünya arasındaki ayrımı yitirmiştir. Kişi gülebildiği sürece endişe yahut korkunun esiri değildir; dolayısıyla halk arasında tehlikeli durumlar karşısında gülebilmek bir cesaret göstergesi olarak kabul edilir. Sınırdaki psikoz hastalarında birey içinden gelen mizah duygusunu yitirmedikçe -bir başka deyişle kendisine dışarıdan bakıp, bir hastanın deyişle, "Tam bir deli gibi davrandım!" diyebildiği sürece- kendiliğini korur. Nevrotik olsun olmasın aramızdan biri psikolojik sorunlarımızı kavradığında ilk tepkisi genellikle hafif bir gülümseme olur; bir başka deyişle kavrayışın "aha!"sı. Mizah, kişinin öz varlığını objektif dünyada hareket halinde bir süje olarak algılamasıyla gün yüzüne çıkar. (May, 2013: 60-61)

Mizah insanların sorunlarıyla başa çıkmasına yardımcı oluyor, cesaret kırıcı düşünceleri uzaklaştırıyor, insanı bunaltan şeyden, bu ister sevilen birinin kaybedilmesi, bir parkinson teşhisi, Belen gibi bir yerde ömür boyu sıkıntı çekmek ya da ister kederli bir gün olsun, bir kaçış sağlıyor. Bu belki kan basıncını düşürmek ya da bağışıklık sistemini çalıştırmak gibi bir şey değil, ama insanın bakışını zenginleştirmek iyi bir şey olabilir. (McGraw ve Warner, 2015: 243)

Mizahı açıklayan ilk bilimsel teorilerden birisi rahatlama teorisi (relief theory). Freud'un içinde yer aldığı bu teoriye göre espri bir enerji boşalmasına yol açar ve gerginliğin giderilmesini sağlar. Giderilen bir anlamda bu paradoksun gerilimidir. Bu tanım çerçevesinden esprinin çıkış sürecine göz atalım. Kişinin dürtüleri ve arzuları olmadan bir espri yaratması çok zordur. Akılla espri olmaz. Bu noktada akıl değil, zekâ gerekir. Aklımızı istediğimiz zaman, zekâmızı gerektiği zaman kullanırız. Zekâ, sözü geçen paradoksu aşmanın bir yolu olarak espriyi yaratabilir. Akıl kontrolle, zekâ spontaniteyle kardeştir. Espri spontanite ile oluşur. Esprinin spontaniteyi yarattığı kadar, spontanitenin de espriyi yarattığını söyleyebiliriz. Yani zorlayarak espri olmaz. (Ögel, 2012)

2.2. Mizahın İşlevleri

Mizah bir uyum stratejisidir. Mizah bir tartışma yöntemi ve mantık süzgecinden geçirme sürecidir. Savunmacılığı azaltır. Kişinin kim olduğunu ortaya çıkarır. Sosyal kabulü artırır. Bir sosyal grup ya da başkalarınca gerçeğin, kendisinin

kabul edilmesini sağlar. Katlanılması güç durumlara uyumu kolaylaştırır. Birinin benimsenmesini sağlar. Aynı zamanda bir ikna yöntemidir. Savaş ve kavga yerine daha uyumlu bir seçenek oluşturur. Toplum ve kurumlarının değişmesine yardımcı olur. İş için eleman seçimi dâhil birçok seçimler için uygun bir hava yaratır. Kişi ve toplumların insancıl bir biçimde yönlendirilmesini sağlar. Toplum bağlarını güçlendirir. Politik farklılıkların Çözümüne yardım eder. İstek ve hedefleri birbirine yaklaştırır. (akt. Güler ve Güler, 2010: 191)

Mizahsız insan, larvaların, ipekten kabuğu içinde, süresiz bir geleceğe güven duygusuyla, yarı bilinçle, değişmez niteliğiyle nasıl yaşıyorsa, öyle yaşar. Mizah böceğin kozasını kırar, onu yaşama, ilerlemeye, var olmanın tehlikelerle dolu serüvenine yöneltir. Çoğu kez oradan düz ve bayağı bir güve çıkar; kimileyin de tanrılarinkine benzer bir gülücükle, rengârenk bir kelebek fırlar. Ya da bakarsınız, gece rengi bir pervane böceğinin gizemli kanatları açılır. (Escarpit, 2016: 158-159)

2.3. Mizah Türlerinin Sınıflandırılması

1988’de Psikolog Debra Long ve Arthur Graesser tarafından spontan konuşma mizahının geniş bir sınıflandırma sistemi geliştirilmiştir. Spontan bir sohbet ortamına çıkan mizah türlerinin geniş bir örneğini elde etmek için, bu yazarlar bir dizi talk şovu kaydetti (örn. The Tonight Show) ve daha sonra izleyicilerle konuklar arasındaki etkileşimde ortaya çıkan farklı mizah türlerini analiz ettiler. İzleyicilerin kahkahası mizahın bir göstergesi olarak kullanıldı. Bu yazarlar, analizlerine dayanarak, niyetleri veya mizah kullanımları temelinde birbirinden ayrılmış aşağıdaki 11 kategoriye tanımladı:

2.3.1. İroni: Konuşmacı, kelimenin asıl anlamın tersi olan (örneğin hava fırtınalı olduğunda "Ne güzel bir gün" demek) bir ifade kullanmaktadır.

2.3.2. Hiciv: Sosyal kurumlarda veya sosyal politikada eğlendirici agresif mizah.

2.3.3. İğneleme: Bir kurumdan ziyade bir kişiyi hedef alan agresif mizah (örn. Şık bir akşam yemeğinde, haysiyetli bir hanımefendi, Winston Churchill'i azarlar: "Efendim siz sarhoşsunuz." "Evet," diye yanıtlar Churchill, "Ama yarın ayık olacağım ve siz hala çirkin olacaksınız.")

2.3.4. Aşırı ifade ve minimize etme: Bir kişinin söylediğini farklı bir vurguyla tekrarlayıp anlamını değiştirerek söylenmesi (örn. Bir misafir, birkaç kez evlilik yapan ev sahibi Johnny Carson'a sorar: "Hiç evlendiniz mi?" İkinci bir konuk ise, "Hiç evli kaldı mı ki?" der).

2.3.5. Kendini beğenmeme: Mizahi sözler mizahın nesnesi olarak kendini hedeflemektedir. Bu tevazu göstermek, dinleyiciyi rahatlatmak veya kendini dinleyiciyle kaynaştırmak amaçlı yapılabilir.

2.3.6. Takılma: Dinleyicinin kişisel görünüşüne veya zayıf yönlerine yönelik mizahi sözler. Alaycıdan farklı olarak, niyet ciddi bir şekilde hakaret etmek veya rahatsız etmek değildir.

2.3.7. Retorik sorulara cevaplar: Retorik (söz söyleme sanatıyla ilgili) sorular bir cevap beklentisiyle sorulmadığı için birine cevap vermek sohbet beklentisini ihlal eder ve soru sorulan kişiyi şaşırır. Bu nedenle bu komik olarak algılanabilir ve niyet genellikle sadece konuşulan kişiyi eğlendirmektir.

2.3.8. Ciddi açıklamalara zekice yanıtlar: Ciddi olması gereken açıklama veya soruya zekice, uyumsuz veya saçma cevaplar vermektir. Açıklamada, kasıtlı olarak yanlış anlaşılma olduğu için, konuşmacı sorunun amacından farklı bir anlamda cevap verir.

2.3.9. Çifte anlam: Bir bildiri ya da sözcük, çoğunlukla cinsel nitelikte olan, iki anlamı uyandırmak için bilinçli olarak yanlış algılanır ya da yanlış yorumlanır.

2.3.10. Değişmez ifadelerin dönüşümleri: Ünlü sözler, klişeler veya atıfları yeni ifadelerle dönüştürme (örn. Kel bir erkeğin söylemi: "Bugün saçların var, yarın bir bakmışsın saçların yok").

2.3.11. Kelime Oyunları: İkinci bir anlamı uyandıran, genelde sesteşi olan bir kelimenin mizahi kullanımı. (Martin, 2007 :13)

2.4. Mizah Tarzları

Martin ve arkadaşları Mizah Tarzlarını, gündelik hayatta mizah kullanımının, uyumlu-uyumsuz ve içsel-kişiler arası boyutlarına göre sınıflandırabilecek, kişisel özellikleri yordayabilen dört farklı tarz olarak ifade etmişlerdir (akt. Yerlikaya, 2003: 19).

2.4.1. Katılımcı (Sosyal) Mizah: Bu boyutta yüksek puan alan kişiler, komik şeyler söylemek, şakalar yapmak ve başkalarını eğlendirmek, ilişkileri kolaylaştırmak ve kişilerarası gerilimi azaltmak için şevkle, kendiliğinden şakacı olma eğilimindedirler (Lefcourt, 2001). Başkalarını rahatlatmak için kendilerini kabullenme duygularını sürdürürken, kendileri hakkında komik şeyler söyleyerek ve aşırı derecede ciddiye almayan kendinden mizahlı bir mizah ile meşgul olma olasılıkları da vardır. (Vaillant, 1977). Bu, esasen düşmanca olmayan, kendinden ve diğerlerinden emin olan mizah kullanımını mümkün kılar ve muhtemelen kişiler arası kaynaşmayı ve çekiciliği artırır. Bu mizah tarzının ağırlıklı olarak olumlu modlar, duygular; memnuniyet, dışa dönüklük, neşe, kendine güven, benlik saygısı, yakınlık, ilişki tatmini ile ilişkilendirilmesi beklenmektedir.

2.4.2. Kendini Geliştirici Mizah: Bu boyut, genelde mizahi bir yaşam tarzı görünümünü, yaşamın uyumsuzluklarıyla sıklıkla eğlenilen bir eğilimi ve stres veya olumsuzluk karşısında bile mizahi bir perspektife sahip olmayı içerir (Kuiper, Martin, & Olinger, 1993). Ayrıca bu tarz, mizah yoluyla başa çıkma konseptine yakından hizmet eden (Martin, 1996) mizahla ilgili bakış açısı kazanma ve mizahın bir duygu düzenlemesi veya başa çıkma mekanizması olarak kullanılmasıyla ilgilidir. Yine bu tarz mizahın dar anlamıyla, Freudcu tanımıyla, en çok tutarlı olan, potansiyel olarak caydırıcı bir durum üzerinde gerçekçi bir perspektif sürdürürken, negatif duyguları önlemeye olanak tanıyan sağlıklı bir savunma mekanizmasıdır (Freud, 1928). Katılımcı mizah ile karşılaştırıldığında, bu mizah tarzının intrapsişik olarak kullanımı kişiler arası kullanımından daha fazla olmaktadır ve bu nedenle dışa dönüklükle güçlü bir şekilde ilişkili olması beklenmemektedir. Mizahi perspektif alma yoluyla olumsuz duygunun düzenlenmesi üzerinde odaklanıldığı göz önüne alındığında, bu boyutun depresyon ve kaygı gibi duygularla negatif ilişkili; daha genel anlamda nevrozizmle, olumsuz duygularla negatif olarak ilişkili olduğu; tecrübeye açıklık, kendilik saygısı ve ruhsal sağlık ile olumlu kolarasyonda olduğu öne sürülmektedir.

2.4.3 Saldırgan Mizah: Bu tarz, iğneleme, takılma, dalga geçme, alay etme, aşağılama ya da küçümsemenin kullanımıyla ilgilidir (Zillman, 1983). Ayrıca, başkalarını manipüle etme yoluyla alay konusu etme tehdidinin kullanımını da içerir. Genel olarak bu tarz, mizahın diğerleri üzerindeki potansiyel negatif etkisine (örn. Cinsiyetçi veya ırkçı mizah) bakmadan eğlendirmekle ilgilidir ve mizah için zorlayıcı ifadeler içerir; bu mizah tarzı kişinin, başkalarını incitecek veya yabancılaştıracak gibi görünen komik şeylere karşılık vermesini zorlaştırır. Mizahın bu boyutunun nevrotizme, özellikle düşmanlık, öfke ve saldırganlık ile olumlu ilişkili; ilişkisel doyum, hoşnutluk ve vicdanlılıkla olumsuz bir şekilde ilişkili olması beklenir.

2.4.4 Kendini Yıkıcı Mizah: Bu boyut aşırı derecede kendini incitici, başkalarının onayını alabilmek için kendini aşağılama pahasına komik şeyler yaparak ya da söyleyerek başkalarını eğlendirmeye çalışmayı, aşağılanma veya alay konusu edinildiğinde "Bşkalarının mizahına", "güldüğüne" birlikte gülmeyi içerir. Bu boyutun aynı zamanda mizahın savunmacı bir inkar biçimi olarak veya birinin altta yatan negatif duygularını saklamanın bir aracı olarak mizahi davranışlara girme eğilimi ya da problemlerle yapıcı bir şekilde ilgilenmekten kaçınma eğilimi de bulunduğu varsayılmaktadır (Kubie, 1971). Bu mizah boyutu yüksek olan bireyler oldukça esprili veya eğlendirici olabilse de (örn. "Sınıfın maskarası") mizah kullanımlarında duygusal gereksinim, kaçınma ve düşük benlik saygısına bağlı unsurlar vardır (Fabrizi & Pollio, 1987). Bu mizah tarzının nevrotizm ve olumsuz duygular ile, örneğin depresyon ve kaygı ile pozitif ilişkili olması; ilişkisel doyum, psikolojik mutluluk ve benlik saygısı ile negatif ilişkili olması beklenir.

Mizahın bu dört boyutunun nispeten birbirinden bağımsız olacağı öngörölmüş, ancak daha önce belirtilmiş çeşitli mizah fonksiyonları arasındaki örtüşme hipotezine bağlı olarak aralarında bir miktar pozitif korelasyon beklenmiştir. (Martin ve diğ., 2003)

2.5. Kişilik

İnsanları tanımlarken "hoş", "güvenilir", "içe dönük", "edilgen", "uyumlu" vb. birçok sıfat kullanılmaktadır. Gerçekte bu tür nitelermeler, son derece karmaşık ve çok boyutlu bir kavram olan kişiliğin betimlenmesinde, sınırlı ölçüde açıklayıcı olabilmektedir. Başka bir anlatımla kişilik kavramını açıklamak için, bu tür betimlemelerde bulunulması yararlıdır. Ancak bu betimlemelerin, aynı zamanda yetersiz olacağı ve hatta genellikle yanıltıcı olabileceği, gözden uzak tutulmamalıdır. Örneğin Webster gibi gelişmiş İngilizce sözlüklerde, insan davranışlarını betimleyen 18 000 sıfat bulunmaktadır. Ayrıca kişiliğin tanımlanmasında, insanların öznel yargılar geliştirerek yanıltıcı betimlemelerde bulunabileceği düşünüldüğünde, kişiliğin tanımlanmasının ne denli güç olduğu anlaşılır. (Aydın, 2003: 69-70)

Alan yazındaki kişilik tanımlarının çoğu, kişiliği hayat hikayesi ya da gelişimsel bakış açısıyla araştırmanın önemine vurgu yapar. Kişilik, genetik ve fizyolojik özellikleri, sosyal tecrübeleri ve değişen çevresel şartları içeren iç ve dış etkenlere bağlı evrimsel bir süreci temsil etmektedir. Kişilik tanımlarının çoğunun içerdiği bir diğer ortak unsur da kişiliğin, bireyin tutarlı davranış kalıplarını açıklayan özellikler bütünü olarak yorumlanmasıdır. Bu durumda kişilik zamana, durumlara ve olaylara karşı sabit ve süregendir, zamandan zamana, durumdan duruma ya da olaydan olaya birey için sürekliliği ifade eder (İnanç ve Yerlikaya, 2016: 3).

Genel olarak yetişkin bir bireyin, kendine özgü ve olabildiğince tutarlı bir kişiliği olan kompleks bir canlı olduğunu kabul ederiz. İnsicamlı kişilik özellikleri bireylerin düzenli ilişkilere girebilmeleri için de gereklidir. Kişilik kavramı, benzer durumlara, olaylara verilen tepkilerdeki bireysel farklılıkları ve farklı durumlarda oldukça tutarlı olan davranışları anlamamıza da yardımcı olur. Kişilik bir bakıma insan ile çevresi arasında bir uyum sağlar; insanın tecrübelerine özel uyumunu ve yaşadığı dönemdeki sosyal ve fiziksel çevresini değerlendirmesini sağlar. Genel olarak, kişiliğin geçmişteki ve özellikle çocukluktaki deneyimleri yansıttığı ve değişik durumlar karşısındaki tepkide tutarlı bir biçimde ortaya çıktığı kabul edilir. Bir diğer taraftan da bireylerin değiştiği sezgisel olarak bilinir. İnsanlar her aynı ya da benzer duruma her zaman aynı tepkiyi vermezler; örneğin psikoterapide, psikolojik görüşmelerde değişebilecekleri umulur ya da yetişkinlik, yaşlılık yıllarında yeni deneyimler ve roller edinerek gerçek anlamda değişebilirler (Onur, 2004: 181).

2.5.1 Kişiliğin İki Temel Boyutu

Özgüven (2011) “Bireyin sosyal uyarıcılık özellikleri üzerinde yoğunlaşan tanımlar temelde bireyin gözlenebilen dışa açık (overt) davranışlarına, sosyal ilişkilerine ağırlık veren yaklaşımlara dayalı tanımlar algı, duygu, reaksiyon, tutum, değerler gibi insan davranışının temeli olan ve kişiliğin alt yapısını oluşturan içsel (inner) yönünü ihmal etmektedirler” der ve iki temel kişilik boyutundan bahseder:

2.5.1.1 Kişiliğin Dışa Açık Boyutu:

Bu boyut, Kişiliğin dış dünya ile ilgili yönünü açıklar. İnsanın dış dünya ile uyumu özellikle diğer insanlarla olan ilişkileri ile gözlemlenir. Bu insanlar aile bireylerinden, arkadaşlardan, iş arkadaşlarından oluşabilir. Genel olarak bu boyut insanların birbirleriyle olan ilişkilerinden tatmin sağlanması, diğer insanları sevmesi ve diğer insanlar tarafından sevilmesi gibi, bireyin çevresi ile nasıl bir etkileşimi olduğu ve sosyal yönü ile ilgilidir (Özgüven 2011: 287).

2.5.1.2 Kişiliğin İçsel Boyutu:

Kişiliğin açıklanmasında, kişinin kendisine ve iç dünyasında (inner world) olup bitenlere dikkat çekenler, bireyin gerçekten ne düşündüklerine, hissettiklerine ve davranış kalıplarına (response pattern) önem verirler. Bu boyut bireyin kendi iç dünyasıyla uyumu, bireyin kendilik kavramı, kendine güveni, kendisini değerli ya da değersiz bulması, beklentileri, amaçları, zayıf ve kuvvetli yönleri hakkındaki farkındalığı, algıları, tutumları ve değer yargıları gibi kişinin kendisine özgü içsel nitelikleriyle ilgilidir (Özgüven 2011: 287).

2.6. Başlıca Kişilik Kuramları

2.6.1. Psikanalitik Yaklaşımlar: Freud'un psikanalitik kuramı, rüyalar ve dil süreçleri de içinde olmak üzere birçok davranışa bilinçdışı güdülenmelerin yol açtığını savunur. Kişilik, öncelikle cinsellik ve saldırganlık gibi fizyolojik dürtüler tarafından ve hayatın ilk beş yılında süregelen deneyimlerle belirlenir (Atkinson ve diğ. 2008: 484). Freud'un kişilik yapısı kuramı, kişiliği çoğu kez birbiriyle çatışan id, ego ve süperegonun bileşimi olarak görür. İd, haz ilkesine göre, biyolojik dürtülerin doğrudan hazzını arayarak işler. Ego, sosyal bakımdan kabul edilebilir tarzlarda kazanılana kadar hazzı erteleyerek gerçeklik ilkesine itaat eder. Süperego (vicdan),

kişiyeye moral standartlar dayatır. İyi bütünleşmiş bir kişilikte ego sağlamdır, ancak id ve süperego üzerinde esnek denetimi sürdürür; gerçeklik ilkesi ağır basar.

Freud'un kişilik dinamikleri kuramı, her bireyde sabit bir psişik enerji miktarının (libido) var olduğunu öne sürer. Yasaklanmış bir eylem ya da itki baskı altına alınır, onun enerjisi rüyalar ya da nevroitik belirtiler gibi başka bir biçimde çıkış arayacaktır. Kuram, kabul edilemez id itkilerinin anksiyeteye neden olduğunu, anksiyetenin de savunma mekanizmalarıyla azaltılabildiğini varsayar.

Freud'un kişilik gelişmesi kuramı, kişilerin psikocinsel evrelerden (oral, anal, fallik gibi) geçtiklerini ve ödipal çatışmanın çözümlenmesi gerektiğini öne sürer. Bu çatışmada çocuk aynı cinsiyetten ana babayı karşı cinsiyetten ana babanın sevgisi için bir rakip olarak görür. Freud'un anksiyete ve savunma mekanizmaları kuramı yıllar geçtikçe yapısal ve gelişimsel kuramlardan daha fazla önem kazanmıştır. Psikanalitik kuram Jung, Adler, Horney, Sullivan, Fromm ve Erikson gibi başka kuramcılarca değiştirilmiştir. Bu kişilerin hepsi egonun işlevlerine ve cinsellik ile saldırganlık dışındaki güdülere daha fazla ağırlık vermişlerdir. (Atkinson ve diğ. 2008: 484)

2.6.2. Bilişsel ve Davranışçı Yaklaşımlar: Sosyal öğrenme kuramı, kişiliğe davranışçı yaklaşımın çağdaş versiyonudur. Kişilik farklılıklarının öğrenme deneyimindeki değişkenliklerden kaynaklandığını varsayar. Bu öğrenme deneyimleri edimsel ya da klasik koşullamaya ek olarak gözlem yoluyla öğrenmeyi kapsar. Son birkaç on yıl içinde giderek bilişsel hale gelen sosyal öğrenme kuramı, davranışın dışsal belirleyicileri (ödüllendirme ve cezalandırma) ile içsel belirleyiciler (inançlar, düşünceler ve beklentiler) arasındaki karşılıklı etkileşimini vurgular.

Sosyal öğrenme kuramcıları, çoğu kişilik kuramının -"sezgi" kuramı da içinde- bir kişinin davranışı çeşitli durumlar arasında tutarlıdır şeklindeki varsayımına karşı çıkmışlardır. Aynı özelliğin iki farklı durumdaki ölçümleri ya da kişilik testi puanları ile çoğu ampirik araştırmada bulunan durumsal özellik ölçümleri arasındaki düşük korelasyonlar, sosyal öğrenme kuramcılarının, davranışın sürekli özelliklerden çok duruma bağlı olduğu iddiasını destekler. (Atkinson ve diğ. 2008: 484-485)

2.6.3. Fenomenolojik yaklaşımlar: Kişinin öznel deneyimiyle ilgilidir. Fenomenolojik yaklaşımın bir dalı olan hümanistik psikoloji, "üçüncü güç," psikanalitik ve davranışçı yaklaşımlara açık bir seçenek olarak oluşturuldu. Carl

Rogers ve Abraham Maslow gibi hümanist psikologlar, kişinin benlik kavramını ve gelişme ya da kendini gerçekleştirme uğraşını vurgularlar. George Kelly'nin kişisel yorum kuramı, kişilerin dünyalarını yorumlamak ya da oluşturmak için kullandıkları kavramlar ya da yorumlar üzerinde yoğunlaşır. (Atkinson ve diğ. 2008: 485)

2.6.4. Biyolojik-Psikolojik Yaklaşımlar: Kariyerine nörolog olarak başlayan Freud, biyolojik bilginin bir gün psikolojik kişilik olgusunu nihai olarak açıklayacağına daima inandı. Örneğin, psikopatolojiden söz ederken nerede bir düşünce bozukluğu varsa, orada bir molekül bozukluğu olduğunu öne sürdü. Henüz o güne ulaşılmadıysa da -ve pek çok kişilik psikoloğu o günün geleceğine inanmaz-biyoloji, kişiliğin anlaşılmasında giderek daha önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin Eysenck'e göre (1990) birçok araştırma beyin işlevlerini dışadönüklük ve nörotisizmin özellikleriyle ilişkilendirmiştir. (Atkinson ve diğ. 2008: 483)

2.6.5. Ayırıcı Özellik Yaklaşımları: Zamana ve duruma göre değişmeyen, kararlı bireysel davranış farklılıklarını belirleyebileceğimiz yaklaşımlardır. Ayırıcı özellik kuramcıları bir kişinin değil, bir kişilik özelliği sürekliliğinin değişik noktalarında bulunan insanların genel davranışlarını tanımlamaya çalışır (Burger, 2006: 282). Bu tanımlama çalışmaları genellikle psikolojik ölçekler (anketler) aracılığıyla yapılır.

Gordon Allport bilinen ilk ayırıcı özellik kuramcısıdır. Alana yaptığı katkılar arasında temel ve ikincil ayırıcı özellikler, insanı grup normlarına göre ya da kendi dünyasında inceleme, fonksiyonel özerklik ve kendilik kavramları vardır. Henry Murray kişiliğin kökeni olarak, psikolojik temelli ihtiyaçları göstermiştir. Murray'a göre bir ihtiyaç, kişinin ihtiyaçlar hiyerarşisinde aldığı yere ve içinde bulunduğu duruma, konuma göre, o insanın davranışını etkileyecektir (Burger, 2006: 282). Davranışlarının yanında kişinin duygu ve düşüncelerinin de etkilenebileceği söylenebilir.

Raymond Cattell, kişiliğin temel yapısını belirlemekle ilgilenmiştir. Faktör analizi adlı istatistiksel bir işlem kullanarak insan kişiliğini oluşturan temel özellikleri bulmaya çalışmıştır. Yakın zamanda yapılan araştırmalarda, kişiliğin **beş temel boyut** üzerinde oluştuğuna dair tutarlı kanıtlar olduğu görülmektedir. Konu tartışmaya açık olsa da günümüze dek yapılan çalışmalarda elde edilen bulgular ve kanıtlar, **beş**

faktörlü modeli desteklemektedir (Burger, 2006: 282). Bu yönüyle beş faktörlü modelin, mizah tarzlarıyla ilişkisinin inceleneceği bir araştırma, bize mizah ve kişilik arasındaki başka bağlantıları gösterecek daha nitelikli bulgular sağlayabilir.

Ayrırcı özellik araştırmacıları akademik çalışmalarında kendini değerlendirme ölçekleri kullanırlar. En sık kullanılan ölçeklerden biri, Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri (MMPI) dir. Ölçeği uygulayanlar kendini değerlendirme ölçekleriyle ilgili gerekli envanter ve etik eğitimlerini almış olmalıdırlar. Araştırmayı manipüle etme, yanıltma, dikkatsizlik, sabotaj ve yanıt eğilimleri gibi konularda dikkatli olunması gerekir (Burger, 2006: 283).

Ayrırcı özellik yaklaşımının güçlü yönleri arasında, sağlam deneysel temel, uygulanabilirlik ve ortaya çıkan birçok araştırma sayılabilir (Burger, 2006: 282-283). Ayrırcı özellik yaklaşımının insanları birey düzeyinde daha iyi anlayabilme, insanlara duyarlılık geliştirme, bireylere psikolojik yardımın onların kişilik özelliklerine göre uyarlanabilmesi gibi konularda yararlanılabilecek bir kişilik yaklaşımı olduğu söylenebilir.

2.7. Kişiliğin Değerlendirilmesi

Kişilik, bir kişinin fiziksel ve sosyal çevresiyle etkileşim tarzını tanımlayan; düşünce, duygu ve davranışların ayırt edici ve kendine özgü örüntüleri olarak tanımlanabilir. Günlük hayatta, bir insanın kişiliğini anlatmamız istendiğinde, muhtemelen o kişiyi zeki, dışadönük, dürüst, çalışkan gibi sıfatlarla niteleriz. Kişilik psikologları, bireysel özellikleri günlük yaşamda kullanma stillerimizi belli bir bilimsel sınıflandırmaya sokarak biçimsel tanımlama ve ölçme yöntemleri geliştirmeye çalışmışlardır. Özellikle, 3 açıdan günlük hayata dönük özelliklerin ötesine geçmeye çalışırlar. Araştırmacılar ilk olarak **potansiyel kişilik özellikleri** grubunu, insan kişiliğinin çeşitliliğini kapsayan daha küçük bir gruba indirgemeye çalışırlar. İkinci aşamada kişilik özelliklerini ölçmek için kullandıkları envanterlerin **güvenilir ve geçerli** olmasını sağlamaya çalışırlar. Üçüncü ve son olarak da kişilik özelliklerin kendi aralarındaki ve kişilik özellikleri ile özgül davranışlar arasındaki ilişkileri keşfetmek için **deneysel çalışmalar** yaparlar (Atkinson ve diğ., 2008 :433). Görülüşü gibi kişilik araştırmaları bilimsel temellere dayanmadan yapılmamaktadır. Dergi, gazete, internet gibi yayınlardaki, daha çok eğlence amaçlı hazırlanan kişilik

testlerinin bilimsel temeller olmadan, tahminlere, gözlemlere dayalı olarak hazırlandığı söylenebilir.

2.8. Kişiliğin Sınıflandırılması:

Kişilik sınıflandırmasının öncülerinden biri psikolojik araştırmalara istatistiği koyan Amerikalı **R. B. Catell**'dir. Catell işe öncelikle, karakteri betimlemek için İngilizcede kullanılan bütün kelimeleri araştırmakla başladı ve bu konuda tam 4500 sözcük saptadı. Anlamdaş kelimeleri gruplara ayıran Catell, 200 adet nitelik belirleyen sözcük saptadı. Sonra, bu sözcükler yardımıyla binlerce kişiyi değerlendirerek ve sonuçları istatistiksel açıdan analiz ederek, bu sözcüklerden bazılarının aynı değerlendirmelerde kullanıldığını saptadı; bir başka deyişle aynı sözcükler aynı karakter boyutunu değerlendiriyordu. Kişiliği ölçen ve değerlendiren nitelik belirleyicilerinin sayısının daha da azaltılması mümkündü. Uzun araştırma dönemlerinden sonra, Catell ve onun psikolog ve istatistikçilerden oluşan çalışma ekibi, 16 kişilik özelliği belirledi. **16 PF testi**yle her bireyin kişilik özelliklerinin ölçülmesi sağlandı. 50li yıllarda işlerlik kazanan bu test günümüzde de bilimsel araştırmalarda kullanılmaktadır (Lelord ve Andre, 2015: 14). Görüldüğü gibi kişiliğin sınıflandırılması için geliştirilen testler uzun zaman ve emek gerektiren çok zorlu aşamalardan geçmektedir.

Dünyada sağlık uzmanları tarafından en çok kullanılan test, **MMPI** ya da **Minnesota Multiphasic Personality Inventory** testidir. Otuzlu yıllarda Hattaway ve Mackinley tarafından hazırlanmış ve günümüzde yeniden gözden geçirilmiştir. Bu test kişiliğin on bileşenini, deneğe sorulan, beş yüzü aşkın soruyla inceler. Katılımcı bu soruları doğru ya da yanlış şeklinde yanıtlar. Ayrıca, karmaşık istatistik çözümler, deney öznesinin zihinsel durumunun testin aktarımını bozup bozmadığını bilmemizi sağlayan dört geçerlilik ölçeğini ve gene katılımcının sonuçları şu veya bu yönde bozmaya çalışıp çalışmadığını belirler (Lelord ve Andre, 2015: 15-16).

İngiliz araştırmacı **Eysenck** daha yeni ve şüphesiz daha basit bir model olan; sayısız inceleme ve istatistiksel analizden sonra, kişilikleri iki büyük mihvere göre bir sınıflandırma yönteminin geliştirmiştir.

2.8.1. Dışadönüklük-İçedönüklük Mihveri:

Dışadönük kişi atılganlık ve ödüllendirilme arayışı içinde olan, hemen coşan, dış çevresine düşkün, dolayısıyla sosyal ve içten bir kişidir. Tersine, içedönük kişi, kendini büyük ölçüde kontrol eden, özellikle sakin, tedbirli, dış etkenlerden bağımsız olarak hedeflerini gerçekleştirmeye çalışan, yapacaklarını planlamaya eğilimli bir insandır. Her bir insan bu iki mihver üzerinde yer alır (Lelord ve Andre, 2015: 16).

2.8.2. Nörotiklik-Denge Mihveri:

Nörotik kişi, vicdan azabı, suçluluk duygusu, üzüntü, kaygı gibi yorucu heyecanlarla sürekli olarak meşguldür ve kolay bir şekilde huzursuz olur. Buna karşılık dengeli mihverde bulunan birey genelde sakin ve dengesi bozulduğunda normal ruhsal moduna kolayca dönebilir (Lelord ve Andre, 2015: 16).

Eysenck, bu iki mihvere soğukluk, saldırganlık, tepkisellik, ben merkezilik gibi özellikleri birleştiren üçüncü bir boyutu, yani psikotikliği ekledi. Bu üç boyut, "doğru" ya da "yanlış" biçimde cevaplandırılan, elli yedi kolay sorudan oluşan anket formuyla değerlendiriliyordu (Lelord ve Andre, 2015: 16).

2.8.3. Sosyotropik ve Otonomik Kişilik

Sosyotropi ve otonomi, kişilerin anksiyete ve depresyona karşı savunmasızlığına ilişkin iki kişilik boyutu olarak kavramlaştırılmıştır. **Sosyotropi**, kişilerarası ilişkilerde aşırı yatırım olarak, **otonomi** ise bağımsızlık ile ilgili aşırı endişe ve diğer insanlar için endişe eksikliği olarak nitelendirilir. (Sato, McCann ve Ferguson-Isaac, 2004)

Beck, iki bilişsel kişilik boyutu tanımlamıştır- sosyotropi ve otonomi- ki bunların depresyonun başlamasını, semptomatolojisini ve tedavi yanıtlanmasını anlamada önemli olduğuna inanılır. Bu iki boyutun tanıtılması, depresyonun bilişsel korunmasızlığının evriminde önemli bir değişimi temsil eder; çünkü bu zamandan önce depresyon için bilişsel teori, spesifik, özel durumlarla ilgili olumsuz şemalara odaklanıyordu. Bunların başlangıçta depresyona maruz kalabilme olarak öne sürülmelerine rağmen, araştırmalar, sosyotropi ve otonominin, anksiyete ve bulimia gibi öteki Eksen I bozukluklarıyla, kişilik bozukluklarıyla ve problematik bireyler arası ilişkiler gibi depresyonla birlikte var olan öteki klinik durumlarla da bağlantılı

olduğunu göstermiştir. (akt. Whisman, 2010: 83) Bu yüzden, sosyotropi ve otonominin, depresyon ve öteki klinik durumlara yol açan geniş temelli bilişsel korunmasızlıkları temsil edebileceğine dair ortaya çıkan deliller, komorbiditenin alternatif formlar modeliyle tutarlılık içindedir. (Whisman, 2010: 83)

Temel kişilik karakteristikleri olan sosyotropi ve otonominin, depresyonlu bireylerin tedavinin farklı yönlerine nasıl tepki gösterdikleriyle bağlantılı olduğuna inanılır. Bu durum diferansiyel tedavi hipotezi diye nitelendirilir. Beck'e göre, sosyotropisi yüksek hastalar, destek, yardım ve duygusal yakınlığı vurgulayan müdahaleleri tercih ederler ve bunlara cevap vermeye daha duyarlıdırlar. Bu bireylerin muhtemelen terapistleriyle resmi olmayan, yakın bir ilişkiyi tercih ettikleri ve problemlerini çözmek için yardımcı olacaklarına güvendikleri varsayılır. Benzer şekilde, otonomisi yüksek hastalar, hedefe yönlendirilmiş, göreve odaklı ve problem yönelimli müdahaleleri tercih ederler ve bu tür müdahalelere cevaba daha duyarlıdırlar. Bu bireylerin terapistleriyle muhtemelen daha resmi ve mesafeli ilişkileri tercih ettikleri ve seans gündemini belirlemede, her seansın konusunu seçmede ve ev ödevi belirlemede işbirliğine dayalı ilişkiye daha olumlu tepki gösterdikleri varsayılmaktadır. (Whisman, 2010: 92)

2.8.3.1. Sosyotropi/Bağımlılık ve Özerklik/Özeleştirme

Psikanalitik teorisyen Blatt ve bilişsel teorist Beck, yüksek bağımlı veya sosyotropik bireyin yakın ilişkiler geliştirme, sürdürme ve diğerlerinin onayını almaya güçlü bir şekilde ihtiyaç duyduğunu öne sürmüşlerdir. Bu durum onların kişilerarası kayıplar, reddedilme veya karmaşayı izleyen depresyona karşı kırılgan yapar. Yüksek düzeyde öz eleştirel veya özerk olan bireyler ise kendi yüksek standartlarını karşılama ve başka insanlar ile koşullar tarafından kontrol edilmekten kaçınmaya daha güçlü ihtiyaç duyarlar. Bu durum ise onların bir başarısızlık veya kontrol eksikliği algılarını izleyen depresyona karşı kırılgan yapar. Bu iki boyut ve onlarla bağlantılı inançlar ile davranış stratejileri, BKB dâhil belirli kişilik bozuklukları ile ilişkili olabilir. Birçok kişilik bozukluğundan farklı olarak BKB, (örneğin, terk edilme korkuları gibi) sosyotropik/bağımlılık temalarının ve (örneğin, kontrol edilme korkuları, kötülülüğün temel inancı gibi) özerklik/özeleştirme temalarının ikisi ile de karakterize edilebilir.

Deneysel çalışmalar hem bağımlılık hem öz eleştiride veya sadece öz eleştiride hem BKB hem de MDB'li veya distimi olan ve yalnızca BKB'li olan hastaların; yalnızca MDB veya distimisi olan hastalara göre daha yüksek skorlar gösterdiğini bulmuşlardır. Diğer klinik çalışmalarda ise BKB tanısı ve boyutsal skor, özeleştiride ve özerklikle ilişkili, fakat bağımlılık veya sosyotropi ile ilişkili olmadığı veya her ikisiyle de ilişkili olduğu görülmüştür. Kolektif olarak bu çalışmalar sosyotropi/bağımlılık ve özerklik/özeleştirinin BKB'yi anlamak için önemli boyutlar olacağını ileri sürmüşlerdir. BKB'nin bazı psikodinamik açıklamaları, bağımlılık sorunu üzerinde çok durmuşlardır. Halbuki çok fazla olmasa da özdeğer ve özerklikle ilgili kaygı en azından belirgindir.

Borderline Kişilik Bozukluğu, davranış stratejilerinde kişilerarası güvensizlik veya mesafeli olma ile çok fazla güven ve yakın olma şeklinde dramatik değişikliklere yol açan bu iki ilgi seti arasındaki ambivalans/ikirciklilik ve çatışma ile karakterize edilebilir. Alternatif olarak BKB'li bireylerde; ağırlıklı olarak sosyotropik veya özerklikle ilgili iki farklı alt küme olabilir. Linehan terapistin yakınlığı ve desteğinin peşinde olan 'bağlanmış' hastaları ve daha mesafeli ve terapiyi bırakmaları, çoğu zaman terapiye gelmemeleri söz konusu olan 'kelebek' hastaları betimlemiştir. Bununla tutarlı bir şekilde, Liehener ve arkadaşlar kişilerarası problemlerin ölçümlerine dayanarak şunu belirtmiştir; ayakta tedavi gören ve 4 aydan fazla stabil olan BKB'li hastalar; 'bağımlı' olarak (% 73) ve 'özerk' olarak (% 27) isimlendirilen iki kümeye bölünebilir. (Whisman, 2010: 390-391)

2.8.3.2. Bağımlılık ve Bağımsızlık Modeli

Sosyotropik-Otonomik kişilik boyutlarının Kağıtçıbaşı'nın (2000) insan ve aile bağlamında sunduğu bağımlılık-bağımsızlık modeliyle benzerlikler taşıdığı görülmektedir. Örneğin **bağımlılık modelinin** ayırıcı özelliği hem ekonomik hem de duygusal alanda ailevi ve bireysel tabiiyettir. **Bağımsızlık modelinin** ana özelliği ise hem ekonomik hem de duygusal alanda ailevi ve bireysel özgürlüğün egemen olmasıdır. **Karşılıklı bağlılık modelinde** ise duygusal alanda karşılıklı bağlılık görülürken, ekonomik alanda hem birey hem aile düzeyinde özgürlük görülmektedir. (Kağıtçıbaşı, 2000: 123). Günümüz Türkiye aile yapısında bağımlılık modeli ve karşılıklı bağlılık modelinin karışımının olduğu söylenebilir. Bunu destekleyecek

araştırmalar için Türkiye’deki yaşayan insanlar evreninden alınan bir örneklemle sosyotropik-otonomik kişilik özellikleri araştırması yapılabilir

Bazı alışmalar birbirine tezat oluşturun eğilimlerin birlikte olduğuna dair bulgular sunmaktadır. Bu araştırmalara bakmadan önce, Kağıtçıbaşı, kendi önerdiği aile/insan modeli ile Rank (1929, 1945), Angyal (1951) ve Bakan (1966, 1968) tarafından benimsenmiş kişilikle ilgili çatışma kuramları arasındaki paralelliğe dikkat çekmek istiyor. Kağıtçıbaşı bu kuramların insanın **başkalarından bağımsızlık** ve **başkalarına bağımlılık** olmak üzere birbirine zıt ve çatışan iki temel gereksinimi olduğuna işaret ettiğine dikkat çekiyor. Bu iki ana gereksinime çeşitli isimler verilmiştir: “zerklik”, “kendi başına hareket etme”, “ayrışma-bireyleşme” vb. bunlara zıt özellikler olarak ise “teslim olma”, “birlikte olma”, “birlik”, “kaynaşma”, “bağımlılık” vb.. “atışma” kuramlarında, bu ayrıştıran ve birleştiren eğilimlerin eytişim bir birleşiminin sağlıklı bir kişiliğe yol açtığı kabul görürken, bir özelliğin bastırılıp diğer özelliğin ne çıkarılması bir problem olarak görülmüştür. Angyal ve özellikle Bakan (1966, 1968) bu ihtiyaçlardan, muhtemelen Amerikan bireyselliğine tepki olarak, başka insanlarla birlikte olmanın öneminin yok sayılmasının tehlikeleri üzerine odaklanmışlardır. (Kağıtçıbaşı, 2000: 127).

2.9. Mizah Tarzları ve Sosyotropik- Otonomik Kişilik zellikleriyle İlgili Yurt İçinde ve Yurt Dışında Yapılmış Bazı Araştırmalar:

Aslan’ın (2006) tez çalışmasında orta ve yüksek öğrenilmiş güçlülük gösteren öğretmenlerin 4 mizah alt eklerinden de aldıkları puanlarının yüksek olduğu görülmektedir. Düşük ğrenilmiş güçlülük puanı alan öğretmenlerde, yüksek olan ğretmenlerinkine göre mizah alt ek puanları daha düşüktür. Bu da mizah kullanımının öğrenilmiş güçlülükle ilişkili olduğu sonucunu vermektedir. Kullanılan mizah stilleri üzerinde, öğrenilmiş güçlülüğün ve cinsiyetlerin ortak bir etkisi görülmemiştir.

Soyaldın’ın araştırmasında (2007) fkesini kontrol edebilen öğrencilerin kendini geliştirici mizahı kullandığı, öfkesini dışa vuran öğrencilerin ise saldırgan mizah kullandığı görülmektedir. Öfkesini içine atan öğrencilerin katılımcı mizahı daha az kullandıkları; öfke kontrolünü sağlayan öğrencilerin saldırgan mizaha daha az

başvurdukları yordanabilir. Araştırma öğrencilerin öfke ifade yöntemleri ile mizah tarzları arasında bir korelasyon olduğunu göstermektedir (Soyaldın, 2007).

Yerlikaya'nın (2007) çalışmasında, genel olarak uyumlu mizah tarzlarının, olumlu başa çıkma tarzlarıyla ilişkili olduğu görülmüştür. Örneğin Katılımcı (Sosyal) Mizahı daha çok kullanan öğrencilerin özgüveni yüksek ve yardım aramaktan çekinmeyen bireyler olduğu görülmektedir. Kendini geliştirici mizah kullanan öğrencilerin kendine güvenlerinin yüksek ve iyimserlik özelliklerinin baskın olduğu görülmüştür. Araştırmada, cinsiyete göre mizah tarzları ve stresle başa çıkma tarzlarının farklılaştığı görülmüştür. Örneğin erkeklerin özgüvenli ve iyimser yaklaşımlarının olduğu, kız öğrencilerin de çaresizlik yaklaşımına daha çok başvurdukları görülmüştür. Araştırmada erkeklerin mizah kullanımlarında agresif ve kendini mağlup etme özelliklerini daha çok göstermesi dikkat çekmiştir.

Avşar'ın (2008) tez çalışması, aday öğretmenlerin mizah kullanım stilleri ve toplumsal cinsiyet rolleri arasında bir korelasyon olduğunu göstermiştir. Mizah alt boyutlarından KYM'nin cinsiyet rolleriyle anlamlı bir ilişkisi bulunmazken, diğer mizah alt boyutlarında KM, KGM, SM ile anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Anne ve babanın eğitim düzeylerinin de kişilerin kullandığı mizah tarzlarını etkilediği görülmüştür. Aday öğretmenlerin yaş ve sınıf düzeyine göre kullandıkları mizah stillerinin değişiklik göstermediği görülmüştür. Aday öğretmenlerin okudukları bölümlerle, mizah kullanım tarzları arasında anlamlı değişiklikler olduğu görülmüştür.

Bir araştırmada öğretmenlerin KM düzeylerinin artıkça başaramama düzeylerinin düştüğü görülmüştür. Öğretmenlerin KM puanları ile duygusal tükenme ve duyarsızlaşma puanları arasında düşük düzeyde ilişki bulunmuş; ancak bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Öğretmenlerin kendini geliştirici mizah puanları ile kişisel başarısızlık puanları arasında dikkate değer bir bağlantı bulunmuş, öğretmenlerin KGM düzeyleri artıkça düşük düzeyde de olsa kişisel başarısızlık düzeylerinin azaldığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin kendini geliştirici mizah puanları ile duygusal tükenme ve duyarsızlaşma puanları arasında düşük düzeyde ilişki bulunmuş; ancak bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Öğretmenlerin saldırgan mizah puanları ile duyarsızlaşma puanları ve kişisel başarısızlık puanları arasında düşük ve orta düzeyde istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmuş, öğretmenlerin saldırgan mizah düzeyleri artıkça düşük düzeyde de olsa duyarsızlaşma

düzeylerinin azaldığı, öğretmenlerin saldırgan mizah düzeyleri artıkça orta düzeyde de olsa kişisel başarısızlık düzeylerinin de arttığı görülmüştür. Öğretmenlerin saldırgan mizah puanları ile duygusal tükenme puanları arasında düşük düzeyde ilişki bulunmuş; ancak bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Öğretmenlerin kendini yıkıcı mizah puanları ile duygusal tükenme puanları arasında az da olsa istatistiksel yönden anlamlı bir bağlantı bulunmuş, öğretmenlerin KYM düzeyleri artıkça düşük düzeyde de olsa duygusal tükenme düzeyleri azaldığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin kendini yıkıcı mizah puanları ile duyarsızlaşma puanları ve kişisel başarısızlık puanları arasında düşük düzeyde ilişki bulunmuş; ancak bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. (Karagöz, 2009)

Yerlikaya'nın (2009) doktora çalışmasında uyumlu mizah stilleri olan KM, KGM ve mizah kullanımı yoluyla başa çıkma ve bazı psikolojik belirtiler arasında negatif ilişkiler olduğu görülmüştür. Uyumsuz mizah tarzı olan SM bazı psikolojik rahatsızlık belirtileriyle alakalı bulunmazken, KYM ve psikolojik belirtiler arasında az da olsa kayda değer ilişkiler olduğu bulunmuştur. Araştırmada mizah tarzı kullanımının stres uyandıran deneyimlerde düzenleme işlevi sağlamadığı bulunmuştur. Günlük problemler ve negatif duygu hali arasındaki ilişkilerde ise sadece SM kullanımının düzenleme işlevi olduğu belirlenmiştir.

Müeyesser'in (2013) hemşirelerle yürüttüğü bir çalışmada, uyumsuz mizah tarzları olan SM ve KYM tarzlarını kullanan hemşirelerde duyarsızlaşmanın arttığı, bireysel başarının düştüğü belirlenmiştir. Çalışmada hemşirelerin tükenme yaşadıkları ve tükenme duygusunu düşürmede bir araç olarak mizahtan faydalanılabileceği tespit edilmiştir.

Fındıklı'nın okul yöneticileriyle yaptığı araştırmanın (2013) bulgularına bakacak olursak, okul yöneticilerinin KM, KGM ve SM kullanımlarının hayattan tatmin olmayı etkilediği, KYM'nin ise hayattan tatmin olmayı etkilemediği söylenebilir. Bir takım sosyodemografik öğelerin de kullanılan mizah tarzlarıyla anlamlı ilişkileri olduğu belirlenmiştir.

Sosyotropik otonomik kişilik özellikleri ile ilgili araştırmalara baktığımızda, Üniversite öğrencileriyle ilgili yapılan bir araştırma sonucunda (Akkaya, 2009) öğrencilerin bilişsel bir beceri olarak tanımlanan öğrenilmiş güçlülük düzeyleri ile

sosyotropi seviyeleri arasında düşük, otonomi seviyeleri arasında ise orta kuvvette, pozitif taraflı kayda değer bir ilişki bulunmuştur. Sınıf düzeyine göre öğrencilerin sosyotropik kişilik özellikleri arasında kayda değer farklılıklar bulunurken; sosyotropi-otonomi toplam puanları arasında diğer sosyodemografik özellikler açısından kayda değer bir farklılık tespit edilmemiştir.

Serttaş'ın (2015) çalışmasında okul idarecilerinin sosyotropik-otonomik kişilik özellikleri arasında yaptıkları görevlere, cinsiyetlerine, medeni durumlarına, branşlarına, kamuda hizmet ettikleri sürelerle, idareci sıfatıyla hizmet ettikleri sürelerle, görev yaptıkları kurum türleri arasında istatistiksel olarak kayda değer bir fark bulunmamıştır. İdarecilerin Sosyotropik-Otonomik kişilik özellikleri ile Problem Çözme Becerilerinden sadece aceleci yaklaşımın sosyotropi ile arasında pozitif yönde kayda değer bir korelasyon olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerle yapılan bir araştırmada stresle başa çıkmada sosyotropik kişilik özelliğine sahip öğrencilerin çaresiz yaklaşımı; otonomik kişilik özelliğine sahip öğrencilerin özgüvenli ve optimist oldukları ancak boyun eğici yaklaşımı daha çok kullandıkları saptanmıştır. Sosyotropik kişilik özellikleriyle somatizasyon, OKB, kişilere hassasiyet gösterme, çökkünlük, kaygı, hostalite, fobi, şüphecilik, psikotizm, uyku sorunları, iştah bozuklukları ve suçluluk gibi ruhsal belirtiler arasında pozitif yönde ilişki saptanmıştır (Balık, 2017). Balık'ın araştırmasında yukarıda belirtilen otonomik öğrencilerin boyun eğici yaklaşım göstermesinin, otonomik kişilik özelliklerinin toplam ve alt boyutları açısından düşünüldüğünde, özellikle özgürlük alt boyutuyla çeliştiği düşünülmektedir.

Tosyalı'nın araştırmasında (2010) Evlilikte önemli kararların otonomik kişilik özelliklerine sahip bireyler tarafından alındığı görülmüştür. Araştırmanın diğer bulgularından hareketle akademik başarı, aile özellikleri, dünya görüşleri, hayattan memnuniyet ve gelecekte umutlu olma gibi unsurların sosyotropik kişilik özelliği gösteren bireylerde bulunduğu çıkarımı yapılabilir. Sosyotropik-otonomik kişilik özelliklerinin, empati duygusunun, ilişkilerde mutluluğun, cinsiyet, yaşanılan yerler ve evlilik sayıları ile aralarında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar saptanmamıştır. Değişkenlerin kendi aralarındaki ilişkilerine bakıldığında, sosyotropi-otonomi arasında ve empati-mutluluk arasında pozitif yönde bir korelasyon olduğu görülmüştür.

Vrabel, Zeigler-Hill ve Shango (2017) kindarlık ve mizah stilleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarında, kindarlığın olumsuz mizah stilleri (SM ve KYM) ile pozitif korelasyona sahip olduğu; uyumlu mizah stilleri olan (KM ve KGM) ile negatif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu bulgular birlikte ele alındığında, kindar kişilerin, zararlı mizah tarzları kullanarak başkalarını ve kendilerini küçümseme, aşağılama ve zarar verme olasılığının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Patolojik kişilik özellikleri ve mizah tarzlarını inceleyen bir araştırmada (Zeigler-Hill, McCabe ve Vrabel, 2016) temel kişilik özelliklerinin (örn: dışadönük) kişilerin kullandığı mizah stilleri ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Negatif duygulanım ve ayrılma, KM ve KGM tarzları ile negatif ilişkili bulunmuştur. Hostilite, agresif mizah tarzıyla olumlu bir şekilde ilişkilirken, katılımcı mizah tarzıyla olumsuz bir şekilde ilişkili bulunmuştur. Şartlı refleks yitimi tek başına saldırgan mizah tarzıyla pozitif yönde ilişkili bulunurken, şartlı refleks yitimi ve psikotizm kendini yıkıcı mizah tarzıyla pozitif yönde ilişkili bulunmuştur.

Heintz'a göre (2017) psikolojik mizah araştırmaları son on yılda yaygınlaşmış olsa da, insanların günlük hayatlarında gösterdiği mizah davranışları hala iyi anlaşılammıştır. Bu boşluğu doldurmak için, bu çalışma, günlük 45 esprî davranışının boyutsallığını ve büyük beş kişilik özellikleriyle ilişkileri ve öznel iyi oluşu araştırmaktadır. Ayrıca, mizah davranışları, Mizah Tarzları Anketi'nin geçerlik ölçütlerini araştırmak için kullanılmıştır. Mizah davranışlarının hiyerarşik faktör analizinin yedi boyuta ulaştığı görülmüştür: Neşeli, esprîli, küçümseyici, eğlendirici, iğneleyici, içe dönük ve muhafazakâr. Bu mizah davranış boyutları, duygusal istikrar, dışa dönük olma, daha az hoşnutluk ve kültür/açıklık ile ilişkili bulunmuştur. Kişilik ve mizah tarzları kontrol edildiğinde bile, neşeli, eğlendirici ve kendi kendine yönetilen mizah davranışları, öznel iyi oluşla pozitif ilişkili bulunmuştur. Mizah stillerinin mizah davranışlarını oluşturan ölçüt korelasyonları, katılımcı ve kendini geliştirici mizah için orta seviyeden büyüğe; saldırgan ve kendini yıkıcı mizah için küçükten orta seviyeye doğru olmuştur. Genel olarak, mizah davranışlarını araştırmak, gelecekteki araştırmalara ve mizahtaki bireysel farklılıkların uygulanmasında umut vadeden bir alan gibi görünmektedir (Heintz, 2017).

Bir çalışmada, dört kişilik özelliği, mizah tarzları ve mutluluk arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Mutluluk dört farklı kişilik özelliği ile pozitif yönde ilişkili

bulunmuştur. Bunlar: dışadönüklük, kontrol odağı, benlik saygısı ve iyimserlik. Yine mutluluk, KGM ve KM tarzlarıyla pozitif yönde korelasyon; kendini yıkıcı ve saldırgan mizah tarzlarıyla negatif yönde korelasyon bulunmuştur. Mutlu insanların alışılmış şekilde mizahın olumlu kullanımlarını tercih etmesiyle birlikte, günlük hayatta mizahın olumsuz kullanımlarını tercih etmekten kaçındıkları söylenebilir. Dışa dönüklük, kontrol odağı, benlik saygısı ve iyimserlik puanı yüksek olan insanların mutlu olduğu görülmüştür, bu durum günlük yaşamda olumlu mizah ile meşgul olmalarına bağlanmaktadır (Ford, Lappi ve Holden, 2016).

Hem mizahın uyumlu hem de uyumsuz tarzları, bilişsel çarpıtmalar ile depresif belirtiler arasındaki ilişkiye aracılık edebilecek başa çıkma stratejilerini temsil eder. Bilişsel çarpıtma, uyumlu mizah stilleri olan KM ve KGM'nin kullanımının azaltılması; olumsuz mizah tarzı olan SM ve KYM kullanımının artması ile ilişkilendirilmiştir. Kendini Geliştiren mizahın az kullanımının, bilişsel çarpıklıkların çoğu ile depresif ruh hali arasındaki ilişkiye aracılık ettiği görülmüştür, bu da çarpık negatif düşüncenin kişinin hayat üzerine esprili ve neşeli bakış açısını (yani Kendini Geliştirici mizahı kullanmasını) etkileyebileceğini göstermiştir. Duyguları düzenleyen ve stresle başa çıkmanın bir yolu olduğu düşünülen bu mizah tarzının az kullanımı depresif belirtilerin yükselmesine neden olabilmektedir. Benzer şekilde, kendini yıkıcı mizah, bilişsel çarpıklıkların toplumsal etkisinin depresyonla ilişkilendirilmesine aracılık etmiştir; bu mizah tarzı, çarpık düşünceyle uğraşmak için başa çıkma stratejisi olarak kullanılabilir ancak artan bir disfori ortaya çıkarabilir (Rnic, Dozois ve Martin, 2016).

Kendini geliştirici mizahın, empatik bakış açısı ile pozitif korelasyona sahip olduğu; saldırgan mizahın empatik bakış açısı ile negatif korelasyonlu olduğu bulunmuştur. Bu nedenle, kendini geliştirici mizahın affedicilik ile pozitif, saldırgan mizahın affedicilik ile negatif bir korelasyon olduğu öngörülmüştür. Kendini geliştirici mizah, bağışlayıcılık ölçütlerinin tümü ile anlamlı ve pozitif yönde ilişkili; SM ve KYM bazı affedicilik ölçütleri ile anlamlı ve eksi yönde korelasyona sahip bulunmuştur. Katılımcı mizah, bağışlayıcılık ölçütlerinden hiçbiriyile anlamlı bir şekilde ilişkili bulunmamıştır. (Hampes, 2016)

Kanada'da yapılan bir araştırmada 111 öğrencinin mizah duygusu, duygusal zekası ve sosyal yeterliliği arasındaki ilişkiler; mizah stilleri, neşelilik özellikleri,

sosyal yeterlilik ve duygusal zeka ölçekleri kullanılarak incelenmiştir. Duygusal yönetim yeteneği kendini geliştiren mizah ve neşeli kişilik özelliği ile pozitif korelasyon göstermiştir, ve bu yeteneğin kötü ruh hali ile negatif bir ilişkisi olduğu görülmüştür. Duyguları doğru algılama yeteneği, saldırgan ve kendini yıkıcı mizah ile negatif ilişkili bulunmuştur. Olumlu mizah stilleri ve neşelilik hali, çeşitli sosyal yeterlilik alanları ile pozitif korelasyon gösterirken; negatif mizah tarzları ve kötü ruh hali sosyal yeterlilik ile negatif bir korelasyon göstermiştir. Son olarak, duygusal zekanın duygusal yönetim yönü, birkaç sosyal yeterlilik alanı ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur (Martin ve Yip, 2006).

Mizah, yaygın olarak ironinin bir fonksiyonu olarak kabul edildiği gibi, mizahla ilişkili diğer özelliklere örneğin katagelastisizm (bir kişinin başkalarına gülmeyi aşırı derecede sevdiği psikolojik bir durum) ve ciddiyet gibi özelliklerin kimde daha fazla olduğunu ve kimin sözel ironiyi kullanmaya daha az eğilimli olduğunu geniş kişilik boyutlarının olası etkilerinin ötesinde bile varsayabilir. Bu çalışmada, 153 kişi iki farklı ironi kullanım ölçeğine yanıt vermiş ve kişilik anketlerini doldürmüştür. Beklendiği gibi, ironi kullanım skorları sosyal sözleşmelerde kopma eğilimi gösteren, diğerlerinin ihlallerini keyifle teşhir etme veya alay konusu etme gibi davranışlar gösterenler (yani psikotizm, katagelastizm veya saldırgan mizah tarzında yüksek puan alan bireyler) için daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca, ironi kullanımı, histrionik ve düşük ciddiyet gösteren kişilerde daha yaygındır. Katagelastizmin fazlasının ve -beklenmedik biçimde- kendini yıkıcı mizah tarzının, ironinin psikotizmin etkisinin ötesinde olduğunu tahmin ettiği bulunmuştur. Bu yüzden, ironi de mizahın arkasındaki olumsuz duyguları gizlemek ve sorunlarla yapıcı bir şekilde ilgilenmekten kaçınmanın bir yolu olarak görülebilir (Bruntsch ve Rusch, 2017).

Maskaralık, bir başkasını eğlendirmek ve durumu daha heyecanlı ve keyifli hale getirmek için bir durumu yeniden düzenlemeyi içeren bir eğilim olarak belirtilmiştir. Çevresel tehditlerle uğraşırken bakış açısını değiştirmek mümkündür. Psikolojik refaha yönelik eğlencenin tüm faydalarına rağmen, özellikle Çin toplumlarında eğlence, psikoloji alanında incelenen bir konu olmaya devam etmektedir. Bu nedenle, bu çalışma, yetişkin eğlencesi, mizah tarzları ve öznel mutluluk arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla, Hong Kong'daki 166 üniversite öğrencisinden ve Guangzhou'daki 159 öğrenciden oluşan bir örnekleme, bireylerin kendi kendilerine uygulayabildiği Yetişkin Maskaralığı için Kısa Ölçek, Çin Mizah

Stilleri Anketi ve Öznel Mutluluk Ölçeğinden elde edilen verilerle yapılmıştır. Sonuçlar, hem Hong Kong hem de Guangzhou örneğinde, yetişkin maskaralığı ile hem katılımcı ve kendini geliştirici mizah arasında hem de öznel mutluluk arasında pozitif korelasyonlar olduğunu göstermiştir. Sonuçlar göstermiştir ki, oldukça eğlenceli Çinli öğrenciler, kendilerini ve başkalarını eğlendirmek için katılımcı ve kendilerini geliştirici mizah tarzlarını kullanma yolunu tercih ediyorlar. (Yue, Leung ve Hiranandani, 2016)

Engelli çocukların bulunduğu ailelerin Mizah Tarzları ile Aile İşleyişi arasındaki ilişkilerin incelendiği bir araştırmada, engelli çocuğu olan 72 aileye "Aile Uyum ve Uyum Değerlendirme Ölçekleri" (FACES IV) ve "Mizah Tarzları Anketi" (HSQ) uygulandı. FACES IV ölçeği aile işlevselliğinin çeşitli boyutlarını ölçtü: uyum, esneklik, iletişim ve tatmin. Uyum ve esneklik, aile içinde dengeli veya dengesiz eğilimli olup olmadığına işaret etmek için çeşitli şekillerde puanlanmıştır. HSQ, mizahın iki uyumlu tarzı (katılımcı ve kendini geliştirici) ve mizahın iki uyumsuz tarzı (saldırgan ve kendini yıkıcı) sınamak için, dengeli ve dengesiz bütünlük ve esneklikle ilişkili olup olmadığını ve iletişimi ve tatminkarlığı sınamak için kullanılmıştır. En anlamlı sonuç, sosyal mizah stilleri ile aile iletişimi ve memnuniyeti arasında kalıcı bir korelasyonun bulunmuş olmasıdır (Rieger ve McGrail, 2015).

Çocukların kendine odaklı mizah tarzlarını anlamaya yönelik bir çalışma yapılmıştır. Bilindiği gibi uyumlu (katılımcı, kendini geliştirici) ve uyumsuz (saldırgan, kendini yıkıcı) olduğu düşünülen dört ana mizah tarzı öne sürülmektedir. Bu dört mizah stiline varlığı büyük çocuklarda desteklense de, küçük yaşta çocuklar için kendini geliştiren ve kendini yıkıcı mizahın daha sonra gelişebileceği öne sürülmektedir. Bunu daha da araştırmak için, mevcut araştırmada 8 ila 11 yaş arasındaki çocuklarla bu yaş grubundaki kendini geliştirici ve kendini yıkıcı mizahın kullanımını ve mizah anlayışlarını keşfetmek için beş yarı yapılandırılmış çift görüşme gerçekleştirilmiştir. Bulgular, kendini geliştirici ve kendini yıkıcı mizahın bazı çocuklarda görülmesine karşın hepsinin bu özellikleri göstermediği görülmüştür. Bu nedenle, bu yaş grubundaki mizahı araştırmaya yönelik girişimlerin, dört mizah stilini de dahil etmeyi amaçlaması uygun görünmektedir. Mevcut araştırma, bu tür bir araştırmayı çocuklarla gerçekleştirirken eşleştirilmiş röportajların değerini de göstermiştir (James ve Fox, 2016).

DiDonatto ve Jakubiak'a göre (2016) tüm mizah şekilleri aynı değildir, ancak romantizm başlatmada belirli mizah tarzının etkililiği hakkında çok az şey bilinmektedir. Mevcut deneysel çalışma, romantik motiflerin (kısa veya uzun vadeli) bireylerin olumlu mizah ve olumsuz mizahın kullanımını ve bunlara tepkisini nasıl etkilediğini araştırarak bu boşluğu ele almıştır. Heteroseksüel 224 katılımcı, arzulanan kısa veya uzun vadeli bir ilişkinin peşinde olduğunu, pozitif ve negatif mizahı ne ölçüde üreteceğini ve pozitif veya negatif mizah kullanımının hayali kurulan hedefe yanıt olarak kendi ilgi alanlarına göre nasıl değiştireceklerini belirttiler. Sonuçlar bireylerin mizah üretiminde ilişkisel motiflerin bir fonksiyonu olarak stratejik olduklarını ortaya koymuştur. Her iki bağlamda da olumlu mizah üreten bireyler, uzun vadeli bir ilişki sürdürürken negatif mizah kullanımını sınırlamışlardır. Hedeflenen ilişkide olumlu mizah bireylerin cazibesini, özellikle de kadınlarınkini arttırmıştır ve olumsuz mizah her ne kadar çekiciliği artırsa da çekiciliği sadece kısa vadede arttırmıştır. Bulgular, mizahın özellik gösterici bir modelini genişletmiştir (DiDonatto ve Jakubiak, 2016).

Depresyon için savunmasızlık faktörleri olarak kabul edilen sosyotropi ve otonomi ilişkileri, kapsamlı bir kişilik ölçütü olan Mizaç ve Karakter Envanteri'nin 7 boyutuyla ilişkisi 305 sağlıklı kişide incelendiği bir araştırmada (Otani ve ark., 2011) sosyotropi, daha çok zarardan kaçınma, ödül bağımlılığı ve kendini aşma ile anlamlı korelasyon göstermiştir. Otonomi ise dayanıklılık ve kendini aşma ve düşük ödül bağımlılığı ile daha yüksek ilişkili bulunmuştur. Bu sonuçlar, Beck'in kişilik özellikleri üzerine olan kavramlarını, yani sosyotropiğin kişilerarası ilişkilere yönelmesini ve otonominin egemenlik ve bağımsızlığa yönelik olduğunu desteklemektedir. Şahin, Ulusoy ve Şahin'in (2003) Türk psikiyatri hastanesinde yatarak tedavi gören hastalarla yaptıkları bir araştırmada sosyotropi ile diğer depresyon boyutları arasındaki ilişkinin desteklendiği görülmüştür.

Günlük stresi belirleyen, günün sonundaki etkisini ve benlik saygısını değerlendiren bir araştırmada (Dasch ve ark., 2008) sosyotropinin güçlü bir üzüntü ve günlük ilişkilerdeki benlik saygısı tepkisi ile ilişkili olacağı, ancak başarı olaylarını etkilemeyeceği; otonominin ise günlük başarı için aynı modelle ilişkili olacağı, ancak kişiler arası olayları ilişkilendirmediği öngörüldü. Örneklemin tamamı için hem günlük kişilerarası hem de başarı stresörleri, artan hüznün ve azalmış benlik saygısı ile ilişkili bulunmuştur. Beklendiği gibi, kişilerarası stres içeren ilişkiler, sosyotropi puanı

yüksek olan bireyler için daha güçlü bulunmuştur. Bununla birlikte, başarı stresörleri ile benlik saygısı arasındaki negatif ilişki, sosyotropi puanı yüksek olanlar için daha güçlüdür. Otonomi, kişilerarası stresörlere karşı benlik saygısının zayıflığıyla ilişkili bulunmuştur. Sosyotropinin belirsiz bir savunmasızlık faktörü olarak işlev gördüğü, otonominin ise rolü belli olmayan belli başlı yaşam olaylarıyla ilgili olduğu önceki araştırmalarla tutarlı bulunmuştur.

Bir araştırmada (Gandhi ve ark, 2016) intihar olmadan kendine zarar verme davranışının (örn: olumsuz etkilenmenin azalması) otomatik işlevinin (kendini güçlendirme) otonomik kişilik özelliği ile pozitif ilişkili olduğu ileri sürülmüştür. Başka bir araştırma (Sato ve McCann, 2007), sosyotropik bireylerin yakın olmadıkları kişilere aşırı derecede ilgili, kendilerine yakın bireylere ise kibar davrandıklarını göstermiştir. Buna karşın, otonomik kişiler yakın olmadıkları kişilere karşı dominant, kendilerine yakın kişilere karşı sosyal olarak kaçınmaya eğilimli bulunmuştur.

On altısı yaygın anksiyete bozukluğu olan otuz dokuz agorafobik hastanın, otuz altı depresif hastanın ve yetmiş iki kişilik kontrol grubunun Sosyotropi-Otonomi Ölçeği cevaplarını karşılaştıran bir çalışmada (Beck 1983), agorafobik hastanın diğer psikiyatrik hastalara ve kontrol grubundakilere göre hareket kabiliyetine ve kendi kendini yönetmeye daha fazla yatırımda bulunduğu ve sınırlandırılmaya veya kontrol edilmeye çok daha hassas olduğu ortaya çıkmıştır (Beck ve ark, 2015: 241-242).

3.YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

127 psikoloğun örnekleme olarak alındığı araştırmada öncelikle psikologların “sosyodemografik özellikleri”ni analiz edilmiştir. Daha sonra “hangi mizah tarzlarını ve sosyotropik-otonomik kişilik özelliklerini kullandıklarını tespit etmek” için de betimleyici istatistik yöntemleri kullanılmıştır. Son olarak da “mizah tarzları ile sosyotropik-otonomik kişilik özellikler arasındaki ilişkiyi”, “mizah tarzlarının alt ölçekleri arasındaki ilişkiler ve sosyotropi-otonomi ölçek puanlarının toplam puan ve alt ölçek puanları arasındaki ilişkileri” ve “bazı sosyodemografik özellikler ile mizah tarzlarının alt ölçekleri ve Sosyotropi-Otonomi toplam ve alt ölçek puanları arasında nasıl bir ilişki” olduğuna bakmak amacıyla korelasyonel araştırma (ilişkisel desen) yöntemleri kullanılmıştır.

Betimleyici istatistikler yardımıyla yapılan bir analiz sonucunda elde edilen sonuçlar değerlendirilirken, dikkat edilmesi gereken ilk şey istatistiksel öneme bakılmasıdır. Önem; istatistiksel önem, anlamlılık düzeyi ya da olasılık gibi kavramlarla ifade edilmektedir ve bu kavramlar P karakteri (veya SPSS'te Sig.) ile ifade edilir. P değeri, bir sonucun tesadüfi olarak meydana gelme ihtimalini gösterir. Genel olarak kabul edilen anlayış, p değerinin 0.05'den düşük olduğu durumda, neticenin istatistiksel olarak önemli olmasıdır. Başka bir deyişle, bir bulgunun tesadüfen ortaya çıkma olasılığı %5 'ten az ise bu sonuç istatistiksel olarak önemli sayılır (Kalaycı, 2010:51).

Araştırmacılar hadiseleri ya da olguları birer birer tanımlayabileceği gibi durumlar arasındaki ilişkileri de anlamak ve açıklamak isteyebilirler. Katılımcıların ya da kişilerin iki değişkene ait verilere sahip olduğunda, iki değişken arasındaki korelasyonu bulmak için ilişkisel teknikler kullanılır. Örneğin bir spor bilimci enerji içecekleri ile sportif performans arasındaki ilişkiyi incelemek isteyebilir. Bunun için de "Enerji içeceği tüketen sporcuların performans seviyeleri daha mı yüksek olur?" ya da "Enerji içeceği tüketmeyen sporcular daha düşük performans mı gösterirler?" gibi

problem cümlelerinin yanıtlarını arayabilir. Bir okul yöneticisi ise, "öğrencilerin okula olan ilgilerinin artması durumunda başarıları da artmakta mıdır?" ya da "annesi çalışan öğrencilerin başarıları çalışmayan öğrencilere göre daha düşük müdür?" sorularının yanıtlarını araştırabilir. Bu örnekler çoğaltılabilir: "Sosyoekonomik statü ile suç işleme arasında bir ilişki var mıdır?", "eğitim düzeyi arttıkça kazanç da artmakta mıdır?" gibi (Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, 2010: 79-80).

Bu araştırmada tanımlayıcı istatistik yanında korelasyonel (ilişkisel) analiz kullanılmıştır. Korelasyonel araştırmalar, tahminlerde bulunmak için bir temel teşkil eder. Değişkenler arasında doğal olarak ortaya çıkan bağlantılar, yordayıcı ilişkileri belirlemek amacıyla değerlendirilir. (Shaughnessy, Zechmeister ve Zechmeister, 2016: 136)

İki değişken ilişkili olduğunda, bu değişkenler için kestirimlerde bulunabiliriz. Ama aralarında sadece korelasyon olduğu bilgisine dayanarak bu ilişkinin nedenini belirleyemeyiz. Çok yönlü yaklaşımlarla birlikte ilişkisel kanıtlar, bir davranışın potansiyel nedenlerini belirlemede araştırmacılara yardımcı olabilirler. (Shaughnessy, Zechmeister ve Zechmeister, 2016: 169)

Bu araştırmada veri toplama yöntemi olarak anketler kullanılmıştır. Anketler genellikle ilişkisel araştırmalarda kullanılır ve ilişkisel araştırma, betimleme ve yordama gibi bilimsel amaçlara ulaşmak için mükemmel bir yöntemdir. Örneğin, fiziksel sağlıkla psikolojik iyi oluş (well-being) arasındaki ilişkileri araştıran çalışmalar, araştırmacıların sağlıkla sağlık sorunları hakkında yordama yapmalarına olanak sağlarlar. İlişkisel kanıt, araştırmacıların ilişkili değişkenler hakkında öngörüle bulunmalarını sağlar. Fakat çok bilinen "ilişki, nedeni göstermez" ifadesi, sadece iki değişken arasındaki ilişkiye dayanarak nedensel çıkarımlar yapma olanağımızın çok kısıtlı olduğunu bize hatırlatır. Örneğin, Myers ve Diener (1995) hayattan memnun oluş ile dışarı çıkma (sosyal aktivite) arasında güçlü bir ilişki olduğunu bulmuştur (akt. Shaughnessy, Zechmeister ve Zechmeister, 2016: 170). Yine de sadece bu ilişkiye bakarak, daha fazla dışarı çıkıp çok sosyal aktiviteye katılmanın hayattan daha fazla memnun olmaya neden olacağını inandırıcı şekilde iddia edilemez (Shaughnessy, Zechmeister ve Zechmeister, 2016: 170).

Anketler, insanların düşünce, görüş ve duygularına daha doğrudan ulaşmak için tasarlanır ve kullanılır (Shaughnessy, Zechmeister ve Zechmeister, 2016: 136). Anket çalışmalarının temel amacı, belli bir evren (örn, Amerikalı üniversite öğrencileri) içerisinde belli bir değişkenin (örn, alkol kullanımının sıklığı ve boyutu) doğasını ve sıklığını değerlendirmektir. Bu tip araştırmalarda gerçekler, düşünceler, tutumlar ve davranışları tanımlamak ve aynı zamanda bunlar arasındaki ilişkileri ortaya koymak için genellikle kendini-anlatma tekniklerini kullanır. Bilgiler genellikle, anketler, postaya gönderilen anketler, telefon görüşmeleri, kişisel görüşmeler ya da çevrimiçi web siteleriyle elde edilir. (Heppner, Wampold ve Kivlighan, 2013:251) Bu araştırmada veriler ölçeklerin web sitesine uyarlandığı form aracılığıyla elde edilmiştir.

3.2. Araştırmada Kullanılan Ölçekler:

Araştırmada Sosyodemografik Form, Mizah Tarzları Ölçeği ve Sosyotropi-Otonomi Ölçeği kullanılmıştır. MTÖ ve SOÖ'nün güncel versiyonları, ölçeklerin uyarlamasını yapanlarla bizzat iletişime geçilip gerekli izin alınarak, mail kanalıyla edinilmiştir.

3.2.1. Sosyodemografik Form:

Katılımcılara cinsiyetlerinin, buldukları yaş aralığının, medeni durumlarının, çocuk sayılarının, eğitim durumlarının, mesleklerinin, çalışma durumlarının, gelir düzeylerinin, yaşadıkları kentin büyüklüğünün ve sosyal medya kullanım düzeylerinin sorulduğu araştırmacı tarafından hazırlanan bir formdur.

3.2.2. Mizah Tarzları Ölçeği (MTÖ) (Humor Styles Questionnaire):

MTÖ (Mizah Tarzları Ölçeği) mizah kullanımındaki kişisel farklılıklarla ilişkili 4 farklı niteliği ölçen bir ölçektir. Ölçek ikisi uyumlu (Kendini Geliştirici Mizah, Katılımcı Mizah) ikisi de uyumsuz (Saldırgan Mizah, Kendini Yıkıcı Mizah) mizah tarzlarını ölçen dört alt ölçekten oluşmaktadır (Yerlikaya ve İnanç, 2003: 30).

Martin ve diğ. (2002) mizah kullanımındaki bireysel farklılıklarla ilgili dört boyutu değerlendiren söz konusu ölçeği geliştirmişlerdir. Bu boyutları yakından incelersek: Kişinin benliğini güçlendiren: **Kendini Geliştirici Mizah**, insanın başkalarıyla olan ilişkilerini geliştiren: **Katılımcı (Sosyal) Mizah**, kişinin benliğini

yüksek tutma pahasına başkalarını harcayan: **Saldırgan Mizah**, mizahın nispeten iyi huylu kullanımı olan ancak başkalarını memnun etme pahasına bireyin kendi benliğine saldırdığı: **Kendini Yıkıcı Mizah**. Ölçeğin Türk kültürüne uyarlama çalışmaları Yerlikaya (2003) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin İngilizce orijinal versiyonundaki gibi 4 boyuttan oluştuğu ve 32 maddenin de orijinal maddelerle örtüştüğü görülmüştür (Yerlikaya, 2003).

3.2.2.1. MTÖ Puanlama: Her bir madde (1) Kesinlikle Katılmıyorum– (7) Kesinlikle Katılıyorum arasında puanlanır. Mizah Tarzları alt ölçek maddeleri aşağıda sunulmuştur:

KM: 1*, 5, 9*, 13, 17*, 21, 25*, 29*

KGM: 2, 6, 10, 14, 18, 22, 26, 30

SM: 3, 7*, 11, 15*, 19, 23*, 27, 31*

KYM: 4, 8, 12, 16*, 20, 24, 28, 32

*1-7-9-15-16-17-22-23-25-29-31 maddeler zıt yönde puanlanmaktadır.

3.2.3. Sosyotropi-Otonomi Ölçeği (SOÖ) (Sociotropy-Autonomy Scale):

Sosyotropi-Otonomi Ölçeği (Beck, Epstein, Harrison, & Emery, 1983) tarafından geliştirilmiş, insanların özerklik ve kişilere bağımlılık boyutunu ölçen kişinin kendi kendine uygulayabileceği bir ankettir. Sosyotropik kişiler, olumlu benlik imajlarını devam ettirebilmeleri, kendileri için önemli olan insanlar tarafından kabul görmelerine, sevimlerine, saygı gösterilmelerine, değer verilmelerine bağlıdır. Otonomik kişilik özellikleri gösteren bireyler ise etraflarında olan bitenleri kontrol altında tutmaya ve başarıya yoğun bir biçimde gereksinim duyan kişiler olarak kavramsallaştırılmıştır. Bu kişilik kuramına göre sosyotropi gösteren kişiler, önem atfettikleri insanlar tarafından onaylanmama ya da terkedilme olarak algıladıkları durumlarla karşılaştıklarında, depresyon belirtileri gösterme ihtimalleri çoktur. Aynı şekilde otonomi gösteren insanlar da başarısızlık deneyimlediklerinde ya da bağımsızlıklarının ellerinden alındığını düşündüklerinde ve hissettiklerinde depresyon belirtileri gösterebilirler. Sosyotropik kişilik ve depresyon arasındaki ilişkileri inceleyen araştırmalarda çoğunlukla ilişki bulunmuş ancak otonomik kişilik özellikleri ve depresyon arasında böyle bir ilişkiye rastlanmamıştır (akt. Savaşır ve Şahin, 1997: 6).

Sosyotropi-Otonomi Kişilik Ölçeği (SOÖ) İngilizce orijinalinden (Sociotropy - Autonomy Scale; SAS) Şahin ve arkadaşları tarafından uyarlanmıştır (1992). Araştırmacıların belirttiğine göre, sosyotropi değişkeni batıdaki gibi ülkemizde de depresyonla daha yakından ilişkili çıkmakla birlikte, otonomi depresyon ilişkisi çok düşüktür. SOÖ'nün iki alt ölçeği arasındaki korelasyonların yüksek oluşu, bir başka araştırmada da bu bulguların tekrarlanması, araştırmacılar açısından otonomi değişkeninin bu ölçekte kavramlaştırılmasının hatalı olabileceği şeklinde yorumlanmıştır. (Şahin, Ulusoy ve Şahin, 1993). Kuşkusuz bu konuda daha kesin bir sonuca varabilmek için daha çok araştırmaya ihtiyaç vardır. Bu sınırlılıkları ortadan kaldırıldıktan sonra, Sosyotropi-Otonomi Ölçeği'nin depresyonun fenomenolojisini daha iyi anlamada ve kültürlerarası farklılıkları yakalamada önemli bir potansiyeli olduğu söylenebilir. (Savaşır ve Şahin, 1997: 6).

3.2.3.1. SOÖ Puanlanma: Yanıtlara "%0 düzeyinde tanımlıyor" için 0, "%25 düzeyinde tanımlıyor" için 1, "%50 düzeyinde tanımlıyor" için 2, "%75 düzeyinde tanımlıyor" için 3, ve "%100 düzeyinde tanımlıyor" için 4 puan verilir. Ölçekten 2 alt test puanı elde edilir. Sosyotropi puanı 1, 4, 5, 7, 8, 11, 15, 17, 18, 19, 24, 26, 27, 29, 31, 33, 34, 35, 38, 40, 44, 46, 47, 49, 50, 52, 53, 56, 58 ve 59. maddelerden, Otonomi puanı 2, 3, 6, 9, 10, 12, 13, 14, 16, 20, 21, 22, 23, 25, 28, 30, 32, 36, 37, 39, 41, 42, 43, 45, 48, 51, 54, 55, 57 ve 60. maddelerden elde edilir. Her bir alt ölçekten (30 maddeden) alınabilecek en yüksek puan 120'dir.

3.2.3.2. SOÖ Yapı geçerliği: Faktör analizinde, Sosyotropi alt ölçeğinde **Onaylanmama Kaygısı Boyutunu** 11, 17, 18, 24, 27, 29, 33, 38, 44, 50. maddeler, **Ayrılık Kaygısı Boyutunu** 4, 8, 19, 26, 31, 34, 35, 40, 47, 49, 53, 58, 59. maddeler ve **Başkalarını Memnun Etme Boyutunu** 1, 5, 7, 15, 46, 52, 56. Maddeler oluşturmuştur. Otonomi alt ölçeğinde ise **Kişisel Başarı Boyutunu:** 2, 3, 9, 12, 14, 20, 30, 32, 39, 45, 48, 60. Maddeler, **Özgürlük Boyutunu** 6, 13, 21, 22, 23, 28, 36, 41, 43, 54, 55, 57. maddeler ve **Yalnızlıktan Hoşlanma Boyutunu** 10, 16, 25, 37, 42, 51. maddeler oluşturmuştur (Öner, 2008)

3.3. Verilerin Toplanması: Araştırmada verilerin elde edilmesi anket taraması yöntemiyle internet üzerinden yapılmıştır. Uygulamada kullanılan 3 ölçek (SDF, MTÖ ve SOÖ) internet üzerinden herkese açık olacak şekilde tek bir form haline dönüştürülmüş ve katılımcılara sunulmuştur. Form katılımcıların onayıyla kendileri

tarafından doldurulmuştur. Formu tamamlayan genel kitle içinden sadece sosyal medya kullanan psikologlar seçilmiştir (n=127).

3.4. Verilerin Analizinde Kullanılan İstatistiksel Teknikler:

Araştırma istatistiksel analizler SPSS (Version 22.0, SPSS Inc., Chicago, IL, USA) paket programı kullanılarak yapılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler sürekli değişkenler için dağılım varsayımlarına göre ortalama (\bar{X}) \pm standart sapma (SS), medyan (min-max); kategorik veriler için sayı ve yüzde olarak sunulmuştur. Normallik dağılımı Kolmogorov–Smirnov ve Shapiro-Wilk testi ile incelenmiştir. Varyansların homojenliği Levene testi ile araştırılmıştır. Sürekli değişkenler için bağımsız iki örneklem ortalama karşılaştırmalarında parametrik olmayan Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Bağımlı iki örneklem ortalama karşılaştırmalarında parametrik olmayan Wilcoxon işaret testi (Wilcoxon signed rank test) kullanılmıştır. İki'den fazla bağımlı grup örneklem ortalama karşılaştırmalarında Tekrarlı Ölçümlerde Tek Yönlü Varyans Analizi (Repeated measures ANOVA) kullanılmıştır. Varyans analizi sonrasında farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla çoklu karşılaştırma testlerinden (post-hoc test) Bonferroni testi kullanılmıştır. Sürekli iki değişken arasındaki ilişki Pearson ve Spearman's korelasyon katsayıları ile araştırılmıştır. Korelasyon değeri $0.00 < r < 0.25$: çok düşük; $0.26 < r < 0.49$: düşük; $0.50 < r < 0.69$: orta; $0.70 < r < 0.89$: yüksek; $0.90 < r < 1.00$: çok yüksek olarak değerlendirilmiştir. İstatistiksel anlamlılık düzeyi için $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri:

Tablo 4.1.1. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Dağılımları

	Frekans	Yüzde
18-24	16	12,6
25-34	99	78,0
35-44	10	7,9
45-54	1	0,8
55-64	1	0,8
Toplam	127	100

Araştırmaya 98 (%77,2) kadın, 29 (%22,8) erkek psikolog katılmıştır. Katılımcıların yaş grupları Tablo 1’de sunulmuştur. Araştırmaya katılanların çoğunlukla 25-34 (%78) yaş grubunda olduğu, ikinci olarak ise 18-24 (%12,6) yaş grubunda olduğu görülmektedir (Tablo 4.1.1.).

Tablo 4.1.2. Katılımcıların Medeni Durumları

	Frekans	Yüzde
Bekar	69	54,3
Evli	52	40,9
Boşanmış	5	3,9
Evli ama ayrı yaşıyor	1	0,8
Toplam	127	100

Katılımcıların medeni durumları Tablo 2’de gösterilmiştir. Araştırmaya katılanların %54,3’ünün bekar, %40,9’unun ise evli olduğu gözlenmiştir. Katılımcılardan %3,9’unun boşanmış ve sadece %0.8’inin (1 kişi) evli ama ayrı yaşadığı tespit edilmiştir (Tablo 4.1.2).

Tablo 4.1.3. Katılımcıların çocuk sayıları

	Frekans	Yüzde
0	107	84,3
1	13	10,2
2	7	5,5
Toplam	127	100

Katılımcıların çocuk sayıları Tablo 3’te gösterilmiştir. Araştırmaya katılanların %84,3’ünün çocukları yoktur; %10,2’si 1 çocuğa, %5,5’i ise 2 çocuğa sahip olduğunu belirtmiştir (Tablo 4.1.3.).

Tablo 4.1.4. Katılımcıların eğitim ve çalışma durumları

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde
Lisans	66	52
Yüksek Lisans	61	48
Toplam	127	100
Çalışma Durumu		
Çalışıyor	108	85,0
Çalışmıyor	18	14,2
Emekli	1	0,8
Toplam	127	100

Katılımcıların eğitim ve çalışma durumları Tablo 4.1.4.’te gösterilmiştir. Araştırmaya katılanların %52’sinin Lisans ve %48’inin Yüksek lisans düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %85’i çalışmakta olduğunu %14,2’si çalışmadığını belirtmiştir. Sadece %0,8’i (1 kişi) ise emekli olduğunu beyan etmiştir (Tablo 4.1.4.).

Tablo 4.1.5. Katılımcıların gelir düzeyi ve yaşadıkları kentin büyüklüğü

Gelir Düzeyi	Frekans	Yüzde
Çok düşük	2	1,6
Düşük	8	6,3
Orta	101	79,5
Yüksek	15	11,8
Çok yüksek	1	0,8
Toplam	127	100
Yaşadığınız Kentin Büyüklüğü		
Küçük şehir	12	9,4
Orta ölçekli	26	20,5
Büyük şehir	24	18,9
Metropol	34	26,8
Megapol	31	24,4
Toplam	127	100

Katılımcıların gelir düzeyleri ve yaşadıkları kent büyüklük bilgileri Tablo 5’te gösterilmiştir. Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğu (%79,5) orta düzey gelire sahip olmakla birlikte, çok düşük gelir düzeyine sahip yalnız 2 (%1,6) kişi ve çok

yüksek gelir düzeyine sahip 1 (%0,8) kişi bulunduğu gözlenmiştir. Katılımcıların %9,4'ü küçük, %20,5'i orta ölçekli, %18,9'u büyük şehirde, %26,8'i metropol ve %24,4'ü megapol ölçekteki şehirlerde yaşamaktadır (Tablo 4.1.5.).

Tablo 4.1.6. Katılımcıların sosyal medya kullanım düzeyleri

	Frekans	Yüzde
Az	9	7,1
Orta	67	52,8
Fazla	40	31,5
Çok fazla	11	8,7
Toplam	127	100,0

Katılımcıların sosyal medya kullanım düzeyleri Tablo 6'da gösterilmiştir. Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunun (n=67, %52,8) orta düzeyde sosyal medya kullandığı görülmüştür (Tablo 4.1.6.).

4.2. Psikologların En Çok Kullandığı Mizah Tarzları ve En Çok Gösterdiği Sosyotropik-Otonomik Kişilik Özellikleri:

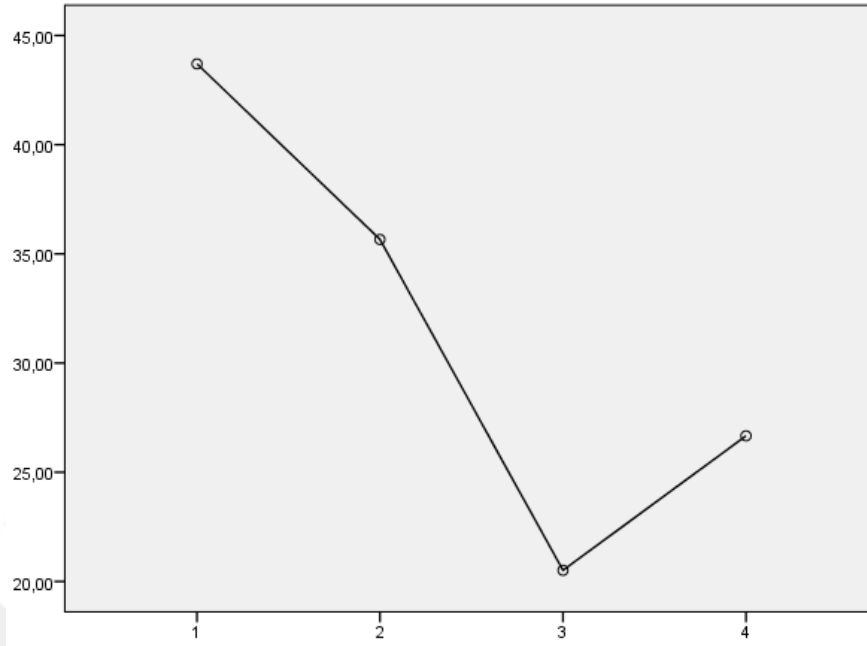
Tablo 4.2.1.1. Katılımcıların mizah alt ölçek puanlarının Tekrarlı Ölçümlerde ANOVA test sonuçları

	$\bar{X} \pm SS$	Medyan (min-max)	<i>p</i> değeri	Anlamlı fark
Katılımcı Mizah (1)	43,70±7,73	45 (17-56)		1-2 <0,001*
				1-3 <0,001*
Kendini Geliştirici Mizah (2)	35,66±8,51	37 (17-55)		1-4 <0,001*
			<0,001*	
Saldırgan Mizah (3)	20,51±6,79	19 (9-47)		2-3 <0,001*
				2-4 <0,001*
Kendini Yıkıcı Mizah (4)	26,66±8,35	25 (11-46)		3-4 <0,001*

* istatistiksel olarak anlamlı farklı $p < 0,001$

Tablo 4.2.1.1.'de katılımcı psikologların mizah tarzları alt ölçek puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. Mauchly küresellik test varsayımları sağlanmaktadır $\chi^2(5) = 5,87$; $p=0,319$. Sonuçlar incelendiğinde Psikologların mizah alt ölçek puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($F(3, 378) = 319,72$; $p < 0,001$, Tablo 4.2.1.1.). Alt ölçek puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını bulmak amacıyla post-hoc testler uygulanmıştır. Test sonuçlarına göre 4 mizah alt ölçeği arasında da istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur ($p < 0,001$) (Tablo 4.2.1.1.). Katılımcıların en çok kullandığı mizah türünün katılımcı mizah olduğu ($43,70 \pm 7,73$) görülmüştür. Daha sonra sırasıyla Kendini geliştirici ($35,66 \pm 8,51$), Kendini yıkıcı ($26,66 \pm 8,35$) ve Saldırgan mizah ($20,51 \pm 6,79$) türleri olduğu bulunmuştur.

Alt ölçek puan ortalamaları Şekil 4.2.2.1’de gösterilmiştir.

Şekil 4.2.2.1. Mizah alt ölçek puan ortalamaları

(1=Katılımcı, 2=Kendini geliştirici, 3=Saldırgan, 4=Kendini yıkıcı)

Tablo 4.2.1.2 Katılımcıların Sosyotropi ve Otonomi toplam ölçek puanlarının eşleştirilmiş t test sonuçları

	N	$\bar{X} \pm SS$	Medyan (min-max)	p
Sosyotropi Toplam	127	61,84±16,10	60 (23-106)	<0.001*
Otonomi Toplam	127	76,11±12,73	76 (30-115)	

* istatistiksel olarak anlamlı farklı

Tablo 4.2.1.2’de psikologların Sosyotropi ve Otonomi toplam ölçek puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. Psikologların Sosyotropi ve Otonomi toplam ölçek puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($t(126)=7,49$, $p<0,001$). Psikologların Otonomik kişilik özelliklerinin ($76,11\pm12,73$) Sosyotropik kişilik özelliklerinden ($61,84\pm16,10$) anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 4.2.1.2).

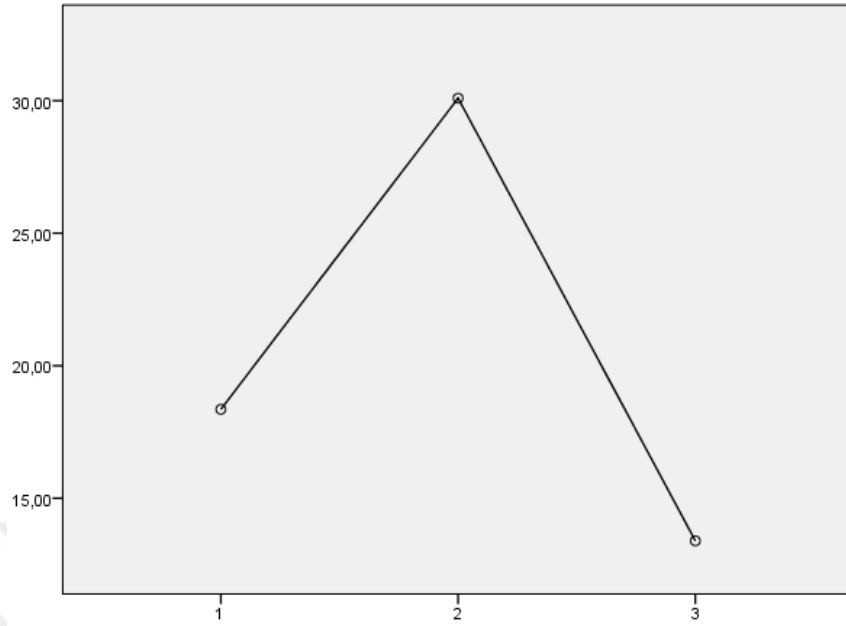
Tablo 4.2.1.3. Katılımcıların Sosyotropi alt ölçek puanlarının Tekrarlı ölçüm ANOVA test sonuçları

	$\bar{X} \pm SS$	Medyan (min-max)	<i>p</i> değeri	Anlamlı fark
Sosyotropi Onaylanmama Kaygısı (1)	18,35±6,85	18 (3-38)		1-2 <0,001*
Sosyotropi Ayrılık Kaygısı (2)	30,09±7,73	29 (12-51)	<0,001*	1-3 <0,001*
Sosyotropi Başkalarını Memnun Etme (3)	13,39±3,90	13 (2-22)		2-3 <0,001*

* istatistiksel olarak anlamlı farklı

Tablo 4.2.1.3’de psikologların Sosyotropi alt ölçek puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. Mauchly küresellik test varsayımları sağlanmadığı için ($\chi^2(2) = 7,12; p=0,028$) Huynh-Feldt düzeltmesi yapılmıştır ($\epsilon=0,96$). Sonuçlar incelendiğinde Psikologların Sosyotropi alt ölçek puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($F(1,92, 242,32) = 525,03; p<0,001$, Tablo 9). Post-hoc test sonuçlarına göre 3 Sosyotropi alt ölçeği arasında da istatistiki olarak anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. Katılımcıların en çok gösterdiği sosyotropik kişilik özelliği sırasıyla Ayrılık Kaygısı (30,09±7,73), Onaylanmama Kaygısı (18,35±6,85) ve Başkalarını Memnun Etme (13,39±3,90) olarak görülmüştür (Tablo 4.2.1.3.).

Alt ölçek puan ortalamaları Şekil 4.2.2.2’de gösterilmiştir.

Şekil 4.2.2.2. Sosyotropi alt ölçek puan ortalamaları

(1= Onaylanmama Kaygısı, 2= Ayrılık Kaygısı, 3= Başkalarını memnun etme)

Tablo 4.2.1.4. Katılımcıların Otonomi alt ölçek puan karşılaştırmaları Tekrarlı ölçüm ANOVA test sonuçları

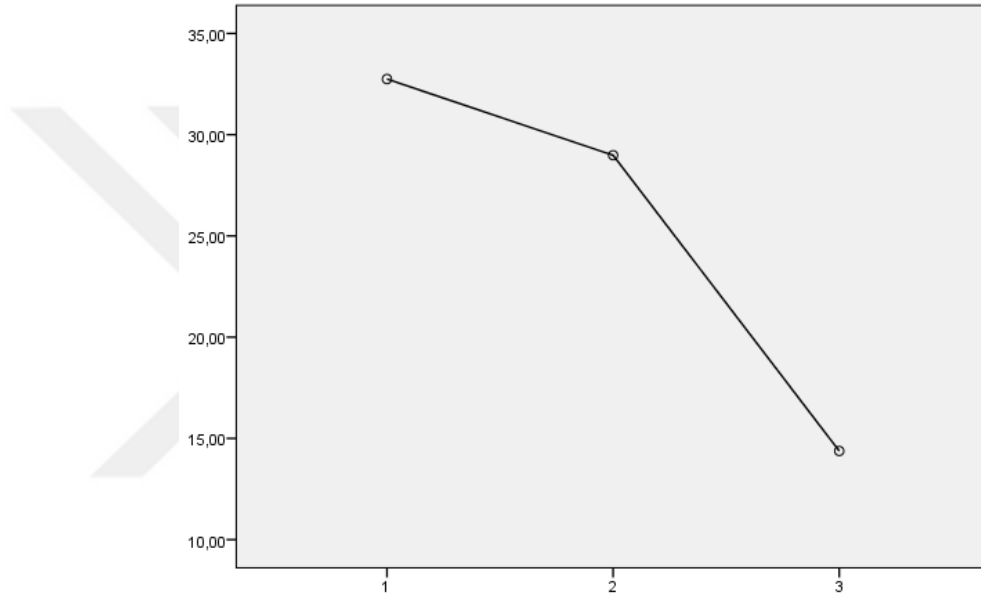
	$\bar{X} \pm SS$	Medyan (min-max)	p değeri	Anlamlı fark
Otonomi Kişisel Başarı	32,74±5,77	32 (11-46)		1-2 <0,001*
Otonomi Özgürlük	28,98±5,47	29 (16-46)	<0,001*	1-3 <0,001*
Otonomi Yalnızlıktan Hoşlanma	14,37±3,99	14 (3-24)		2-3 <0,001*

* istatistiksel olarak anlamlı farklı

Tablo 4.2.1.4’de psikologların Otonomi alt ölçek puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. Mauchly küresellik test varsayımları sağlanmadığı için ($\chi^2(2) =$

12,06; $p=0,002$) Huynh-Feldt düzeltmesi yapılmıştır ($\epsilon=0,93$). Sonuçlar incelendiğinde Psikologların Otonomi alt ölçek puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($F(1,86, 234,01) = 947,57$; $p<0,001$, Tablo 4.2.1.4). Post-hoc test sonuçlarına göre 3 Otonomi alt ölçeği arasında da istatistiki olarak anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. Katılımcıların en çok gösterdiği kişilik özelliği sırasıyla Kişisel başarı ($32,74\pm5,77$), Özgürlük ($28,98\pm5,47$) ve Yalnızlıktan Hoşlanma ($14,37\pm3,99$) olduğu görülmüştür (Tablo 4.2.1.4.).

Alt ölçek puan ortalamaları Şekil 4.2.2.3'te gösterilmiştir.

Şekil 4.2.2.3. Otonomi alt ölçek puan ortalamaları

(1= Kişisel başarı, 2= Özgürlük, 3= Yalnızlıktan Hoşlanma)

4.3. Psikologların Mizah Tarzları ile Sosyotropik-Otonomik Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkiler

Tablo 4.3.1.1.'de Psikologların katılımcı mizah alt ölçeği ile Sosyotropi toplam ve alt ölçekleri arasındaki korelasyon analizi sonuçları (N=127)

		Sosyotropi Toplam	Sosyotropi Onaylanmama Kaygısı	Sosyotropi Ayrılık Kaygısı	Sosyotropi Başkalarını Memnun Etme
Katılımcı Mizah	r	0,114	0,061	0,111	0,062
	p	0,204	0,496	0,214	0,491

Katılımcı mizah ile Sosyotropi toplam ve alt ölçekleri arasında istatistiki olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır (sırasıyla; $p=0.204$, $p=0.496$, $p=0.214$, $p=0.491$, Tablo 4.3.1.1.)

Tablo 4.3.1.2. Psikologların kendini geliştirici mizah alt ölçeği ile Sosyotropi toplam ve alt ölçekleri arasındaki korelasyon analizi sonuçları (N=127)

		Sosyotropi Toplam	Sosyotropi Onaylanmama Kaygısı	Sosyotropi Ayrılık Kaygısı	Sosyotropi Başkalarını Memnun Etme
Kendini Geliştirici Mizah	r	-0,172	-0,147	-0,172	-0,112
	p	0,053	0,100	0,053	0,211

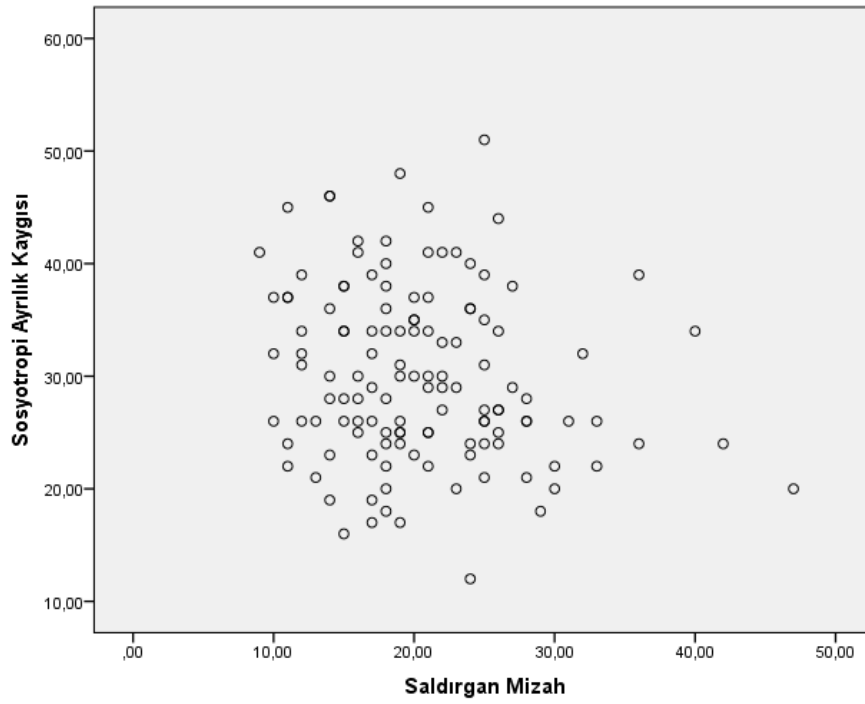
Kendini geliştirici mizah ile Sosyotropi toplam ve alt ölçekleri arasında istatistiki olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır (sırasıyla; $p=0.053$, $p=0.100$, $p=0.053$, $p=0.211$, Tablo 4.3.1.2).

Tablo 4.3.1.3. Psikologların saldırgan mizah alt ölçeği ile Sosyotropi toplam ve alt ölçekleri arasındaki korelasyon analizi sonuçları (N=127)

		Sosyotropi Toplam	Sosyotropi Onaylanmama Kaygısı	Sosyotropi Ayrılık Kaygısı	Sosyotropi Başkalarını Memnun Etme
Saldırgan	r	-0,094	0,036	-0,179*	-0,096
Mizah	p	0,292	0,691	0,044	0,283

Saldırgan mizah ile Sosyotropi toplam ve alt ölçeklerinden Onaylanmama kaygısı ve Başkalarını memnun etme boyutu arasında istatistiki olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır (sırasıyla; $p=0.292$, $p=0.691$, $p=0.283$, Tablo 13). **Saldırgan mizah puanları ile Sosyotropi alt ölçeklerinden Ayrılık kaygısı puanları arasında istatistiki olarak anlamlı ilişki bulunmuş, Psikologların saldırgan mizah puanları arttıkça ayrılık kaygısı puanlarının azalmakta olduğu görülmüştür.** ($p=0.044$, $r = -0,179$, 4.3.1.3.).

Saldırgan mizah puanları ile Ayrılık kaygısı puanları arasındaki serpilme grafiği Şekil 4.3.2.1.'de gösterilmiştir.

Şekil 4.3.2.1. Saldırgan mizah ile Sosyotropi alt ölçeklerinden Ayrılık kaygısı arasındaki serpilme grafiği

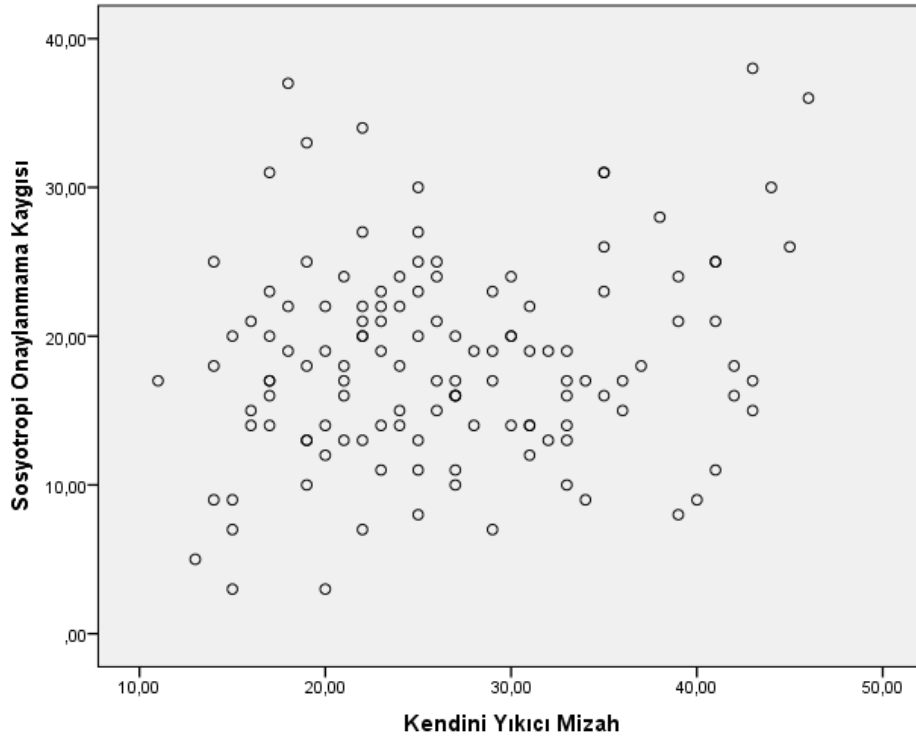
Tablo 4.3.1.4. Psikologların kendini yıkıcı mizah alt ölçeği ile Sosyotropi toplam ve alt ölçekleri arasındaki korelasyon analizi sonuçları (N=127)

	Sosyotropi Toplam	Sosyotropi Onaylanmama Kaygısı	Sosyotropi Ayrılık Kaygısı	Sosyotropi Başkalarını Memnun Etme
Kendini	r	0,159	0,190*	0,091
Yıkıcı				
Mizah	p	0,075	0,033	0,307

Kendini yıkıcı mizah ile Sosyotropi toplam ve alt ölçeklerinden Ayrılık kaygısı ve Başkalarını memnun etme boyutu arasında istatistiki olarak anlamlı ilişki

bulunamamıştır (sırasıyla; $p=0.075$, $p=0.307$, $p=0.117$, Tablo 14). **Kendini yıkıcı mizah puanları ile Sosyotropi alt ölçeklerinden Onaylanmama kaygısı puanları arasında istatistiki olarak anlamlı ilişki bulunmuş, Psikologların Kendini yıkıcı mizah puanları arttıkça Onaylanmama kaygısı puanlarının artmakta olduğu görülmüştür.** ($p=0.033$, $r = 0,190$, Tablo 4.3.1.4.).

Kendini yıkıcı mizah puanları ile Onaylanmama kaygısı puanları arasındaki serpilme grafiği Şekil 4.3.2.2’te gösterilmiştir.

Şekil 4.3.2.2. Kendini yıkıcı mizah ile Sosyotropi alt ölçeklerinden Onaylanmama kaygısı arasındaki serpilme grafiği

Tablo 4.3.1.5. Psikologların katılımcı mizah alt ölçeği ile Otonomi toplam ve alt ölçekleri arasındaki korelasyon analizi sonuçları (N=127)

		Otonomi Toplam	Otonomi Kişisel Başarı	Otonomi Özgürlük	Otonomi Yalnızlıktan Hoşlanma
Katılımcı Mizah	r	-0,019	0,009	-0,035	-0,076
	p	0,835	0,916	0,699	0,396

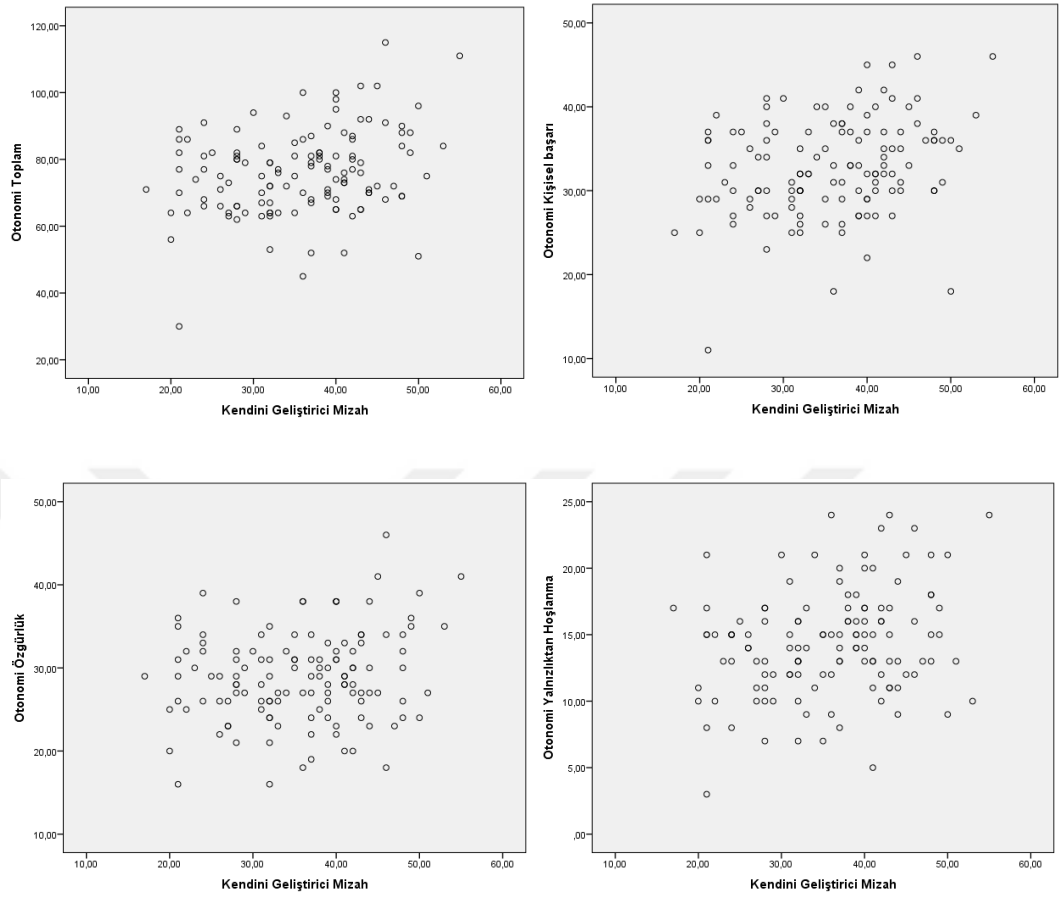
Katılımcı mizah ile Otonomi toplam ve alt ölçekleri arasında istatistiki olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır (sırasıyla; $p=0.835$, $p=0.916$, $p=0.699$, $p=0.396$, Tablo 4.3.1.5).

Tablo 4.3.1.6. Psikologların kendini geliştirici mizah alt ölçeği ile Otonomi toplam ve alt ölçekleri arasındaki korelasyon analizi sonuçları (N=127)

		Otonomi Toplam	Otonomi Kişisel Başarı	Otonomi Özgürlük	Otonomi Yalnızlıktan Hoşlanma
Kendini Geliştirici Mizah	r	0,279**	0,273**	0,178*	0,250**
	p	0,002	0,002	0,046	0,005

Kendini geliştirici mizah ile Otonomi toplam ve alt ölçeklerinin tamamı arasında istatistiki olarak anlamlı pozitif ilişki olduğu görülmüştür (sırasıyla; $p=0.002$, $r=0,279$; $p=0.002$, $r=0,273$; $p=0.046$, $r=0,178$; $p=0,005$, $r=0,250$; 4.3.1.6). **Psikologların kendini geliştirici mizah puanları arttıkça otonomi toplam, kişisel başarı, özgürlük ve yalnızlıktan hoşlanma puanları artmaktadır** (Tablo 4.3.1.6.).

Kendini geliştirici mizah puanları ile Otonomi toplam ve alt ölçek puanları arasındaki serpilme grafiği Şekil 4.3.2.3’da gösterilmiştir.

Şekil 4.3.2.3. Kendini geliştirici mizah ile Otonomi toplam ve alt ölçekleri arasındaki serpilme grafikleri

Tablo 4.3.1.7. Psikologların saldırgan mizah alt ölçeği ile Otonomi toplam ve alt ölçekleri arasındaki korelasyon analizi sonuçları (N=127)

		Otonomi Toplam	Otonomi Kişisel Başarı	Otonomi Özgürlük	Otonomi Yalnızlıktan Hoşlanma
Saldırgan Mizah	r	-0,088	-0,085	-0,068	-0,030
	p	0,327	0,344	0,449	0,742

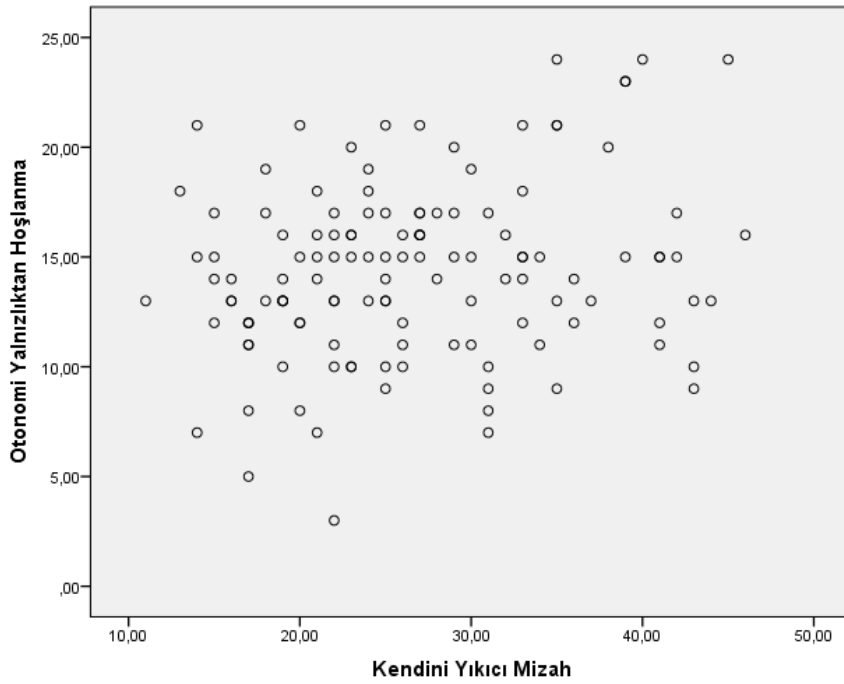
Saldırgan mizah ile Otonomi toplam ve alt ölçekleri arasında istatistiki olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır (sırasıyla; $p=0.327$, $p=0.344$, $p=0.449$, $p=0.742$, Tablo 4.3.1.7.).

Tablo 4.3.1.8. Psikologların kendini yıkıcı mizah alt ölçeği ile Otonomi toplam ve alt ölçekleri arasındaki korelasyon analizi sonuçları (N=127)

	Otonomi Toplam	Otonomi Kişisel Başarı	Otonomi Özgürlük	Otonomi Yalnızlıktan Hoşlanma
Kendini Yıkıcı Mizah	0,110	-0,005	0,113	0,204*
p	0,218	0,954	0,207	0,021

Kendini yıkıcı mizah ile Otonomi toplam ve alt ölçeklerinden Kişisel başarı ve Özgürlük boyutu arasında istatistiki olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır (sırasıyla; $p=0.218$, $p=0.954$, $p=0.207$, Tablo 18). **Kendini yıkıcı mizah puanları ile Otonomi alt ölçeklerinden yalnızlıktan hoşlanma boyutu arasında istatistiki olarak anlamlı ilişki bulunmuş, Psikologların Kendini yıkıcı mizah puanları arttıkça yalnızlıktan hoşlanma puanlarının artmakta olduğu görülmüştür** ($p=0.021$, $r = 0,204$, Tablo 4.3.1.8.).

Kendini yıkıcı mizah puanları ile yalnızlıktan hoşlanma boyutu puanları arasındaki serpilme grafiği Şekil 4.3.2.4’de gösterilmiştir.

Şekil 4.3.2.4. Kendini yıkıcı mizah ile Otonomi alt ölçeklerinden Yalnızlıktan hoşlanma boyutu arasındaki serpilme grafiği

4.4. Mizah Tarzlarının Alt Ölçekleri Arasındaki ve Sosyotropi-Otonomi Ölçek Puanlarının Toplam Puan ve Alt Ölçek Puanları Arasındaki İlişkiler:

Tablo 4.4.1.1. Mizah tarzları, Sosyotropi ve Otonomi ölçeklerinin kendi içlerindeki korelasyon analizleri (N=127)

		Otonomi Kişisel Başarı	Otonomi Özgürlük	Otonomi Yalnızlıktan Hoşlanma
Otonomi Toplam	r	0,798**	0,812**	0,782**
	p	<0,001	<0,001	<0,001
Otonomi Kişisel Başarı	r		0,424**	0,469**
	p		<0,001	<0,001
Otonomi Özgürlük	r			0,546**
	p			<0,001

		Sosyotropi Onaylanmama Kaygısı	Sosyotropi Ayrılık Kaygısı	Sosyotropi Başkalarını Memnun Etme
Sosyotropi Toplam	r	0,871**	0,886**	0,763**
	p	<0,001	<0,001	<0,001
Sosyotropi Onaylanmama Kaygısı	r		0,626**	0,635**
	p		<0,001	<0,001
Sosyotropi Ayrılık Kaygısı	r			0,520**
	p			<0,001
		Katılımcı Mizah	Kendini Geliştirici Mizah	Saldırgan Mizah
Kendini Yıkıcı Mizah	r	0,345**	0,325**	0,326**
	p	<0,001	<0,001	<0,001
Katılımcı Mizah	r		0,489**	0,124
	p		<0,001	0,165
Kendini Geliştirici Mizah	r			0,220*
	p			0,013

Tablo 4.4.1.1. incelendiğinde Sosyotropi ve Otonomi ölçeklerinin tüm alt ölçekleri arasında istatistiki olarak anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Mizah Tarzları Ölçeğinin alt ölçeklerinde ise sadece Katılımcı mizah ile Saldırgan mizah arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır (p=0,165). Mizah Tarzları Ölçeğinin diğer tüm alt ölçekleri arasında anlamlı ilişki olduğu görülmüştür (p<0,05).

4.5. Bazı Sosyodemografik Özellikler İle Mizah Tarzlarının Alt Ölçekleri ve Sosyotropi-Otonomi Ölçek Puanları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi:

Tablo 4.5.1.1. Sosyal medya kullanım düzeylerine göre iki grup arasındaki mizah, sosyotropi, otonomi ölçek puanlarının Mann-Whitney U test sonuçları

	Sosyal Medya		N	$\bar{X} \pm SS$	Medyan (min-max)	p değeri
	Kullanım	Düzeyi				
Katılımcı Mizah	Düşük	76	42,75	7,31	43,5 (17-54)	0,029*
	Yüksek	51	45,11	8,19	47 (22-56)	
Kendini Geliştirici Mizah	Düşük	76	35,93	8,03	37 (20-53)	0,717
	Yüksek	51	35,25	9,24	36 (17-55)	
Saldırgan Mizah	Düşük	76	20,13	6,77	19 (10-47)	0,394
	Yüksek	51	21,07	6,86	20 (9-42)	
Kendini Yıkıcı Mizah	Düşük	76	26,50	8,20	25 (11-46)	0,941
	Yüksek	51	26,92	8,64	26 (14-45)	
Sosyotropi Toplam	Düşük	76	57,64	15,32	55,5 (23-94)	<0,001**
	Yüksek	51	68,09	15,30	66 (39-106)	
Sosyotropi Onaylanmama Kaygısı	Düşük	76	17,03	6,48	16,5 (3-36)	0,012*
	Yüksek	51	20,31	6,97	20 (8-38)	
Sosyotropi Ayrılık Kaygısı	Düşük	76	28,25	7,26	26,5 (12-48)	0,001*
	Yüksek	51	32,84	7,66	34 (19-51)	

Sosyotropi	Düşük	76	12,35	4,06	13 (2-22)	
Başkalarını Memnun Etme	Yüksek	51	14,94	3,07	14 (9-22)	<0,001**
Otonomi Toplam	Düşük	76	76,82	12,13	76 (45-102)	0,384
	Yüksek	51	75,03	13,63	75 (30-115)	
Otonomi Kişisel Başarı	Düşük	76	33,48	5,37	34 (18-45)	0,055
	Yüksek	51	31,64	6,21	31 (11-46)	
Otonomi Özgürlük	Düşük	76	28,46	5,28	28 (16-41)	0,203
	Yüksek	51	29,76	5,71	30 (16-46)	
Otonomi Yalnızlıktan Hoşlanma	Düşük	76	14,88	3,83	15 (7-24)	0,098
	Yüksek	51	13,62	4,14	13 (3-24)	

* istatistiksel olarak anlamlı farklı $p<0,05$

** istatistiksel olarak anlamlı farklı $p<0,001$

Katılımcıların sosyal medya kullanım düzeyleri ile mizah, sosyotropi ve otonomi ölçek puanları arasında ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Katılımcılar sosyal medya kullanım durumlarına göre iki gruba ayrılmıştır (Grup1= az-orta, Grup2= çok, çok fazla). İki grup arasında mizah, sosyotropi-otonomi toplam ve alt ölçek puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. **Katılımcı mizah, sosyotropi toplam, sosyotropi onaylanmama kaygısı, sosyotropi ayrılık kaygısı ve sosyotropi başkalarını memnun etme alt ölçekleri için sosyal medya kullanım grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklı bulunmuştur ($p<0,05$).** Sosyal medya kullanım düzeyi yüksek olan psikologların katılımcı mizah puanlarının ve Sosyotropi toplam, Onaylanmama Kaygısı, Ayrılık Kaygısı, Başkalarını Memnun Etme puanlarının anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur (sırasıyla $p=0,029$, $p<0,001$, $p=0,012$, $p=0,001$, $p<0,001$).

Tablo 4.5.1.2. Medeni duruma göre iki grup arasındaki mizah, sosyotropi, otonomi ölçek puanlarının Mann-Whitney U test sonuçları

	Medeni Durumu	N	$\bar{X} \pm SS$	Medyan (min-max)	<i>p</i> değeri
Katılımcı Mizah	Bekar	69	44,27 8,28	45 (17-56)	0,195
	Evli	53	43,22 7,17	44 (23-55)	
Kendini Geliştirici Mizah	Bekar	69	35,46 9,39	37 (17-55)	0,828
	Evli	53	36,00 7,26	36 (21-50)	
Saldırgan Mizah	Bekar	69	19,76 5,92	19 (9-33)	0,368
	Evli	53	21,64 7,86	19 (10-47)	
Kendini Yıkıcı Mizah	Bekar	69	26,31 8,29	25 (14-46)	0,375
	Evli	53	27,67 8,48	26 (13-44)	
Sosyotropi Toplam	Bekar	69	64,47 16,69	61 (32-106)	0,063
	Evli	53	58,20 14,96	57 (23-94)	
Sosyotropi Onaylanmama Kaygısı	Bekar	69	19,17 7,50	19 (7-38)	0,275
	Evli	53	17,13 5,94	17 (3-30)	
Sosyotropi Ayrılık Kaygısı	Bekar	69	31,56 7,40	31 (16-51)	0,010*
	Evli	53	28,20 7,84	26 (12-48)	

Sosyotropi Başkalarını Memnun Etme	Bekar	69	13,73	3,68	13 (3-21)	0,244
	Evli	53	12,86	4,17	13 (2-22)	
Otonomi Toplam	Bekar	69	74,86	13,5 7	75 (30-115)	0,518
	Evli	53	77,16	11,7 6	76 (52-102)	
Otonomi Kişisel Başarı	Bekar	69	32,23	6,30	32 (11-46)	0,447
	Evli	53	33,22	5,09	32 (23-45)	
Otonomi Özgürlük	Bekar	69	28,69	5,71	28 (16-46)	0,589
	Evli	53	29,15	5,24	30 (18-39)	
Otonomi Yalnızlıktan Hoşlanma	Bekar	69	13,94	4,08	14 (3-24)	0,391
	Evli	53	14,79	3,97	15 (7-24)	

* istatistiksel olarak anlamlı farklı $p<0,05$

Katılımcıların medeni durumları ile mizah, sosyotropi ve otonomi ölçek puanları arasında ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Katılımcılar medeni durumlarına göre iki gruba ayrılmıştır (Grup1= Bekar, Grup2= evli). İki grup arasında mizah, sosyotropi, otonomi toplam ve alt ölçek puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. **Medeni durum grupları arasında sadece Sosyotropi ayrılık kaygısı alt ölçekleri istatistiksel olarak anlamlı farklı bulunmuştur ($p<0,05$). Bekar psikologların evli psikologlara göre Sosyotropi Ayrılık Kaygısı ölçek puanlarının anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur ($p=0,010$).**

Tablo 4.5.1.3. Eğitim durumuna göre iki grup arasındaki mizah, sosyotropi, otonomi ölçek puanlarının Mann-Whitney U test sonuçları

	Eğitim Durumu	N	$\bar{X} \pm SS$	Medyan (min-max)	<i>p</i> değeri
Katılımcı Mizah	Lisans	66	44,27 6,83	45 (23-56)	0,759
	Yüksek Lisans	61	43,08 8,62	45 (17-55)	
Kendini Geliştirici Mizah	Lisans	66	35,06 9,54	36 (17-55)	0,481
	Yüksek Lisans	61	36,31 7,26	37 (21-50)	
Saldırgan Mizah	Lisans	66	19,80 6,26	19 (10-42)	0,232
	Yüksek Lisans	61	21,27 7,31	20 (9-47)	
Kendini Yıkıcı Mizah	Lisans	66	26,92 8,61	25 (11-46)	0,847
	Yüksek Lisans	61	26,39 8,12	26 (13-44)	
Sosyotropi Toplam	Lisans	66	64,63 15,36	62,5 (32-103)	0,037*
	Yüksek Lisans	61	58,81 16,44	57 (23-106)	
Sosyotropi Onaylanmama Kaygısı	Lisans	66	19,40 6,93	18 (7-38)	0,158
	Yüksek Lisans	61	17,21 6,63	17 (3-34)	
Sosyotropi Ayrılık Kaygısı	Lisans	66	31,13 7,45	31 (16-46)	0,083
	Yüksek Lisans	61	28,96 7,92	28 (12-51)	
Sosyotropi Başkalarını Memnun Etme	Lisans	66	14,09 3,53	14 (4-22)	0,050*
	Yüksek Lisans	61	12,63 4,15	13 (2-22)	

Otonomi Toplam	Lisans	66	76,27	13,83	73,5 (51-115)	0,585
	Yüksek Lisans	61	75,93	11,53	78 (30-96)	
Otonomi Kişisel Başarı	Lisans	66	33,03	5,89	32 (18-46)	0,956
	Yüksek Lisans	61	32,44	5,68	33 (11-42)	
Otonomi Özgürlük	Lisans	66	29,00	5,95	28,5 (16-46)	0,620
	Yüksek Lisans	61	28,96	4,95	30 (16-39)	
Otonomi Yalnızlıktan Hoşlanma	Lisans	66	14,24	4,00	14 (5-24)	0,366
	Yüksek Lisans	61	14,52	4,00	15 (3-23)	

* istatistiksel olarak anlamlı farklı $p<0,05$

Katılımcıların eğitim durumları ile mizah, sosyotropi ve otonomi ölçek puanları arasında ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. İki grup arasında mizah, sosyotropi, otonomi toplam ve alt ölçek puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. **Eğitim durum grupları arasında sadece Sosyotropi toplam ölçek puanları istatistiksel olarak anlamlı farklı bulunmuştur ($p<0,05$). Lisans mezunlarının yüksek lisans mezunu psikologlara göre Sosyotropi toplam ölçek puanlarının anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur ($p=0,037$). Sosyotropi Başkalarını Memnun Etme ölçeğinin puanı ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık sınırında olduğu görülmüştür.**

Katılımcıların yaşadığı kent büyüklükleri ile mizah, sosyotropi ve otonomi ölçek puanları arasında ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. **Dört grup arasında mizah, sosyotropi, otonomi toplam ve alt ölçek puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. Gruplar arasında ölçeklere göre istatistiki olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p>0,05$).**

5. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Türkiye’de yaşayan sosyal medya kullanan 127 psikologla sınırlı araştırmada, psikologların sosyodemografik özelliklerine, en çok kullandıkları mizah tarzlarına, en çok gösterdikleri sosyotropik-otonomik kişilik özelliklerine, mizah tarzları ile sosyotropik-otonomik kişilik özellikleri arasındaki ilişkiye ve çeşitli değişkenler arasındaki ilişkilere bakılmıştır.

Araştırmanın %77 gibi büyük çoğunluğu kadın psikologlardan oluşmaktadır. Bu örnekleme dayanarak psikologluk mesleğini daha çok kadınların tercih ettiği genellenebilir. Yine %78 gibi bir çoğunluk 25-34 yaş arası psikologlardan oluşmaktadır. Bu da bizi psikolog mesleğinin henüz genç bir alan olduğu ya da sosyal medya kullanan psikologların büyük çoğunluğunun bu yaş grubuna ait olduğu sonucuna ulaştırabilir.

Örneklemin %58’i evli olmayanlardan, %42’si ise evlilerden oluşmaktadır. Katılımcıların çocuk sayılarına bakıldığında %10’luk kesim 1 çocuğa, yüzde 6’lık bir kesim ise 2 çocuğa sahiptir, diğer katılımcılar çocuk sahibi değildir. Psikologların %52’sinin lisans %48 gibi büyük bir oranın yüksek lisans düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu da bizi lisans mezunu psikologların hemen hemen yarısının yüksek lisans düzeyinde eğitime yöneldiği sonucuna ulaştırabilir. Psikologların %85 gibi büyük bir oranda bir işte çalıştığı, %14 oranında ise çalışmadığı görülmüştür. Emekli psikolog oranının da %1’e yakın olduğunu göz önünde bulundurduğumuzda, psikologluk mesleğinin 10 yıl öncesine kadar yaygın bir meslek olmadığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan psikologların yaklaşık %80inin büyük bir oranla orta düzeyde gelire sahip olduğu görülmektedir. Psikologların yaşadıkları kentin büyüklüklerine bakıldığında genel olarak dengeli bir dağılım olduğu görülmekle beraber %27 oranıyla en çok metropol şehirlerde yaşadıkları görülmektedir. Megapol kategorisine giren tek şehrin İstanbul olduğunu hesaba katarsak, %25’lik bir oranla psikologların büyük bir kısmının İstanbul’da yaşadığı sonucuna ulaşılabilir.

Psikologların %53'ünün sosyal medyayı orta düzeyde kullandıkları görülmüştür. İstatiksel analizleri daha anlamlı kılmak açısından, sosyal medya kullanan psikologlar, %60 az-orta düzeyde kullananlar, %40 da fazla-çok fazla düzeyde kullananlar olmak üzere 2'ye ayrılmıştır.

Psikologların kullandığı mizah tarzlarına baktığımızda, psikologların mizah alt ölçek puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Test sonuçlarına göre 4 mizah alt ölçeği arasında da istatistiki olarak anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. Katılımcıların en çok kullandığı mizah türünün Katılımcı (sosyal) Mizah olduğu görülmüştür. Daha sonra sırasıyla Kendini geliştirici, Kendini Yıkıcı ve Saldırgan Mizah tarzlarını kullandıkları bulunmuştur. Bu bulgulardan hareketle psikologların olumlu mizah tarzlarını daha çok kullandığı görülmektedir. Bu sonuçlara psikoloji eğitiminin bir katkısı olup olmadığı daha ileri araştırmalarda incelenebilir.

Psikologların Sosyotropik ve otonomik kişilik özelliklerine baktığımızda, psikologların Sosyotropi ve Otonomi toplam ölçek puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Psikologların Otonomik kişilik özelliklerinin, Sosyotropik kişilik özelliklerinden anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur. Buradan hareketle psikologların otonomik (insanlardan bağımsız) kişilik özelliklerinin, sosyotropik (insanlara bağımlı) kişilik özelliklerine göre daha baskın olduğuna ulaşabiliriz.

Sosyotropi alt ölçeklerine baktığımızda psikologların sosyotropi alt ölçek puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. 3 sosyotropi alt ölçeği arasında da istatistiki olarak anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. Katılımcıların en çok gösterdiği sosyotropik kişilik özellikleri sırasıyla Ayrılık Kaygısı, Onaylanmama Kaygısı ve Başkalarını Memnun Etme olarak bulunmuştur. Bu oranlar diğer meslek gruplarının sosyotropik-otonomik kişilik özellikleriyle karşılaştırılarak, bu kişilik özelliklerine mesleki bir etkinin olup olmadığına ya da meslek seçimine bir etkisi olup olmadığına ileri araştırmalarda bakılabilir.

Otonomi alt ölçeklerine baktığımızda, psikologların Otonomi alt ölçek puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. 3 Otonomi alt ölçeği arasında da istatistiki olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür.

Katılımcıların en çok gösterdiği kişilik özelliğinin sırasıyla Kişisel başarı, Özgürlük ve Yalnızlıktan Hoşlanma olduğu görülmüştür. Psikologların Otonomi toplam puanlarının sosyotropi alanına göre yüksek çıktığını hatırlarsak. Psikologların kişisel başarıya diğer meslek gruplarına göre ortalamanın üstünde bir önem verdiğine ulaşılabilir. Yalnızlıktan hoşlanma puanının düşük olduğundan yola çıkarsak, psikologların insan ilişkilerine önem verdiği, sosyal insanlar olduğu sonucuna ulaşılabilir. Bu ölçeklerin diğer mesleklere de uygulanarak meslek ve kişilik özellikleri arasındaki ilişki ve otonomi alt kişilik özellikleri arasındaki düzeylere bakılabilir.

Psikologların mizah tarzları ile sosyotropik-otonomik kişilik özellikleri arasındaki ilişkilere baktığımızda Katılımcı Mizah ve Kendini Geliştirici Mizah ile Sosyotropi toplam ve alt ölçekleri arasında istatistiki olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır. Saldırgan Mizah ile Sosyotropi toplam ve alt ölçeklerinden Onaylanmama Kaygısı ve Başkalarını Memnun Etme boyutu arasında istatistiki olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır. **Ancak saldırgan mizah puanları ile Sosyotropi alt ölçeklerinden Ayrılık kaygısı puanları arasında istatistiki olarak anlamlı ilişki bulunmuş, psikologların saldırgan mizah puanları arttıkça ayrılık kaygısı puanlarının azalmakta olduğu görülmüştür.** Buradan yola çıkarak ayrılık kaygısını düşük düzeyde yaşayan psikologların, saldırgan mizahı daha rahat bir şekilde kullandığını yordayabiliriz.

Kendini Yıkıcı Mizah ile Sosyotropi toplam ve alt ölçeklerinden Ayrılık Kaygısı ve Başkalarını Memnun Etme boyutu arasında istatistiki olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır. **Psikologların Kendini Yıkıcı Mizah puanları ile Sosyotropi alt ölçeklerinden Onaylanmama Kaygısı puanları arasında istatistiki olarak anlamlı ilişki bulunmuş, psikologların Kendini Yıkıcı mizah puanları arttıkça Onaylanmama Kaygısı puanlarının artmakta olduğu görülmüştür.** Kendini Yıkıcı Mizah'ın kullanımı bir çeşit kendini sürekli eleştirme davranışına işaret ettiği için, bu kişilerin insanlar tarafından onaylanma pahasına kendileriyle ilgili şaka yapma, kendilerini yerme, aşağılama davranışlarını daha çok gösterebileceklerini söyleyebiliriz.

Katılımcı (Sosyal) mizah ile Otonomi toplam ve alt ölçekleri arasında istatistiki olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır. **Kendini geliştirici mizah ile Otonomi toplam ve alt ölçeklerinin tamamı arasında istatistiki olarak anlamlı pozitif ilişki**

olduğu görülmüştür. Psikologların kendini geliştirici mizah puanları arttıkça otonomi toplam, kişisel başarı, özgürlük ve yalnızlıktan hoşlanma puanları artmaktadır. Kendini Geliştirici Mizah boyutu genelde mizahi bir yaşam tarzı görünümünü, yaşamın uyumsuzluklarıyla sıklıkla eğlenilen bir eğilimi ve stres veya olumsuzluk karşısında bile mizahi bir perspektife sahip olmayı içerir (Kuiper, Martin, & Olinger, 1993). Ayrıca bu tarz, mizah yoluyla başa çıkma konseptine yakından hizmet eden (Martin, 1996) mizahla ilgili bakış açısı kazanma ve mizahın bir duygu düzenlemesi veya başa çıkma mekanizması olarak kullanılmasıyla ilgilidir. (Dixon, 1980). Yine bu tarz mizahın dar anlamıyla, Freudcu tanımıyla, en çok tutarlı olan, potansiyel olarak caydırıcı bir durum üzerinde gerçekçi bir perspektif sürdürürken, negatif duyguları önlemeye olanak tanıyan sağlıklı bir savunma mekanizmasıdır (Freud, 1928). Katılımcı mizah ile karşılaştırıldığında, bu mizah tarzının intrapsişik olarak kullanımı kişiler arası kullanımından daha fazla olmaktadır ve bu nedenle dışa dönüklükle güçlü bir şekilde ilişkili olması beklenmemektedir. Mizahi perspektif alma yoluyla olumsuz duygunun düzenlenmesi üzerinde odaklanıldığı göz önüne alındığında, bu boyutun depresyon ve kaygı gibi duygularla negatif ilişkili; daha genel anlamda nevrozizmle, olumsuz duygularla negatif olarak ilişkili olduğu; deneyimlere açıklık, kendilik saygısı ve ruhsal iyi olma hali ile pozitif ilişkili olduğu öne sürülmektedir (akt. Martin ve diğ., 2003). Bu bilgiler göz önünde bulundurulduğunda Kendini Geliştirici Mizahın Otonomi toplam ve alt ölçekleri arasında pozitif bir korelasyon göstermesi önceki araştırma bulgularını güçlendirebilir.

Saldırgan mizah ile Otonomi toplam ve alt ölçekleri arasında istatistiki olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır. Kendini yıkıcı mizah ile Otonomi toplam ve alt ölçeklerinden Kişisel başarı ve Özgürlük boyutu arasında istatistiki olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır. **Kendini yıkıcı mizah puanları ile Otonomi alt ölçeklerinden yalnızlıktan hoşlanma boyutu arasında istatistiki olarak anlamlı ilişki bulunmuş, Psikologların Kendini yıkıcı mizah puanları arttıkça yalnızlıktan hoşlanma puanlarının artmakta olduğu görülmüştür.** Kendini yıkıcı mizah boyutu aşırı derecede kendini incitici, başkalarının onayını alabilmek için kendini aşağılama pahasına komik şeyler yaparak ya da söyleyerek başkalarını eğlendirmeye çalışmayı, aşağılanma veya alay konusu edinildiğinde "Başkalarının mizahına", "güldüğüne" birlikte gülmeyi içerir. Bu boyutun aynı zamanda mizahın savunmacı bir inkar biçimi olarak veya birinin altta yatan negatif duygularını saklamanın bir aracı olarak mizahi

davranışlara girme eğilimi ya da problemlerle yapıcı bir şekilde ilgilenmekten kaçınma eğilimi de bulunduğu varsayılmaktadır (Kubie, 1971). Bu mizah boyutu yüksek olan bireyler oldukça esprili veya eğlendirici olabilse de (örn. "Sınıfın maskarası") mizah kullanımlarında duygusal gereksinim, kaçınma ve düşük benlik saygısına bağlı unsurlar vardır (Fabrizi & Pollio, 1987). Bu mizah tarzının nevrozizm ve olumsuz duygular ile, örneğin depresyon ve kaygı ile pozitif ilişkili olması; ilişkisel doyum, psikolojik mutluluk ve benlik saygısı ile negatif ilişkili olması beklenir (Martin ve diğ., 2003). Literatüre ve bulgulara baktığımızda, bulguların literatür tarafından desteklendiği görülmektedir. Yalnızlıktan hoşlanma boyutunun, kişinin kendini sürekli eleştiren bir mizah tarzıyla beraber pozitif yönde korelasyonda olduğu görülmektedir. Ek olarak yıkıcı mizah mı yalnızlıktan hoşlanmaya etki ediyor, yoksa yalnızlıktan hoşlanma mı yıkıcı mizah kullanımına etki ediyor, ileri araştırmalar için incelenebilecek bir konu olabilir.

Frewen ve arkadaşlarının yaptığı benzer bir araştırmada (2008) sosyotropik kişilik kendini yıkıcı mizah tarzıyla ilişkili bulunmuş iken, otonomik kişilik saldırgan mizah tarzının kullanımı ile ilişkili bulunmuştur. KYM'nin artan kullanımı, KGM ve ruh halini etkileyen bir mizah tarzının kullanımının azaltılması depresif belirtilerin artması ile ilişkili bulunmuştur. Sonuçlar depresyonun kişilik hassasiyeti kuramlarına göre tartışılmaktadır.

Bazı sosyodemografik özellikler ile mizah tarzlarının alt ölçekleri ve sosyotropi-otonomi toplam ve alt ölçek puanları arasındaki ilişkileri incelediğimizde, öncelikle katılımcılar sosyal medya kullanım düzeylerine göre iki gruba ayrılmışlardır (Grup1= az-orta, Grup2= fazla-çok fazla). **İki grup arasında mizah, sosyotropi, otonomi toplam ve alt ölçek puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. Katılımcı mizah, sosyotropi toplam, sosyotropi alt boyutları için sosyal medya kullanım grupları arasında istatistiki olarak anlamlı fark bulunmuştur. Sosyal medya kullanım düzeyi yüksek olan psikologların (Grup2) katılımcı mizah puanlarının ve Sosyotropi toplam, sosyotropi alt boyut puanlarının anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur.** Sosyal medya kullanımında içerik paylaşırken ve insanlarla etkileşimde bulunurken bunun karşılığında sosyal medya toplumu tarafından kabul görme, beğenilme, taktir görme, hayranlık uyandırma; insanlara yardım etme, fayda sağlama gibi arzu ve ihtiyaçların tatmin edilmesinin bu sonuçlarla ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Katılımcıların medeni durumları ile mizah, sosyotropi ve otonomi ölçek puanları arasında ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Katılımcılar medeni durumlarına göre iki gruba ayrılmıştır (Grup1= Bekar, Grup2= evli). İki grup arasında mizah, sosyotropi, otonomi toplam ve alt ölçek puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. **Medeni durum grupları arasında sadece Sosyotropi ayrılık kaygısı alt ölçekleri istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Bekar psikologların evli psikologlara göre Sosyotropi Ayrılık Kaygısı ölçek puanlarının anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur.** Bu sonuca dayanarak bekar olmanın, ayrılık korkusu, yalnız bırakılma korkusu gibi duyguları tetikleyebileceği yordayabilir.

Eğitim durum grupları arasında sadece Sosyotropi toplam ölçek puanları istatistiksel olarak anlamlı farklı bulunmuştur. Lisans mezunlarının yüksek lisans mezunu psikologlara göre Sosyotropi toplam ölçek puanlarının anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur. Sosyotropi Başkalarını Memnun Etme ölçeğinin puanı ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık sınırında olduğu görülmüştür. Sosyotropi toplam puanının lisans mezunu psikologlarda yüksek olması bize lisans mezunlarının insanlara daha bağımlı kişilik özellikleri olduğunu açıklar. Sosyotropi otonominin tersidir. Otonomi özerklik ve tek başına hareket edebilmek olarak da özetlenebilir. Lisans mezunlarının bu konuda yüksek lisans düzeyinde ki psikologlara nazaran tek başına kararlar verme ve hareket etme konularında daha çok sıkıntı yaşadıklarına ulaşılabilir. Bu sonuçların toplumsal algılardan da etkilenebileceği olasılığı unutulmamalıdır.

Katılımcıların yaşadığı kent büyüklükleri ile mizah, sosyotropi ve otonomi ölçek puanları arasında ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Dört grup arasında mizah, sosyotropi, otonomi toplam ve alt ölçek puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. Gruplar arasında ölçeklere göre istatistiki olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Bu araştırmadaki tüm literatür çalışmaları ve araştırmanın kendi bulguları göz önünde bulundurulduğunda bütün uyumlu mizah tarzları (katılımcı ve kendini geliştirici mizah), gerek faydalı kişilik özellikleriyle (örn. Bireydeki sosyotropik-otonomik kişilik özelliklerinin dengeli olması), gerek olumlu başa çıkma mekanizmalarıyla, gerek olumlu duygu halleriyle, gerek uyumlu insan ilişkileriyle, gerek eğlenceli olmayla, gerekse hayattan zevk alma ve tatmin olma ile ilişkili bulunmuştur.

Bir insanın Mizah tarzlarından en çok Kendini Geliştirici Mizahı, 2. olarak Katılımcı Mizahı kullanmasının; Sosyotropik-Otonomik kişilik özelliklerinin dengeli ancak otonomik özelliklerin bir miktar baskın olmasının insan için iyi bir ruh sağlığına işaret edeceği söylenebilir. Daha kapsamlı araştırmalar yapılarak insanları uyumlu mizah tarzlarına yönlendirmek ve otonomik özelliklerin önemini daha çok vurgulamak hem bireysel hem toplumsal düzeyde psikolojik açıdan daha sağlıklı olmayı sağlayabilir. Bu yaklaşımlar aynı zamanda insanlar arası ilişkileri olumlu yönde etkileyebilir. İnsanları birbirlerine daha çok yakınlaştırabilir.

KAYNAKLAR

Akkaya, E. (2009). *Üniversite Öğrencilerinin Otonomik-Sosyotropik Kişilik Özellikleriyle Öğrenilmiş Güçlülük Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Aslan, H. (2006). *Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Öğrenilmiş Güçlülük Düzeyleri Ve Cinsiyetlerine Göre Mizah Tarzlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Atkinson, R. L., Atkinson, R. C., Smith, E. E., Bem, D. J., Hoeksema, S. N. (2008). *Psikolojiye Giriş*. Y. Alogan (Çev). Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Avşar, V. (2008). *Öğretmen Adaylarının Mizah Tarzları ve Cinsiyet Rollerini İlişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Aydın, A. (2003). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. İstanbul: Alfa Yayınları.

Balık, T. (2017). *Sosyotropik Ve Otonomik Kişilik Özelliklerine Sahip Yetişkinlerin Stresle Başa Çıkma Tarzı Ve Ruhsal Belirtiler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Işık Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Beck, A. T., Emery, G., Greenberg, R. L. (2015) *Anksiyete Bozuklukları ve Fobiler: Bilişel Bir Bakış Açısı*. V. Öztürk (Çev). T. Özakkaş (Ed.). İstanbul: Litera Yayıncılık

Brenner, C. (1998). *Psikanaliz Temel Kavramlar*. I. Savaşır ve Y. Savaşır (Çev). Ankara: HYB Yayıncılık

Bruntsch, R., & Ruch, W. (2017). The role of humor-related traits and broad personality dimensions in irony use. *Personality and Individual Differences, 112*, 139-143.

Burger, M. J. (2006). *Kişilik*. İ. D. E. Sarıoğlu (Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları

Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö. ve Köklü, N. (2010). *Sosyal Bilimler İçin İstatistik*. Ankara: Pegem Akademi

Dasch, K. B., Cohen, L. H., Sahl, J. C., & Gunthert, K. C. (2008). Moderating effects of sociotropy and autonomy on affective and self-esteem reactivity to daily stressors. *Cognitive Therapy and Research, 32*(2), 177-195.

DiDonato, T. E., & Jakubiak, B. K. (2016). Strategically funny: Romantic motives affect humor style in relationship initiation. *Europe's Journal of Psychology, 12*(3), 390.

Eker G. Ö. (2014). *İnsan Kültür Mizah*. Ankara: Grafiker Yayınları

Escarpit, R. (2016). *Mizah*. M. Yalçın (Çev.). İstanbul: İmge Kitabevi Yayınları

Feneglio, I. ve Georgeon, F. (2007). *Doğu'da Mizah*. A. Berktaş (Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları

Fındıklı, E. B. (2013). *Okul Yöneticilerinin Mizah Tarzları İle Yaşam Doyumları Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ford, T. E., Lappi, S. K., & Holden, C. J. (2016). Personality, humor styles and happiness: Happy people have positive humor styles. *Europe's journal of psychology, 12*(3), 320.

Freud, S. (2012). *Espriler ve Bilinçdışı İle İlişkileri*. E. Kapkın (Çev.) İstanbul: Payel Yayınları

Frewen, P. A., Brinker, J., Martin R. A., Dozois, D. J. A. (2008). Humor Styles and Personality-Vulnerability to Depression. *Humor - International Journal of Humor Research*, Volume 21, Issue 2, Pages 179–195, University of Western Ontario

Gandhi, A., Luyckx, K., Goossens, L., Maitra, S., & Claes, L. (2016). Sociotropy, autonomy, and non-suicidal self-injury: The mediating role of identity confusion. *Personality and Individual Differences*, 99, 272-277.

Güler, C. ve Güler B. U. (2010). *Mizah, Gülme ve Gülme Bilimi*. Ankara: Yazıt Yayıncılık

Hampes, W. (2016). The relationship between humor styles and forgiveness. *Europe's journal of psychology*, 12(3), 338.

Heintz, S. (2017). Putting a spotlight on daily humor behaviors: Dimensionality and relationships with personality, subjective well-being, and humor styles. *Personality and Individual Differences*, 104, 407-412.

Heppner, P. P., Wampold, B. E. ve Kivlighan, D. M. (2013). *Psikolojik Danışmada Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Mentis Yayıncılık.

İnanç, B. Y. Ve Yerlikaya E. E. (2016). *Kişilik Kuramları*. Ankara: Pegem Akademi.

James, L. A., & Fox, C. L. (2016). Children's understanding of self-focused humor styles. *Europe's journal of psychology*, 12(3), 420.

Kabakçı, E. (2001) *Üniversite Öğrencilerinde Sosyotropik/Otonomik Kişilik Özellikleri, Yaşam Olayları ve Depresif Belirtiler*. Ankara: Türk Psikiyatri Dergisi 2001; 12(4): 273-282

Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). *Kültürel Psikoloji: Kültür Bağlamında İnsan ve Aile*. (2. Baskı). İstanbul: Evrim Yayınevi

Kalaycı, Ş. (Ed.). (2010). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım

Karagöz, O. (2009). *İlköğretim Türkçe Öğretmenlerinin Mizah Tarzları İle Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü

Komisyon (2014). *Coğrafya*. Ankara: İhtiyaç Yayıncılık

Lelord, F. ve Andre, C. (2015). *“Zor Kişilikler”le Yaşamak*. R. Madenci (Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

Martin, R. A. (2007). *The Psychology of Humor: An Integrative Approach*. Elsevier Academic Press.

Martin, R. A., Puhlik-Doris, P., Larsen, G., Gray, J., & Weir, K. (2003). Individual differences in uses of humor and their relation to psychological well-being: Development of the Humor Styles Questionnaire. *Journal of research in personality*, 37(1), 48-75.

May, R. (2013). *Kendini Arayan İnsan*. K. Işık (Çev.) İstanbul: Okuyan Us Yayıncılık

McGraw, P. Ve Warner, J. (2015) *Mizahın Şifresi* S. Gürses (Çev.) Çeviribilim Yayınları

Müyesser, S. G. (2013). *Cerrahi Kliniklerde Çalışan Hemşirelerin Mizah Tarzları İle Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Saptanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Başkent Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Onur, B. (2004). *Gelişim Psikolojisi*. (6. Baskı). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları

Otani, K., Suzuki, A., Kamata, M., Matsumoto, Y., Shibuya, N., & Sadahiro, R. (2011). Relationships of sociotropy and autonomy with dimensions of the Temperament and Character Inventory in healthy subjects. *Comprehensive psychiatry*, 52(5), 507-510.

Ozer, D. J. and Benet-Martínez, V. (2006). Personality and the Prediction of Consequential Outcomes. *Annual Review of Psychology*, Vol. 57: 401-421, Department of Psychology, University of California, Riverside, California 92521

Ögel, K. (2012). Hadi Bir Espri Yapın! *Psikeart Mizah*, İstanbul, 32-33

Öner, N. (2008). Türkiye’de Kullanılan Psikolojik Testlerden Örnekler. (Genişletilmiş 2. Baskı). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.

Özdemir, S., Sezgin, F., Kaya Z. ve Recepoğlu E. (2011). *İlköğretim Okulu Öğretmenlerin Stresle Başa Çıkma Tarzları ile Kullandıkları Mizah Tarzları Arasındaki İlişki*. Ankara: Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi 2011, Cilt 17, Sayı 3, ss:405-428

Özdolap, M. (2005). *Mizah Tarzları ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Haliç Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özgüven, İ. E. (2011). *Psikolojik Testler*. Ankara: PDREM Yayınları.

Par, A. H. (1984). *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Sözlük*. İstanbul: Serhat Yayıncılık

Paulos, J. A. (2003). *Matematik ve Mizah*. T. Doğan (Çev.) İstanbul: Doruk Yayıncılık

Plotnik, R. (2009). *Psikoloji’ye Giriş*. T. Geniş (Çev.) İstanbul: Kaknüs Yayınları

Rieger, A., & McGrail, J. P. (2015). Relationships between humor styles and family functioning in parents of children with disabilities. *The Journal of Special Education*, 49(3), 188-196.

Rnic, K., Dozois, D. J., & Martin, R. A. (2016). Cognitive distortions, humor styles, and depression. *Europe's journal of psychology*, 12(3), 348.

Saltuk, S. (2006). *Üniversite Öğrencilerinin Mizah Tarzları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sato, T., & McCann, D. (2007). Sociotropy–autonomy and interpersonal problems. *Depression and Anxiety*, 24(3), 153-162.

Sato, T., McCann, D., & Ferguson-Isaac, C. (2004). Sociotropy-autonomy and situation-specific anxiety. *Psychological Reports*, 94(1), 67-76.

Savaşır, I. Ve N. H. Şahin (Ed.). (1997). *Bilişsel-Davranışçı Terapilerde Değerlendirme: Sık Kullanılan Ölçekler*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları

Sertaş, Ö. (2015). *Okul Yöneticilerinin Sosyotropik-Otonomik Kişilik Özellikleri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Shaughnessy, J. J., Zechmeister, E. B. ve Zechmeister, J. S. (2016). *Psikolojide Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık

Smadja, E. (2013). *Gülmek*. S. N. Arım (Çev.) İstanbul: Bağlam Yayınları

Soyaldın, S. Z. (2007). *Orta Öğretim Öğrencilerinin Öfke İfade Tarzları İle Mizah Tarzları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin: Mersin Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şahin, N., Ulusoy, M. ve Şahin N., (2003). *Exploring the Sociotropy-Autonomy Dimensions in a Sample of Turkish Psychiatric Inpatients*. Ankara: Wiley Periodicals, Inc. *J Clin Psychol* 59: 1055 – 1068, 2003

Tosyalı, M. (2010) *Evli Bireylerde Bağımlı Ve Özerk (Sosyotropik-Otonomik) Kişilik Özellikleri, Empati Ve Mutluluk Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Traş Z., Arslan C., ve Taş A. M. (2011) *Öğretmen Adaylarında Mizah Tarzları, Problem Çözme ve Benlik Saygısının İncelenmesi*. Konya: Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi Cilt: 8 Sayı: 2 Yıl: 2011

Türk Dil Kurumu [TDK], *Mizah*. Erişim Tarihi: 16 Aralık 2016, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&view=gts

Vrabel, J. K., Zeigler-Hill, V. & Shango, R. G. (2017). Spitefulness and humor styles. *Personality and Individual Differences*, 105, 238-243.

Whisman, M. A. (2010). *Depresyonun Uyarlamalı Bilişsel Terapisi*. M. Macit ve M. Adal (Çev.). T. Özakkaş (Ed.). İstanbul: Litera Yayıncılık

Wikipedia, *Humor Styles* https://en.wikipedia.org/wiki/Humor_styles Erişim Tarihi: 06.03.2017

Yerlikaya, E. (2003). *Mizah Tarzları Ölçeği'nin (The Humor Styles Questionnaire) Uyarlama Çalışması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yerlikaya, E. (2009). *Üniversite Öğrencilerinin Mizah Tarzları İle Algılanan Stres, Kaygı Ve Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yerlikaya, E. ve İnanç, B. (2003). *Mizah Tarzları Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması*. Ankara: Pegem Yayıncılık

Yerlikaya, N. (2007). *Lise Öğrencilerinin Mizah Tarzları İle Stresle Başa Çıkma Tarzları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yip, J. A., & Martin, R. A. (2006). Sense of humor, emotional intelligence, and social competence. *Journal of Research in Personality*, 40(6), 1202-1208.

Yue, X. D., Leung, C. L., & Hiranandani, N. A. (2016). Adult Playfulness, Humor Styles, and Subjective Happiness. *Psychological Reports*, 119(3), 630-640.

Zeigler-Hill, V., McCabe, G. A., & Vrabel, J. K. (2016). The dark side of humor: DSM-5 pathological personality traits and humor styles. *Europe's journal of psychology*, 12(3), 363.

EKLER

EK-1: KATILIMCI BİLGİLENDİRME BÖLÜMÜ

Değerli katılımcı, Haliç Üniversitesi Uygulamalı Psikoloji Yüksek Lisans kapsamında yürüttüğüm mizah ve kişilikle ilgili tez araştırmama hoş geldiniz. Uygulama boyunca sizden ad-soyad ve T.C. numarası gibi kişisel bilgiler istenmeyecektir. Elde edilen veriler sadece bilimsel amaçla kullanılacaktır. Ölçek hiç klavye kullanılmadan, sadece işaretleme yöntemiyle, bilgisayar mouse'u ya da dokunmatik ekran yardımıyla doldurulabilecek şekilde tasarlanmıştır. Uygulama, cevaplanma hızına göre 10-20 dakika sürmektedir. Takıldığımız konular olursa atakan.ayvazoglu@gmail.com adresinden iletişime geçebilirsiniz. Araştırmama katıldığınız için şimdiden teşekkür ederim.

Atakan AYVAZOĞLU
Psikolog

EK-2: SOSYODEMOGRAFİK FORM

Cinsiyetiniz:

Kadın ()
Erkek ()

Yaş Aralığınız:

18'den küçük ()
18-24 ()
25-34 ()
35-44 ()
45-54 ()
55-64 ()
65 veya üzeri ()

Medeni Durumunuz:

Bekar ()
Evli ()
Boşanmış ()
Dul ()
Evli ama ayrı yaşıyor ()

Çocuk Sayınız:

- Yok ()
1 ()
2 ()
3 ()
4 ()
5 veya daha fazla ()

Eğitim Durumunuz:

- İlkokul ()
Ortaokul ()
Lise ()
Ön Lisans ()
Lisans ()
Yüksek Lisans ()
Doktora ()

Mesleğiniz:**Çalışma Durumunuz:**

- Çalışıyor ()
Çalışmıyor ()
Emekli ()

Ekonomik Gelir Düzeyiniz:

- Çok Düşük ()
Düşük ()
Orta ()
Yüksek ()
Çok Yüksek ()

Yaşadığınız Kentin Büyüklüğü:

- Küçük Şehir / Köy / Kasaba (100.000'den az nüfus) ()
Orta Ölçekli Şehir (100.000 - 750.000 nüfus) ()
Büyük Şehir (750.000 - 1 milyon nüfus) ()
Metropol (1 milyon - 10 milyon nüfus) ()
Megapol (10 milyon ve üzeri nüfus) ()

Sosyal Medya Kullanım Düzeyiniz:

- Hiç ()
Az ()
Orta ()
Fazla ()
Çok Fazla ()

EK-3: MİZAH TARZLARI ÖLÇEĞİ (MTÖ)

İnsanlar mizahı çok farklı biçimlerde yaşar ve dışa vururlar. Aşağıda mizahın yaşanabileceği farklı biçimleri ifade eden cümleler yer almaktadır. Lütfen her bir cümleyi dikkatle okuyarak o ifadeye ne ölçüde katıldığınızı ya da katılmadığınızı belirtin. Lütfen mümkün olduğunca dürüst ve tarafsız olarak yanıtlamaya çalışın. Yanıtlarınız için aşağıdaki değerlendirme ölçeğini temel alın:

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Kararsızım	Biraz Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamıyla katılıyorum
1. Genellikle çok fazla gülmem ya da başkalarıyla şakalaşmam.							
2. Moralim bozuk olduğunda genellikle kendimi mizahla neşelendirebilirim.							
3. Birisi hata yaptığında çoğunlukla onunla bu konuda dalga geçerim.							
4. İnsanların benimle dalga geçmelerine ya da bana gülmelerine gereğinden fazla izin veriyorum.							
5. İnsanları güldürmek için çok fazla uğraşmam gerekir - doğuştan esprili bir insan gibiyimdir.							
6. Tek başıma bile olsam çoğunlukla yaşamın gariplikleriyle eğlenirim.							
7. İnsanlar asla benim mizah anlayışım yüzünden gücenmez ya da incinmezler.							
8. Kendimi yermem ailemi ya da arkadaşlarımı güldürüyorsa eğer, çoğunlukla bu işi kendimden geçerek yaparım.							
9. Başımdan geçen komik şeyleri anlatarak insanları pek güldürmem.							
10. Üzgün ya da mutsuzsam, kendimi daha iyi hissetmek için genellikle o durumla ilgili gülünç bir şeyler düşünmeye çalışırım.							
11. Espri yaparken ya da komik bir şey söylerken genellikle karşımdakilerin bunu nasıl kaldıracacağını pek önemsemem.							
12. Çoğunlukla kendi güçsüzlüklerim, gaflarım ya da hatalarımla ilgili gülünç şeylerden söz ederek, insanların beni daha çok sevmesini ya da kabul etmesini sağlamaya çalışırım.							
13. Yakın arkadaşlarımla çok sık şakalaşır ve gülerim.							
14. Yaşama karşı takındığım mizahi bakış açısı, benim olaylar karşısında aşırı derecede üzülmemi ya da kederlenmemi önler.							

15. İnsanların, mizahı başkalarını eleştirmek ya da aşağılamak için kullanmalarından hoşlanmam.							
16. Çoğunlukla kendi kendimi kötüleyen ya da alaya alan espriler yapmam.							
17. Genellikle fıkra anlatmaktan ve insanları eğlendirmekten hoşlanmam.							
18. Tek başıyysam ve mutsuzsam, kendimi neşelendirecek gülünç şeyler düşünmeye çalışırım.							
19. Bazen öyle komik şeyler gelir ki aklıma bunlar insanları incitebilecek, yakışık almaz şeyler olsa bile, kendimi tutamam söylerim.							
20. Espriler yaparken ya da komik olmaya çalışırken çoğunlukla kendimi gereğinden fazla eleştiririm.							
21. İnsanları güldürmekten hoşlanırım.							
22. Kederli ya da üzgünsem genellikle mizahi bakış açımı kaybederim.							
23. Bütün arkadaşlarım bunu yapıyor olsa bile, bir başkasıyla alay edip ona gülerlerken asla onlara eşlik etmem.							
24. Arkadaşlarımla ya da ailemlle birlikteyken çoğunlukla hakkında espri yapılan ya da dalga geçilen kişi ben olurum.							
25. Arkadaşlarımla çok sık şakalaşmam.							
26. Tecrübelerime göre bir durumun eğlendirici yanlarını düşünmek, sorunlarla başa çıkmada çoğunlukla etkili bir yoldur.							
27. Birinden hoşlanmazsam çoğunlukla onu küçük düşürmek için hakkında espri yapar ya da alay ederim.							
28. Sorunlarım varsa ya da üzgünsem, çoğunlukla gerçek duygularımı, en yakın arkadaşlarım bile anlamasın diye, espriler yaparak gizlerim.							
29. Başkalarıyla birlikteyken genellikle aklıma söyleyecek esprili şeyler gelmez.							
30. Neşelenmek için başkalarıyla birlikte olmam gerekmez, genellikle tek başımayken bile gülecek şeyler bulabilirim.							
31. Bir şey bana gerçekten gülünç gelse bile, birini gücendirecekse eğer, buna gülmem ya da bununla ilgili espri yapmam.							
32. Başkalarının bana gülmesine izin vermek; benim, ailemi ve arkadaşlarımı neşelendirme tarzımdır.							

EK-4: SOSYOTROPİ-OTONOMİ ÖLÇEĞİ (SOÖ)

Aşağıda bir dizi ifade verilmektedir. Lütfen her ifadeyi okuduktan sonra o ifadenin sizi ne kadar iyi tanımladığını yandaki derecelendirilmiş cetvel üzerinde işaretleyiniz.

Aşağıdaki ifade sizi ne kadar tanımlıyor?	%0	%25	%50	%75	%100
1. Kendimi diğer insanlara hep iyi davranmak zorundaymış gibi hissedirim	()	()	()	()	()
2.Özgür ve bağımsız olmak benim için çok önemlidir	()	()	()	()	()
3. iyi bir iş yaptığımda bunu benim bilmem, başkalarının bilmesinden daha önemlidir	()	()	()	()	()
4.Yaşadığım güzel olayları başka insanlarla paylaştığımda o olaylar bana daha da güzel gelir	()	()	()	()	()
5. Diğer insanların duygularını incitmekten korkarım	()	()	()	()	()
6. İnsanlar benim davranışlarımı ya da yaptığım işleri yönetmeye kalkarlarsa rahatsız olurum	()	()	()	()	()
7. İnsanlara “hayır” demek bana zor gelir	()	()	()	()	()
8. Hafta sonlarında başkalarıyla birlikte olacağım bir etkinlik planlamazsam kendimi kötü hissedirim	()	()	()	()	()
9. Bir grubun üyesi olmaksızın, kendine özgü bir birey olmayı daha değerli görürüm	()	()	()	()	()
10. Kendimi hasta hissettiğim zaman yalnız kalmayı tercih ederim	()	()	()	()	()
11. İnsanlar zayıf yönlerimi, hatalarımı bilirlerse, beni sevmeyecekler diye endişelenirim	()	()	()	()	()
12. Bir konuda kendimi haklı görüyorsam, başkalarının hoşuna gitmese de düşünce ve duygularımı açıkça söylemekten çekinmem	()	()	()	()	()
13. Misafirlikteyken sadece oturup konuşmaktan rahatsız olurum. Bunun yerine, kalkıp bir şeyler yapmayı isterim	()	()	()	()	()

Kaynak: Şahin, N. H., Ulusoy, M., & Şahin, N. (1993). Exploring the sociotropy-autonomy dimensions in a sample of Turkish psychiatric inpatients. *Journal of Clinical Psychology*, 49(6), 751-763

	25			75	
14. Bir işte insanın kendi amaçlarına ve standartlarına ulaşması, diğer insanların koyduğu standartlara ulaşmasından daha önemlidir	()	()	()	()	()
15. Diğerlerini memnun etmek için kendime ters düşen işler yaparım	()	()	()	()	()
16. Yalnız başıma uzun yürüyüşler yapmaktan hoşlanırım	()	()	()	()	()
17. Diğer insanların beni sevmeleri, önemli başarılar elde etmemden daha önemlidir	()	()	()	()	()
18. Bir lokantada kendi başıma akşam yemeği yemek beni rahatsız eder	()	()	()	()	()
19. Hayatımdaki bir insanın bana gerçekten ilgi duyduğunu hissetmezsem yaptığım işlerden zevk almam	()	()	()	()	()
20. Bir şey yapmaya karar verirken başka kişilerin düşüncelerinden etkilenmem	()	()	()	()	()
21. Kalkıp istediğim yere gidebilme özgürlüğüne sahip olmak benim için çok önemlidir	()	()	()	()	()
22. İşimde başarılı olmak benim için arkadaş edinmekten daha önemlidir	()	()	()	()	()
23. Duygularımı kontrol altında tutmanın önemli olduğuna inanırım	()	()	()	()	()
24. Diğer insanların yanındayken benden ne beklediklerinden emin olamazsam rahatsız olurum	()	()	()	()	()
25. Diğer insanlara yardım etmeyi, onların bana yardım etmelerinden daha rahat kabul ederim	()	()	()	()	()
26. İlk defa gideceğim bir yeri tek başıma ziyaret etmek, benim için eğlenceli olmaz	()	()	()	()	()
27. Eğer bir arkadaşım beni uzun süre aramazsa, beni unuttuğunu düşünerek endişelenirim	()	()	()	()	()
28. Diğer insanlarla yakın ilişkiler içinde olmaktansa, sürekli çalışıp iş çıkarmak benim için daha önemlidir	()	()	()	()	()
29. Beni sevmediklerini bildiğim insanların yanında rahatsız olurum	()	()	()	()	()
30. Bir amaç benim için önemli ise, diğer insanları rahatsız etse bile o amaca ulaşmaya çalışırım	()	()	()	()	()

31. Sevdiğim insanlardan ayrı olmak benim için zordur	()	()	()	()	()
32. Bir amaca ulaştığım zaman insanlardan gelecek övgülerden çok, o amaca ulaşmaktan ötürü memnuluk duyarım	()	()	()	()	()
33. Diğer insanların hoşlanmayacağını düşünerek söyleyeceğim şeyleri dikkatlice seçerim	()	()	()	()	()
34. Geceleri evde tek başıma kaldığımda, kendimi yalnız hissederim	()	()	()	()	()
35. Sık sık ailemi ya da arkadaşlarımı düşündüğümü fark ederim	()	()	()	()	()
36. Kendi planlarımı kendim yapmayı tercih ederim, böylece diğerleri tarafından kontrol edilmem	()	()	()	()	()
37. Çevremde başka insanların olmasına ihtiyaç duymadan, bütün bir gün rahatça tek başıma kalabilirim	()	()	()	()	()
38. Biri benim dış görünüşümü eleştirdiğinde, diğer insanların da beni çekici bulmayacaklarını düşünürüm	()	()	()	()	()
39. Bir işi bitirmek, insanların o konuda nasıl tepki göstereceklerini düşünüp endişelenmekten daha önemlidir	()	()	()	()	()
40. Boş zamanlarımı diğer insanlarla birlikte geçirmekten hoşlanırım	()	()	()	()	()
41. Özel hayatıma karışıldığını düşündüğüm için, özel soruları yanıtlamayı sevmem	()	()	()	()	()
42. Bir sorunum olduğunda, başkalarının beni etkilemelerine izin vermektense, sorunu kendi başıma düşünüp, bir çözüm bulmayı tercih ederim	()	()	()	()	()
43. İnsanlar kişiler arası ilişkilerde genellikle, birbirlerinden çok şey beklemektedirler	()	()	()	()	()
44. Yeni tanıştığım bir kişinin beni beğendiğini ya da sevdiğini anlayamazsam rahatsız olurum	()	()	()	()	()
45. Diğer insanların hedeflerini kabul etmektense, kendi hedeflerimi ve standartlarımı kendim belirlemeyi tercih ederim	()	()	()	()	()

46. Başkalarını rahatsız ettiğimi düşünmek bana kaygı verir	()	()	()	()	()
47. Diğerleri tarafından beğenilip sevilme ya da onaylanmak benim için önemlidir	()	()	()	()	()
48. Bir işi bitirmek, bana göre o iş için verilecek ödülünden daha zevklidir	()	()	()	()	()
49. Diğer insanlarla yakın ilişkiler kurduğumda kendimi emniyette hissedirim	()	()	()	()	()
50. Diğer insanlarla beraber olduğumda, onların benimle birlikte olmaktan hoşlanıp hoşlanmadıklarını anlamak için ipuçları ararım	()	()	()	()	()
51. Yalnız başıma uzaklara gidip, yeni yerler keşfetmeyi, araştırmayı severim	()	()	()	()	()
52. Herhangi bir kişinin bana kızdığını düşünsem de, özür dilemek istemem	()	()	()	()	()
53. Başıma tatsız bir olay gelirse, başvuracağım bir yakınımın olduğundan emin olmak isterim	()	()	()	()	()
54. Uzun bir toplantıda sonuna kadar oturmak zorunda kalırsam, kendimi hapsedilmiş gibi hissedirim	()	()	()	()	()
55. İnsanların benim özel hayatıma ait konularda soru sormalarından ya da fikir vermelerinden hoşlanmam	()	()	()	()	()
56. Diğerlerinden farklı olmak beni rahatsız eder	()	()	()	()	()
57. Bence bir hapisanede bulunmanın en zor yanı, özgürce dolaşamamaktır	()	()	()	()	()
58. Yaşlanmanın en kötü yanı yalnız kalmaktır	()	()	()	()	()
59. Sevdiğim bir insanın öleceğini düşünerek çok endişelenirim	()	()	()	()	()
60. Diğer insanlar beni reddedecek olsa bile haklarımı savunmaya devam ederim	()	()	()	()	()

EK-5 ETİK KURUL İZİN BELGESİ

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

SAYI : 11
KONU: Etik Kurul İzni

29.12.2016

Sayın; Atakan AYVAZOĞLU

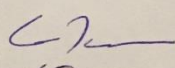
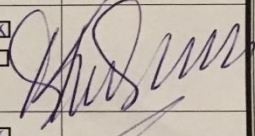
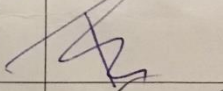
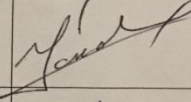
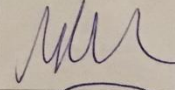
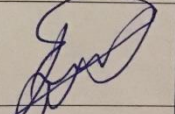
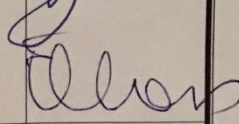
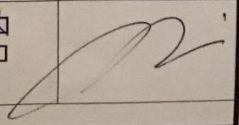
Haliç Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu tarafından yapılmış olduğunuz başvuru incelenmiş olup, Yrd. Doç. Dr. Ayşegül YETKİN'nin danışmanlığında araştırmayı planladığınız "Psikologların Kullandığı Mizah Tarzları ile Sosyotropik-Otonomik Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" isimli araştırma kurulumuzun 29.12.2016 tarihli toplantısında etik yönden uygun bulunmuştur.

Bilgilerinize sunarım.

Prof. Dr. Abdurrahman EREN
Etik Kurul Başkanı

EK.Etik Kurul Kararı

EK-6 ETİK KURUL KARARI BELGESİ

TC HALIÇ ÜNİVERSİTESİ GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU		Yayın Tarihi :10.12.2015 Revizyon Tarihi :25.01.2016 Revizyon No : 01 Sayfa No : 1 / 1			
KARARLAR					
Tarih: 29 Aralık 2016	Karar No :37				
Toplantı Sayısı:08	Atakan AYVAZOĞLU'nun Yrd. Doç. Dr. Ayşegül YETKİN danışmanlığında "Psikologların Kullandığı Mizah Tarzları ile Sosyotropik-Otonomik Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu çalışması incelendi, yapılan inceleme sonucunda araştırmannın etik yönden uygun olduğuna karar verildi.				
ÜYELER					
Adı-Soyadı	Alanı	Kurumu	Araştırma ile İlişkisi	Toplantıya Katılma	İmza
Prof. Dr. Abdurrahman EREN (Başkan)	Hukuk	Haliç Üniversitesi Rektör Vekili	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	
Prof. Dr. Güneş YAVUZER	Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	
Prof. Dr. Kut SARPYENER	Antrenörlük	Haliç Üniversitesi Beden Eğt. ve Spor Yük. Okulu	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	
Prof. Dr. Filiz AÇKURT	Beslenme ve Diyetetik	Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	
Prof. Dr. Feridun VURAL	Tıp Fakültesi	Haliç Üniversitesi Tıp Fakültesi	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	
Doç. Dr. Burcu Irmak YAZICIOĞLU	Moleküler Biyoloji ve Genetik	Haliç Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Moleküler Biyoloji ve Genetik Bölümü	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	
Yrd. Doç. Dr. Leman KUTLU (Yürütücü Sekreter)	Ebelik	Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	
Yrd. Doç. Dr. İlhan ODABAŞ	Spor Yöneticiliği	Haliç Üniversitesi Beden Eğt. ve Spor Yük. Okulu	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	
Yrd. Doç. Dr. Atilla TEKİN	Psikoloji	Haliç Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	
ETKU:4					

ÖZGEÇMİŞ

Doğum Yeri ve Tarihi : Çorum – 1983
Lise : Çorum Eti Lisesi (Yabancı Dil Ağırlıklı) 1997- 2001
Lisans : İstanbul Üniversitesi Psikoloji Bölümü 2003 – 2008
Yüksek Lisans : Haliç Üniversitesi Uygulamalı Psikoloji 2011 –

Stajlar:

- İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Stajı (2006)
- Balıklı Rum Hastanesi Psikiyatri Kliniği Stajı (2006)
- Gazi Üniversitesi Hastanesi Psikiyatri Kliniği Stajı (2006)

Sertifikalı Eğitimler:

- TPD Resmi Sertifikalı WISC-r ve MMPI eğitimleri
- Pozitif Psikoterapi Temel Eğitimi,
- Psicotravmatoloji Eğitimi,
- Psikososyal Kriz, Yas ve İntihara Müdahale Eğitimi,
- Panik Bozukluk Eğitimi ve Workshop

Çalışma Hayatı:

- Bilgili Ol Bağımlı Olma Projesi Formatör Eğitimci **2007-2008**
- Beyaz Merdiven Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi Psikolog **2009**
- Türk Silahlı Kuvvetleri Şanlıurfa 20. Zırhlı Tugay RDM Yedek Subay Psikolog **2010**
- Çınar Bakım Merkezleri Psikolog **2011-2013**
- Yeni Erenköy Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi Psikolog **2013**
- T.C. Adalet Bakanlığı Çorum L Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumu **2014- halen**

Bunların yanında CTE’de göreve başlama tarihinden itibaren Adalet Bakanlığı bünyesinde verilmiş sertifikalı hizmet içi eğitimler bulunmaktadır.

Bu eğitimlerden bazıları: Uyum Eğitimi, Aday Memurluk Eğitimi, YARDM Eğitimi (psikolojik değerlendirme ve psikolojik tanılara göre psikolojik müdahale eğitimi), BİSİS Eğitimi (Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi Eğitimi), DEPAR eğitimi kapsamında suç gruplarına göre müdahale teknikleri, Çözüm Odaklı Terapi Eğitimi, Motivasyonel Görüşme Eğitimi, Farkındalık Terapisi Eğitimi, Aile Eğitimi, Öfke Kontrol Eğitimi, Cezaevlerinde Mahkumların Ziyaretine Gelenlere Yaş Gruplarına Göre Yaklaşım Çalışmayı (Broşür Hazırlama çalışması)

İlgi alanları: Müzik, Mizah, İnternet, Sosyal Medya, Kitap, Video Oyunları, Felsefe, Doğa, Bilim, Teknoloji

İstanbul Üniversitesi Müzik Kulübü 2003-2004
İTÜ Çok Sesli Korosu Bas-Bariton Korist 2004-2008

Psikologların Kullandığı Mizah Tarzları ve Sosyotropik-Otonomik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi

ORJİNALLIK RAPORU

%9

BENZERLİK ENDEKSİ

%6

İNTERNET
KAYNAKLARI

%3

YAYINLAR

%4

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1

Submitted to Yeditepe University

Öğrenci Ödevi

%1

2

www.aofsosyoloji.com

İnternet Kaynağı

%1

3

sosyalbilimler.cukurova.edu.tr

İnternet Kaynağı

%1

4

Submitted to Beykent Üniversitesi

Öğrenci Ödevi

%1

5

www.ozelegitimsitesi.com

İnternet Kaynağı

%1

6

Submitted to Ege Üniversitesi

Öğrenci Ödevi

%1

7

KOLUKISA, Şeyma, ATLIĞ, Raife Şirin, İÇAĞASIOĞLU, Afıtap and DEMİRHAN, Esmâ. "Kalça ve diz osteoartritine etki eden parametrelerin incelenmesi ve yaşam kalitesinin karşılaştırılması", LOGOS Yayıncılık, 2010.

Yayın

<%1

8	dergipark.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
9	sibiryakoylusu.blogspot.com.tr İnternet Kaynağı	<% 1
10	acikerisim.deu.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
11	library.neu.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
12	Submitted to Istanbul Aydin University Öğrenci Ödevi	<% 1
13	Submitted to Düzce Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<% 1
14	Submitted to Uşak Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<% 1
15	library.cu.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
16	mersin.mitosweb.com İnternet Kaynağı	<% 1
17	acikarsiv.ankara.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
18	acikerisim.istanbulbilim.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<% 1
19	MALAK, Bahanur and ÜSTÜN, Besti. "Hemşirelerin Sosyotropi-Otonomi Kişilik Özellikleri ve Tükenmişlik Düzeyleri	<% 1

Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi", Hacettepe University Faculty of Health Sciences Nursing Journal, 2011.

Yayın

20

peerj.com
İnternet Kaynağı

<% 1

21

www.researchgate.net
İnternet Kaynağı

<% 1

22

ÖZDEMİR, Servet, SEZGİN, Ferudun, KAYA, Zeynep and RECEPOĞLU, Ergün. "İlköğretim okulu öğretmenlerinin stresle başa çıkma tarzları ile kullandıkları mizah tarzları arasındaki ilişki", TUBITAK, 2011.

Yayın

<% 1

23

www.romanozetleri.org
İnternet Kaynağı

<% 1

24

monographs.iarc.fr
İnternet Kaynağı

<% 1

25

GÜVEN, Mehmet and ASLAN, Sevdâ. "Ergenlerde ayrışma bireyleşme ile okul zorbalığı arasındaki ilişkinin incelenmesi", İnönü Üniversitesi, 2010.

Yayın

<% 1

26

Submitted to TechKnowledge Turkey
Öğrenci Ödevi

<% 1

27

Submitted to Konya Necmettin Erbakan University
Öğrenci Ödevi

<% 1

28

tip.fusabil.org

İnternet Kaynağı

<% 1

29

BODUR, Ayşen, TURGUT, Zeynep, URAZ, Ahu, KOÇ, Eyüp, KARADUMAN, Burcu, ALTOK, Kadriye, Reis, PEHLİVAN, Selcen and BAL, Belgin. "Kronik hemodiyaliz hastalarında periodontal sağlık durumunun değerlendirilmesi", Gazi Üniversitesi, 2010.

Yayın

<% 1

30

UYANIK, Özge, KIZILTEPE İNAL, Gözde, YAŞAR CAN, Münevver and ALİSİNANOĞLU, Fatma. "Türkiye İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması na Göre Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Mizah Tarzları", Erzincan Üniversitesi, 2015.

Yayın

<% 1

31

www.olhayat.com

İnternet Kaynağı

<% 1

32

www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080

İnternet Kaynağı

<% 1

33

www.j-humansciences.com

İnternet Kaynağı

<% 1

34

ÖZBAY, Yaşar, PALANCI, Mehmet, KANDEMİR, Mehmet and ÇAKIR, Osman. "Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının duygusal düzenleme, mizah, sosyal öz-yeterlik ve başa çıkma davranışları ile yordanması", Gazi Üniversitesi, 2012.

<% 1

35

Karagol, Arda, Gamze Ozcurumez, Asli Nar, and Nilgun Taskintuna. "Association of body mass index with depression and alexithymia", *Anatolian Journal of Psychiatry*, 2014.

Yayın

<% 1

ALINTILARI ÇIKART

KAPAT

EŞLEŞMELERİ ÇIKAR

KAPAT

BIBLIYOGRAFYAYI
ÇIKART

KAPAT

